ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
1962
ΕΤΟΣ Γ'
ΑΡ. ΦΥΛ. 26—27

Ὑπεύθ. Συντάκτης
ΧΑΡ. ΛΥΣΑΡΙΔΗΣ
Πλ. Διοικητηρίου 3

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
Θεσσαλονίκης
Βενιζέλου 20
Τηλέφ. 77 - 315

ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΑΠΑΡΑΓΡΑΠΤΑ ΔΙΚΑΙΑ

Σαράντα χρόνια συμπληρώνονται ἀπὸ τότε, ποὺ διεπράχθη τὸ πρωτάκουστον εἰς τὴν Ἱστορίαν ἔγκλημα, τὸ ἐκρίζωμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπὶ αἰῶνας, ἄλλοτε ἐλεύθερος καὶ ἀκμαῖος καὶ ἄλλοτε ὑπόδουλος καὶ ταλαιπωρημένος, ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀνατολῆς διετηρήθη εἰς τὰς παναρχαίας ἑστίας του, ἀνέδειξε περίλαμπρον δρᾶσιν καὶ φωτοδότην πολιτισμόν. Ἐπὶ 30 αἰῶνας, παρὰ τὰς λαίλαπας καὶ τὰς καταιγίδας τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, παρέμεινε ἀσάλευτος εἰς τὴν γῆν του τὴν ἱερὰν καὶ κατώρθωσε νὰ ἀναθάλλη ἀπὸ μεγάλας συμφοράς. Ἐπὶ 30 αἰῶνας ἀφοῦ ἤκμασε ὑλικῶς μὲ τὴν ἀδάμαστον δραστηριότητα καὶ τὴν εὐφυΐαν του, ἐκαλλιέργησε τὰ γράμματα, ἀνέδειξε σοφοὺς καὶ καλλιτέχνας, ἔγινε κέντρον πνευματικὸν περίδοξον. Ἐπὶ 30 αἰῶνας ὁ Ἑλληνισμὸς αὐτὸς ἐζοῦσε παρὰ τοὺς τάφους καὶ τὰ μνημεῖα τῶν πατέρων του, μέσα εἰς τὰ χώματα, ποὺ καθηγίασαν ἀγῶνες καὶ θυσίαι τῶν ἡρώων καὶ μαρτύρων του. Ἐπὶ 30 αἰῶνας ἔζησε μὲ τὸν δραματισμὸν τοῦ προγονικοῦ κλέους καὶ μὲ τὸ θάλπος τῶν ἐθνικῶν του παραδόσεων μέσα εἰς τὰς πόλεις καὶ κώμας, ποὺ ἐνθυμίζουν μὲ τὰ δοξασμένα τους ὀνόματα κέντρα πολιτισμοῦ, τρόπαια κατὰ βαρβάρων, ἕδρας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ κοιτίδας κλεινῶν Ἑλληνικῶν Πολιτειῶν.

Ἐπὶ 30 αἰῶνας τὰ Ἑλληνόπουλα τῆς Ἀνατολῆς ἐγαλουχήθησαν πνευματικῶς μέσα εἰς γεραρὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ ψυχικῶς μέσα εἰς πανσέπτους Χριστιανικοὺς Ναούς.

Ἦλθεν ὅμως ἡ μαύρη συμφορὰ τοῦ 1922, κατέρρευσαν τὰ ἐθνικὰ ἐπιτεύγματα. διεψεύσθησαν αἱ προσδοκίαι καὶ αἱ ἐλπίδες, ἔσβυσαν τὰ ὄνειρα. Τὸ φῶς καὶ τὴν γαλήνην τῆς ἐλευθερίας διεδέχθη τὸ σκότος καὶ ὁ πανικὸς τῆς δουλείας. Ὁ δαίμων τῆς καταστροφῆς ἐξετόπισε τὸν παρήγορον ἄγγελον τῆς ἐθνικῆς χαρᾶς. Ὁ λύκος τῆς ἀσιατικῆς στέππας ἐξεχύθη πάλιν ἀνεμπόδιστος εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἑστίας τῆς Ἀνατολῆς, διὰ νὰ κακουργήση καὶ νὰ κορέση τὰ αἱμοβόρα του ἔνστικτα. Ἔμειναν ἀπωρφανισμένοι οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀπροστάτευτοι. Ἔχασαν τὴν ζωογόνον πνοὴν τῆς ἐλευθερίας των. Ἄποροι καὶ ἄκαρδοι τοὺς ἀφῆκαν εἰς τὴν μαγίαν τῶν διωγμῶν καὶ οἱ μεγάλοι σύμμαχοι. Ὁ βάρβαρος ἐπιδρομεὺς εὑρῆκε εὐκαιρίαν, νὰ πραγματοποιήση τὰ σατανικά του σχέδια, ποὺ εἶχε καταστρώσει πρὸ 12 ἐτῶν. Τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὸν ἐκτουρκισμόν της.

Καὶ ἀφοῦ ἐξώντωσαν μιριάδας Ἕλληνας μὲ ἀγρίους διωγμούς, μὲ ἐκτοπίσεις, μὲ τὰ περιβόητα ἐργατικὰ τάγματα, ἀφοῦ ἐδεκάτισαν τὸν Ἑλληνισμὸν τοῦ Πόντου καὶ παρέδωσαν εἰς τὰς φλόγας καὶ εἰς τὴν σφαγὴν τοὺς Ἕλληνας τῆς Σμύρνης, τῶν Κυδωνιῶν καὶ τοῦ Ἀϊδινίου, μὲ τοὺς Ἱεράρχας των, ἐξερρίζωσαν τελείως τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Ἀνατολῆς, τὸν ἔρριψαν εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἥρπασαν τὴν γῆν του. τὰς περιουσίας καὶ τὰς κατοικίας του. Καὶ ἀφοῦ ἀπετελείωσαν τὸ ἀνήκουστον ἐκεῖνο ἔγκλημα, εὑρῆκαν εὐκαιρίαν νὰ τὸ ἐπικυρώσουν μὲ συνθήκας. Αὐτὰς ὅμως δὲν τὰς ἀναγνωρίζουν οἱ ἐκριζωμένοι. Τὰς θεωροῦν ἀκύρους εἰς τὴν συνείδησίν των καὶ ἀσυμβιβάστους πρὸς πᾶν θεῖον καὶ ἀνθρώπινον δίκαιον.

Ποτὲ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος δὲν ἐξερριζώθησαν ἀπὸ τὰς ἑστίας των ἑκατομμύρια πληθυσμοὶ μὲ ζωὴν 30 αἰώνων εἰς τὴν γῆν των, ἐπειδὴ εὑρῆκε εὐκαιρίαν νὰ τοὺς ἐκτοπίση βάρβαρος κατακτητής.

Οἱ ἐκριζωμένοι δὲν ἀναγνωρίζουν εἰς τὸν Ἀσιάτην ἐπιδρομέα τὸ δικαίωμα, νὰ κατέχη καὶ νὰ καρποῦται τὴν γῆν καὶ τὰς περιουσίας των 30 αἰώνων, διότι τὰς ἥρπασε εἰς μίαν ἐγκληματικὴν δι' αὐτὸν εὐκαιρίαν. Ἀφήνουν ρητὴν καὶ κατηγορηματικὴν ἐντολὴν εἰς τοὺς ἐπιγόνους των, νὰ μὴ λησμονοῦν τὰ ἀπαράγραπτα αὐτὰ δίκαια τῶν πατέρων των. Νὰ συγκεντρώσουν μέσα εἰς μίαν ἐθνικὴν Κιβωτὸν ὅλα τὰ κειμήλια τῶν ἀλησμονήτων Πατρίδων, κείμενα ἱστορικὰ καὶ λαογραφικά, φωτογραφίας, ἐνδυμασίας καὶ ἀντικείμενα παντὸς εἴδους. Καὶ ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, νὰ τὰ προβάλουν εἰς τὴν παγκόσμιον δικαιοσύνην καὶ νὰ διεκδικήσουν εἰρηνικῶς τὴν μερικὴν ἔστω ἐπανόρθωσιν τῆς φοβερᾶς ἀδικίας, ποὺ ἔγινε εἰς βάρος τῶν πατέρων των.

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΨΥΧΙΚΟΣ ΚΟΛΟΣΣΟΣ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ

Τοῦ κ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΚΙΑΓΧΙΔΟΥ
Προέδρου τῆς Εὐξ. Λέσχης Θεο)νίκης

Διεκηρύξαμεν πάντοτε μετὰ πεποιθήσεως καὶ μᾶς ἔγινε πίστις σταθερὰ καὶ ἀμετάβλητος, ὅτι εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τῶν συμπατριωτῶν Ποντίων ὑπάρχει ἕνας θησαυρὸς ἀνεκτιμήτου ἀξίας ποὺ πάντα μαγνητίζει, κινεῖ καὶ ρυθμίζει, τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας των.

Ὁ θησαυρὸς αὐτὸς πολύμορφος καὶ πολυσύνθετος ἐν τῷ συνόλῳ του ἀποτελεῖ τὸν ἀνθρώπινον ἐκεῖνον ψυχικὸν κολοσσὸν ὁ ὁποῖος ἀναλυτικώτερον συνθέτει τὴν ἱστορίαν ἑνὸς λαοῦ, ὅπως ὁ Ποντιακός, ἀξίου πάσης ἐξάρσεως.

Πρῶτοι ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὸν πληθυσμόν των εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα. Πρῶτοι εἰς τὸν ἐμπορικὸν τοιοῦτον, μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὸν ἠρωϊσμὸν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν. Θαυμάσιοι συντελεσταὶ εἰς τὸν πολιτισμόν, πρῶτοι εἰς τὴν φιλοξενίαν καὶ μὲ προμετωπίδα ὅλων τῶν προειρημένων ἐξαιρέων χαρισμάτων αὐτῶν, τὴν ἀλληλεγγύην.

Δὲν εἶναι ὑπερβολαὶ οὐτε κατὰ μυριοστὸν ἀκόμη, αἱ ἀνωτέρω ἀληθεῖαι.

Εἶναι ἡ ἀποκρυστάλλωσις τῆς ψυχοσυνθέσεως ἑνὸς λαοῦ τοῦ ὁποίου τὰς ἀρετὰς γνωρίζει ὁλόκληρον τὸ Πανελλήνιον.

Ἕνα πρόσφατον συγκινητικὸν παράδειγμα ἀποτελεῖ τὴν μεταλλίνην γλῶσσαν μιᾶς βροντοφωνούσης ἀντικειμενικῆς ἀληθείας.

Ὅταν τὸν παρελθόντα Αὔγουστον τοῦ ἔτους 1961 εὑρέθημεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ ποικίλα ζητήματα τῆς Λέσχης, ἐσκέφθημεν νὰ ζητήσωμεν καὶ τὴν συμπαράστασιν τῶν συμπατριωτῶν, τῶν ἐν Ἀθήναις, καὶ Πειραιεῖ Ποντίων καὶ χωρὶς μεγάλον δισταγμὸν τὸ ἀπεφασίσαμε.

Ἐπεσκέφθημεν τὸ πρῶτον τὸν τέως Ὑπουργὸν κ. Σταῦρον Νικολαΐδην καὶ τοῦ ἐξεθέσαμε τοὺς λόγους τῆς ἐπισκέψεώς μας.

Μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν καὶ ἐνδιαφέρον πατρικόν, ἤκουσεν τὰς προτάσεις μας καὶ ὑπεσχέθη τὴν ἄμεσον συμπαράστασίν του.

Ἐπεσκέφθημεν ἐν συνεχείᾳ τοὺς κ.κ. Ἰωάννην Ἀβραμάντην, Γεώργιον Σακκᾶν καὶ Κων)τῖνον Βαφειάδην καὶ διεπιστώσαμεν ὡσαύτως καὶ τούτων τὸ ἀμέριστον καὶ ἔστω καὶ παρεφθαρμένων τοπωνυμίων καὶ ἐφ' ὅσον τὸ ὄνομα τοῦ Κρώμνου τῆς Μεγαλοπόλεως διατηρεῖ ἐναῦθα τὴν περισσοτέραν διάρκειαν, ἐὰν ὑπῆρχε προϊστορικὸς Κρῶμνος, θὰ εἶχε ταυτισθῆ ἢ θὰ εὑρίσκετο πλησίον τοῦ ἱστορικοῦ. Ἀλλὰ χρειάζεται νὰ γίνῃ μία συστηματικὴ ἀπόζευξις ἀπὸ ὅλα τὰ μεταγενέστερα τοπωνύμια ἢ καὶ νενικῶς ἀπὸ ὅλας τὰς παρονομασίας διὰ νὰ εἴμεθα εἰς θέσιν ὕστερον νὰ ἀναζητήσωμεν εὐχερῶς τὰ τοπωνύμια ἢ τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχαίων πόλεων.

Γεγονὸς εἶναι, ὅτι οἱ Κρῶμνοι τῆς Μεγαλοπόλεως ἦτο μία ἐκ τῶν πολλῶν πόλεων, αἵτινες τῇ ἐπιβολῇ τοῦ Θηβαίου στρατηγοῦ Ἐπαμεινώνδου, συνησπίσθησαν τὸ 371 π.Χ. διὰ νὰ ἀποτελέσουν τὴν Μεγάλην Πόλιν (Μεγαλόπολιν). Ὑφίστατο ἢ δὲν ὑφίστατο ὁ Κρῶμνος ἐπὶ μακρὸν μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ τοῦτο δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ τὸ γνωρίζωμεν Ὁ συνοικισμὸς τῆς Μεγαλοπόλεως, ὡς λέγει ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (15, 94), συνεπληρώθη τὸ θέρος τοῦ 151 π.Χ. Τέσσαρα ἔτη ἐνωρίτερον ἔγινε ἡ μάχη τοῦ Κρώμνου ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ὀχυροῦ.

ΠΑΝ. Γ. ΠΥΡΙΟΒΟΛΗΣ
(Ἱστορικὸς - Ἀρχαιολόγος παρὰ τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν).

στορικὸν ἐνδιαφέρον.

Ἡ ἐποχὴ ἦτο ἀκατάλληλος, λόγῳ τοῦ καύσωνος καὶ ἔπρεπε νὰ παραταθοῦν αἱ ἐργασίαι τῆς γενικῆς προπαρασκευῆς καὶ ἐξορμήσεως.

Ἡ μεσολαβήσασα ἐν τῷ μεταξὺ ἐκλογικὴ περίοδος συνετέλεσε ὡς ἦτο φυσικόν, εἰς τὴν ἀναβολὴν τῆς συγκροτήσεως Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία συνεκροτήθη τελικῶς τὸν παρελθόντα Μάρτιον καὶ ἄρχισε τὴν δρᾶσιν της ἀμέσως. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπετελέσθη ἀπὸ τὰ κάτωθι ἐπίλεκτα μέλη τῆς Ποντιακῆς κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν καὶ Προαστείων.

1) Σταῦρος Α. Νικολαΐδης πρώην Ὑπουργὸς, 2) Τριαντάφυλλος Μιχαηλίδης πρώην Βουλευτής, 3) Ἰωάννης Κυφωνίδης Στρατηγὸς ἐ.ἀ. 4) Εὐστάθιος Κωφίδης Ἀστυνόμος ἐ.ἀ. 5) Ἀντώνιος Τερζόπουλος πολιτικὸς συνταξιοῦχος 6) Ἰωάννης Ἐφραιμίδης Μηχανουργός, 7) Ἠλίας Σπανάκης Ἀρχιτέκτων, 8) Ἀριστοτέλης Γαβριηλίδης Δικηγόρος, 9) Γεώργιος Σακκᾶς Ἰδιωτικὸς Ὑπάλληλος, 10) Ἰωάννης Ἀβραμάντης πολιτικὸς συνταξιοῦχος, 11) Κων)τῖνος Βαφειάδης Ἔμπορος καὶ 12) Χαρίλαος Ψωμιάδης ἔμπορος.

Μετὰ τὴν κατάρτισιν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐζητήθησαν καὶ ἀπεστάλησαν εἰς Ἀθήνας ἐπίσημα διπλότυπα ἀποδείξεων τοῦ Σωματείου μας, εἰδικῶς ἐκτυπωθέντα διὰ τὴν «Στέγην Ἀπόρου Φοιτητοῦ» καὶ ἐτέθη ἐν συνεχείᾳ εἰς κίνησιν ὅλος ἐκεῖνος ὁ ἐπιμελῶς προπαρασκευασθεὶς μηχανισμὸς μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Σταῦρον Νικολαΐδην, τὸν Φωτεινὸν Αὐτὸν Ἀστέρα, τὸ καύχημα τῶν Ποντίων.

Πρὶν πραγματοποιήσει τὴν πρώτην ἐξόρμησίν της ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπηύθυνε προηγουμένως ἐμπνευσμένην ἔκκλησιν πρὸς τοὺς συμπατριώτας Ποντίους καὶ φιλοποντίους Ἀθηνῶν—Πειραιῶς καὶ Προαστείων, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον μας καὶ ἡ ὁποία προσέλαβεν μορφὴν πραγματικῆς ἐγκυκλίου, θέσασα ἐν συναγερμῷ τοὺς πάντας.

Ἡ ἔκκλησις ὡς ἕνας δυναμίτης ἐπέφερεν τὴν πρώτην ἔκκρηξιν. Ἐπηκολούθησαν φλόγες ψυχικαὶ μετὰ σπινθήρων φωτεινῶν, ἀπὸ τὴν παρουσίαν τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὰ διάφορα γραφεῖα καὶ καταστήματα, ὅπου ἐλάμβανεν χώρα ἓν εἶδος ἱερᾶς ψυσταγωγίας μὲ εὐλαβεῖς ἀκροατὰς τοὺς προσφερθέντας εὐχαρίστως νὰ ἐνισχύσουν τὸ ἔργον καὶ μὲ λειτουργοὺς τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐξιστοροῦντα καὶ ἐκθειάζοντα ἐν κατακλείδι τὴν ἱερότητα τοῦ σκοποῦ.

Τὸ ἔργον προχωρεῖ καὶ τελικῶς κορυφοῦται ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ συγκίνησις ἐν τῷ κινηματογράφῳ, ὅπου ἡ ἑταιρία «Βίκτωρ Μιχαηλίδης καὶ Σία» προσεφέρθη νὰ παραχωρήση καὶ αἴθουσαν καὶ ταινίας καὶ προσωπικὸν ἀκόμη, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ σκοποῦ. Σημειωτέον ὅτι τὰ μέλη τῆς ἑταιρίας ταύτης δὲν εἶναι Πόντιοι, ἀλλ' ὁ Βίκτωρ Μιχαηλίδης εἰς τὸν ὁποῖον ὁ κ. Νικολαΐδης ἐξέθεσεν τὸν σκοπὸν τῆς συλλογῆς χρημάτων, προσεφέρθη εὐχαρίστως νὰ ἐνισχύση διὰ τοῦ ἀνωτέρω τρόπου. Τὸ καθαρὸν προϊὸν ἐκ τῆς παραστάσεως ἀνῆλθεν εἰς 16.167 δραχμὰς μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ μειωμένου κατὰ 50% φόρου, τὴν δὲ προνομιακὴν ταύτην μεταχείρισιν ἐπέτυχεν παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ Οἰκονομικῶν ὁ ἐξαίρετος Πόντιος καὶ Βουλευτὴς Σερρῶν κ. Ἰσαὰκ Λαυρεντίδης.

Εἰς τὸν κινηματογράφον ὡμίλησεν ὁ κ. Νικολαΐδης πρὸ τῆς παρα-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ 8ην ΣΕΛΙΔΑ

Ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων

ΚΡΩΜΝΟΣ ΚΑΙ ΚΡΩΜΝΗ

(Ἀναδημοσίευσις ἀπὸ τὰ «ΝΕΑ ΤΗΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ»)

Ὁ Κρῶμνος τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ἡ Κρῶμνα τοῦ Πόντου, ἦσαν δύο ἀνεξάρτητοι μὲν ἀπ' ἀλλήλων πόλεις, συνεδέοντο ὅμως μὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα καὶ πρὸ πάντων μὲ τὸν δεσμὸν τῆς μετοικήσεως. Εἰς τὴν παγματικότητα ἡ Κρῶμνα τοῦ Πόντου, ὡς καὶ ἡ Τραπεζοῦς κ.ἄ., ἦτο μία ἀποικία τῶν Ἀρκάδων ἱδρυθεῖσα εἰς χρόνους προϊστορικούς. Κάτ' ἀκολουθίαν, τόσον ὁ μεγαλοπολιτικὸς Κρῶμνος ἤ οἱ Κρῶμνοι, ὅσον καὶ ἡ Τραπεζοῦς τῆς Ἀρκαδίας, ἐθεωροῦντο ἀνέκαθεν μητροπόλεις τῶν ἱδρυθεισῶν μεταγενεστέρως εἰς τὸν Πόντον ὁμωνύμων πόλεων.

Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς τὸν χρόνον καθ' ὃν συνετελέσθη ἡ μετανάστευσις τῶν Κρωμναίων εἰς τὸν Πόντον καὶ ἐὰν αὕτη ἦτο μία μεμονωμένη ἢ ὁλικὴ μετακίνησις τοῦ πληθυσμοῦ ἢ ἐὰν τέλος, ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐκπομπὴν τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων, αἱ ὁποῖαι πάλαι ποτὲ συνετελέσθησαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν.

Δεδομένου ὅμως ὅτι οἱ Κρωμνῖται τοῦ Πόντου ἔλαβον μέρος εἰς τὸν τρωϊκὸν πόλεμον καὶ μάλιστα συνέτρεξαν τοὺς συμμάχους Τρώας κατὰ τῶν Ἀχαιῶν, συμπεραίνομεν, ὅτι ἔλαβε χώραν πολὺ πρὶν τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου. Ἄλλωστε, αἱ κατὰ τὴν ὑπ' ὄψιν ἐποχὴν μετακινήσεις ἢ μεταναστεύσεις τῶν Ἀρκάδων, ἦσαν τόσον συχναὶ καὶ ἀλλεπάλληλοι, ὥστε νὰ δικαιολογῆται νομίζομεν, ἡ ἀνωτέρω προαναφερθεῖσα τῶν Κρωμναίων.

Μία μετανάστευσις διὰ τὸν Πόντον, ἔλαβε χώραν μόλις 60 ἔτη πρὸ τῶν τρωϊκῶν. Ἐπίσης παραδίδεται ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Τροίας, οἱ ἱδρύσαντες μάλιστα τὴν πόλιν, προήρχοντο ἐκ τῆς Ἀρκαδίας.

Περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ μεταναστεύσεων τῶν Ἀρκάδων, οἱ ρωμαῖοι ἱστορικοὶ Γάϊος, Σεπρώνιος καὶ Πόρκιος Κάτων, λέγουν ὅτι πρέπει νὰ ἔγιναν περὶ τὴν 17ην ἤδη π.Χ. ἑκατονταετηρίδα — φυσικὰ συνεχίσθηκαν καὶ ἄλλαι ἀργότερον — ὅτε, κατὰ τὰ μυθολογούμενα, παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ Νύκτιμος, ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Λυκάονος. Τὰ αὐτὰ γράφει περίπου εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν του Ἀρχαιολογίαν καὶ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεύς, οἱ δὲ Νύκτιμος καὶ Οἴνωτρος εἶναι οἱ κύριοι πρωταγωνισταὶ τῶν πρώτων αὐτῶν μεταναστεύσεων.

Ἀρά γε δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανον καὶ ἡ τῶν Κρωμναίων τῆς Ἀρκαδίας μετανάστευσις νὰ συνετελέσθη τὴν ἰδίαν ἐποχήν, παρ' ὅσον ἡ ἡλικία αὕτη διὰ τὸν ἀρκαδικὸν Κρῶμνον μοῦ φαίνεται μεγάλη.

Κατ' ἐμὲ θὰ ἐδικαιολογεῖτο περισσότερον, ἡ Κρῶμνα τοῦ Πόντου νὰ ὑπῆρξεν ὑστερώτερον τοῦ 1000 π.Χ. ὁπότε ἡ ἀκμή της θὰ συνέπιπτε εἰς τοὺς χρόνους κατὰ τοὺς ὁποίους ἤκμασεν ἡ Σινώπη, ἢ καὶ ἡ Κίμη καὶ ἡ Τραπεζοῦς. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ὅμως τίθενται ἐν ἀμφιβόλῳ ὅσα περὶ τῆς Κρώμνης γράφει ὁ Ὅμηρος εἰς τὸ Β' 855 τῆς Ἰλιάδος του. Ὁπωσδήποτε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὁμήρου, οἱ Κρωμνῖται τοῦ Πόντου τὸ 1192—1183 π.Χ. εὑρίσκοντο εἰς ἀκμὴν καὶ ἦσαν μάλιστα εἰς θέσιν νὰ συνδράμουν διὰ στρατιωτικῆς βοηθείας τοὺς συμμάχους των.

Τώρα ἐπειδὴ ἡ ἀσχολία μας στρέφεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον περὶ τὸν Κρῶμνον τῆς Μεγαλοπόλεως, γεννᾶται τὸ ἑξῆς ἐρώτημα: Ὁ Κρῶμνος, ὅστις ρητῶς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (ΤΙΙΙ. 3,4) ὡς ἱδρυθεὶς ὑπὸ τοῦ Κρώμ(ν)ου τοῦ υἱοῦ τοῦ Λυκάονος, ἦτο ὁ αὐτός, ὁ ἀναφερόμενος ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος;

Διότι, ἐν πρώτοις, ὑπεστηρίχθη — ἐσφαλμένως βέβαια — ὅτι τόσον ὁ Κρῶμνος τῆς Μεγαλοπόλεως ὅσον καὶ ἡ Τραπεζοῦς καὶ ἄλλαι ἀκόμη πόλεις τοῦ αὐτοῦ μάλιστα πολιτικοῦ διαμερισματος τῆς Ἀρκαδίας εἶχον ὡς μητροπόλεις τὰς ἀντιστοίχους ἢ ἑτέρας ἑλληνικὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι, ὡς γνωρίζομεν, ἦσαν ἱδρυμέναι ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐκ τοῦ Παυσανίου γνωρίζομεν, ὅτι οἱ Τραπεζούντιοι τῆς Ἀρκαδίας ὅταν κατὰ τὰν ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου γενόμενον συνοικισμὸν τῆς Μεγαλοπόλεως (371 π.Χ.) διεφώνησαν πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἀρκάδας καὶ ἀνεχώρησαν διὰ Τραπεζοῦντα τοῦ Πόντου ἐγνώριζον ὅτι μετέβαινον εἰς ἀδελφοὺς μίας ἀρκαδικῆς ἀποικίας, οἱ δὲ Τραπεζούντιοι τοῦ Πόντου ὑπεδέχθησαν τούτους ὡς «συνοίκους» καὶ μητροπολίτας (δηλ. ὡς προερχομένους ἐκ τῆς μητροπόλεως (ΤΙΙΙ, 27,6). Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Τραπεζοῦντος ὁ Ξενοφ. (Ἀνάβ. ΙΥ 8,22) καὶ πολὺ μεταγενεστέρως (ΙΔ' μ.Χ.) ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐγενικός, λέγουν ὅτι αὕτη ἦτο ἀποικία τῶν Σινωπέων καὶ οὐχὶ τῶν Τραπεζουντίων τῆς Πελοποννήσου, ὡς εἰς τὰ ἀρκαδικὰ του ἀναφέρει ὁ Παυσανίας (ΤΙΙΙ, 27,4).

Ὑπεστηρίχθη ἐκ δευτέρου, ὅτι ὁ Κρῶμνος ὁ ἱδρυθεὶς, ὡς ἡ παράδοσις λέγει, ὑπὸ τοῦ Κρώμ(ν)ου τοῦ υἱοῦ τοῦ Λυκάονος, ἦτο μία προελληνικὴ πόλις, ἡ ὁποία ὡς ἦτο ἐπόμενον, παρήκμασεν ἢ κατεστράφη, κατὰ τοὺς μετέπειτα δὲ χρόνους, ἤτοι τοὺς ἱστορικοὺς, τὴν διεδέχθη μία νέα πόλις (Κρῶμνος ἢ Κρῶμ(ν)οι), ἡ ὁποία δὲν εἶναι γνωστὸν ἐὰν ἔκειτο εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ὡς καὶ ἡ προηγουμένη.

Τὰ αὐτὰ ἐπίσης θὰ ἤρεσαν εἰς τὸν Ι. Φαλμεράϋερ, ὁ ὁποῖος καὶ ἐδικαιολόγησε περὶ τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ Πόντου εἰς τὸ βιβλίον του Ἱστορία τῆς Τραπεζ. Αὐτοκρατορίας (σ. 4.6 καὶ 10).

Προκειμένου περὶ τοῦ Κρώμνου τῆς Μεγαλοπόλεως, διὰ νὰ καταλήξωμεν πλέον εἰς σαφὲς συμπέρασμα, εἶναι πανθομολογουμένως γνωστόν, ὅτι ἦτο μητρόπολις τῆς Παφλαγονικῆς Κρώμνης. Δὲν εἶναι μόνον τὰ ταυτόσημα ὀνόματα Κρῶμνος - Κρῶμνα, Τραπεζοῦς κ.λ.π. τὰ ὁποῖα μᾶς πείθουν περὶ συγγενείας τῶν κατοίκων καὶ τῶν δύο περιοχῶν λόγω μετοικίσεως. Εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ὑπῆρχε πόλις τῶν Πανῶν, εἰς δὲ κόλπος ὠνομάζετο Ἀζανίας, ἐν Θράκῃ ὑπῆρχεν ἐπίσης Ἀρκαδία, ὅπως ἐν Κρήτῃ, ἐν Αἰγύπτῳ κ.λ.π.

Ἐὰν τώρα ἦτο ἄλλος ὁ προϊστορικὸς Κρῶμνος τῆς Ἀρκαδίας, ὁ ἱδρυθεὶς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Λυκάονος καὶ ἄλλος Κρῶμνος, ὅστις ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος, τοῦτο δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ τὸ γνωρίζωμεν. Μᾶλλον κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, τὰ ἀρχαιότατα ὀνόματα, ὡς εἶναι τὰ προϊστορικά, διασώζονται διὰ τῶν ἀντιστοίχων

ΤΟ "ΒΗΜΑ,,
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Συνδρομαὶ

1) Ἐσωτερικοῦ

Ἐτησία	δρχ.	30
Ἑξάμηνος	»	15
Δήμων, Κοινοτήτων, Ὀργανισμῶν, Σωματείων κλπ.		
Ἐτησία	δρχ.	100
Ἑξάμηνος	»	50

2) Ἐξωτερικοῦ

Ἐτησία	δολ.	2
Ἑξάμηνος	»	1

Ὑπεύθυνος Συντάξεως
Χαράλαμπος Λυσαρίδης
Πλατεῖα Διοικητηρίου 3

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου
Παναγιώτης Τεπελίδης
Πρίγκηπος Νικολάου 1

ΤΟ "ΒΗΜΑ,, ΤΗΣ Ε.Λ.Θ.

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΟΡΓΑΝΟΝ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ.

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΕΠΑΦΗΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΟΝΤΙΩΝ.

ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ ΣΤΗΝ ΥΛΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ.

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΠΗ ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΣΠΙΤΙ.

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΕΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

Τοῦ Γεροστάδη

Οἱ Πόντιοι σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τους, ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ξενοφῶντος, ποὺ φιλοξένησαν τοὺς Μυρίους ὡς σήμερα, δὲν παράλειψαν καὶ δὲν παραλεῖπουν νὰ προσφέρουν αὐθόρμητα τὴ βοήθεια καὶ τὴ φιλοξενεία τους πρὸς τοὺς ἀδελφούς τους, ποὺ ἀναξιοπάθησαν καὶ ἀναξιοπαθοῦν.

Τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς ἀλληλεγγύης τους εἶναι: ἡ ἀργατεία, τὸ χατιρέπαρμαν, τὰ παραμόνια, οἱ ἐλεημοσύνες, τὸ χάριγμαν στὸ γάμο, ἡ Φιλόπτ. Ἀδελφότης καὶ ἡ φιλοξενεία.

Ἡ ἀργατεία. Γιὰ δύσκολες δούλειες, ὅπως μεταφορὰ λίθων ξύλων, γιὰ ἀνέγερση σπατιοῦ, καθάρισμα τοῦ καλαμποκιοῦ, κούλιγμα χαψιῶν, γιὰ μεταφορὰ χόρτου ἢ καυσοξύλων, καλοῦσαν τοὺς χωριανοὺς νὰ τοὺς βοηθήσουν μιὰ μέρα χωρὶς ἀμοιβή. Μόνο κατὰ τὸ μεσημέρι τοὺς ἔστρωναν τραπέζι.

Χατιρέπαρμαν. Ὅταν πέθαινε κάποιο μέλος τῆς οἰκογενείας, οἱ γείτονες ἔπαιρναν κάποιο εἶδος τῆς πρώτης ἀνάγκης (σαπούνι, ζάχαρη, ἕνα κομμάτι ὕφασμα, 1 τσίτι...) καὶ οἱ ἄντρες 1 μπουκάλι ποτὸ καὶ τὸ βράδυ ἐπισκέπτονταν τὴν οἰκογένεια ποὺ πενθοῦσε, γιὰ νὰ τὴν παρηγορήσουν. Κάθονταν ὡς τὰ μεσάνυχτα, μερικὲς δὲ γυναῖκες πλάγιαζαν ἐκεῖ.

Παραμόνια. Ὕστερα ἀπὸ κάθε γέννηση παιδιοῦ οἱ γειτόνισσες θεωροῦσαν ὑποχρέωσή τους νὰ φέρουν στὴ λεχώνα κάποιο φαγητὸ ποὺ δὲν συνηθιζόταν (τσιριχτά, πιλάφι ἀπὸ ρύζι, φροῦτα, κομπόστο)

Ἐλεημοσύνες. Ὅταν γινόταν γνωστὸ ὅτι ἡ δεῖνα οἰκογένεια ὑποφέρει, διότι ὁ ξενητεμένος της δὲν τῆς ἔστελνε χρήματα, τότε δύο γυναῖκες γενικῆς ἐμπιστοσύνης γύριζαν στὰ σπίτια τὴ νύχτα καὶ ζητοῦσαν τὴ συνδρομὴ τῶν χωριανῶν σὲ γέννημα ἢ ἄλλα εἴδη, χωρὶς νὰ ἀναφέρουν σέ ὅλους τὸ ὄνομα ἐκείνης, γιὰ τὴν ὁποία γινόταν ἡ συνεισφορά! Πολλὲς δὲ ἄλλες, ποὺ ἤθελαν νὰ βοηθήσουν μιὰ ἀναξιοπαθοῦσα, τὴ νύχτα τοποθετοῦσαν σ ὸν ἀχυρῶνα ἢ στὸ στάβλο της εἴδη πρώτης ἀνάγκης. Ὁ Δημήτρης Κωφιάδης, ὅταν μάθαινε ὅτι στὸ δεῖνα χωριὸ τῆς Σαντᾶς ὑποφέρει ἡ δεῖνα οἰκογένεια, πήγαινε κάποια βραδιὰ καὶ χωρὶς νὰ τὸν ἰδεῖ κανεὶς τῆς ἔδινε μισὴ ἢ μιὰ λίρα ἂν ἦταν πολυμελής.

Διηγοῦνται ὅτι στὰ παλιὰ τὰ χρόνια, ὅταν ἔσπερναν γεννήματα καὶ στὴ Σαντά, κάποιος ἁλώνισε καὶ πλάγιασε κοντὰ στὸ γέννημα· τὴ νύχτα ἦρθε κάποια γυναίκα γιὰ νὰ κλέψει· στὸ σκοτάδι καὶ στὴ βιασύνη της δὲν πρόσεξε ὅτι ἐκεῖ κάποιος φύλαγε· γέμισε τὸ σακκί της, ἀλλὰ δυσκολεύθηκε νὰ σηκωθεῖ· ὁ νοικοκύρης μὲ τὸ πόδι του τὴ βοήθησε.

Χάριγμαν. Σ' αὐτὰ μποροῦμε νὰ προσθέσουμε καὶ τὸ χάριγμαν στὴ χαρὰ ποὺ δὲν ἦταν ὅπως ἐδῶ μερικὸ (στενῶν συγγενῶν ἢ φίλων), ἀλλὰ γενικό, ὅλων τῶν χωριανῶν.

Φιλόπτωχος Ἀδελφότης. Στὴ Σαντά, στὴν Τραπεζοῦντα καὶ στὶς περισσότερες κοινότητες ὑπῆρχαν καὶ Σωματεῖα «Ἡ φιλόπτωχος ἀδελφότης» ποὺ εἶχαν σκοπὸ νὰ βοηθήσουν τοὺς φτωχούς.

Ἡ ἀλληλοβοήθεια αὐτὴ εἶχεν ἐκδηλωθεῖ ἀμέριστη κατὰ τὶς ἐθνικὲς συμφορές. Μετὰ τὴν ἀνακατάληψη τοῦ Πόντου ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἡ Κοινότης τῆς Τραπεζοῦντας ξόδευσε γιὰ τοὺς ὁμογενεῖς ποὺ κατέφυγαν ἐκεῖ 2.000 χρυσὲς λίρες ποὺ εἶχε φυλαγμένες γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ Παρθεναγωγείου, καὶ 100 ἄλλες ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα εἴδη συνεισφορᾶς. Τὸ Βατούμ, ποὺ εἶχε δεχθεῖ ὅλο τὸν ὄγκο αὐτὸ τῶν προσφύγων (περίπου 30.000), ἔκαμε ὅ,τι ἦταν δυνατὸ γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσει καὶ νὰ τοὺς ἀποστείλει στὸ Σουχούμ ἢ στὸ ἐσωτερικό. Οἱ δὲ Ἕλληνες τοῦ Σουχούμ, κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ μακαρίτη Ἄκογλου, ὄχι μόνο χορήγησαν συσσίτιο ἀρκετὸ καὶ καλό, ἰατρικὴ καὶ φαρμακευτικὴ περίθαλψη, ἀλλὰ καὶ ἀπεκατέστησαν μέσα στὴν πόλη καὶ στὰ χωριὰ τὰ ὀρφανὰ καὶ ἀπροστάτευτα κορίτσια, τοὺς δὲ μαθητὲς τῶν τελευταίων τάξεων τῶν σχολείων τοποθέτησαν ὡς δασκάλους στὰ γύρω χωριά. Ὁ Ι. Πασαλίδης, ποὺ ἦταν βουλευτὴς τῆς Γεωργιανικῆς βουλῆς, κινητοποίησε καὶ τὰ κεφαλοχώρια ποὺ εἶχαν προσφέρει πλούσια σὲ χρῆμα καὶ εἴδη μόνο στὴ Σαντά, ποὺ πεινοῦσε, ἔστειλαν κατὰ τὸ 1919 50.000 κιλὰ καλαμπόκι.

Καὶ οἱ Σανταῖοι ποὺ εἶχαν ἐξορισθεῖ στὸ Ἐρζερούμ καὶ στὸ Χουνούζ οὐδέποτε θὰ ξεχάσουν τὴ βοήθεια ποὺ τοὺς ἔχουν προσφέρει οἱ ἐκεῖ ἐξόριστοι ὁμογενεῖς ἀπὸ τὴν Τραπεζούντα καὶ τὴν περιφέρεια.

Ἡ Εὔξεινος Λέσχη Θεσσαλονίκης, κατὰ τὸ Μ. Μεταλλείδη «στὴ μαύρη περίοδο τῆς Κατοχῆς... κηρύττει τὸ σάλπισμα τῆς ἐθνικῆς σωτηρίας, ἐπωμίζεται στὸν τομέα τὸν ἰδικόν της τὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνικῆς μας ἐπιβιώσεως καὶ μὲ πλήρη ἐπίγνωση τῶν ἱστορικῶν της εὐθυνῶν, συνεχίζει τὶς ὑψηλὲς παραδόσεις τῶν Ποντιακῶν γενεῶν τοῦ παρελθόντος, σκορπώντας ὁλοῦθε τὸ ἄρωμα τῆς συμπόνιας, τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ ἀλτρουϊσμοῦ». Ἡ ἴδια δὲν συνεχίζει τὸν ἴδιο δρόμο, χθὲς μὲ τὸν Παιδικὸ σταθμὸ Καλαμαριᾶς καὶ σήμερα μὲ τὸ θεάρεστο ἔργο τῆς «Στέγης τοῦ ἀπόρου σπουδαστοῦ»;

ΦΙΛΟΞΕΝΕΙΑ

Ἑλληνικὴ ἀρετὴ πανάρχαια, ἄδολη καὶ ἀνυστερόβουλη. Συνήθεια πολύτιμη, ποὺ δίνει τὴ χαρὰ καὶ τὴν εὐχαρίστηση σὲ κείνους ποὺ φιλοξενοῦνται, καὶ σὲ κείνους ποὺ φιλοξενοῦν. Ὅλα τὰ Ποντιακὰ ἤθη δὲν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὶς ἀρχαῖες παραδόσεις, ὅπως εἶχαν διαμορφωθεῖ στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, καὶ ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τῶν Ποντίων πρὸς τὸν ξένο, παρουσιάζουν μιὰ καταπληκτικὴ ὁμοιότητα μὲ τὶς ἐκδηλώσεις τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων.

Καὶ ὅπως στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ὁ Ζεύς, μεταμορφωμένος σὲ ζητιάνο χτυποῦσε τὶς πόρτες, ἔτσι οἱ Πόντιοι ἔπλασαν τὸ μύθο πὼς ὁ Χριστὸς μεταμορφωμένος σὲ ζητιάνο χτυπᾶ τὶς πόρτες ζητώντας φιλοξενεία γιὰ νὰ δοκιμάσει τοὺς χριστιανούς. Γι' αὐτό, ὁ πρῶτος ποὺ θὰ συναντοῦσε τὸν ξένο, ὁ πρῶτος τοῦ ὁποίου τὴν πόρτα θὰ χτυποῦσε ὁ ὁδοιπόρος, καλοῦσε πρόθυμα νὰ περάσει στὸ φτωχικό του μὲ τὴ σκέψη «γιάμι ἔν ὁ Χριστὸν καὶ θέλ' νὰ δοκιμάζ μας». Ἔπειτα ἡ φιλοξενεία καθὼς καὶ ἡ ἐλεημοσύνη προσφέρονταν «γιὰ τὴν στράταν τῆ ξενητέα» καὶ ποιὸς μποροῦσε νὰ τὴν ἀρνηθεῖ;

Τὸ πρῶτο ποὺ ἔπρεπε νὰ κάμουν γιὰ τὸν ξένο ἦταν νὰ πλύνουν τὰ πόδια του (οἱ γυναῖκες), νὰ πλύνουν τ' ὀρτάρια καὶ τὰ τσαρούχια του καὶ νὰ τὰ βάλουν νὰ σ εγνώσουν. Τὸ ἴδιο καί στὸν Ὅμηρο. Καὶ νερὸ ἡ θεράπαινα φέρνει, γιὰ νὰ πλυθοῦν σὲ ὁλάργυρη λεκάνη.

Ἔπειτα νὰ βάλουν τραπέζι· ἂν ἦταν ἄνδρας στὸ σπίτι, θὰ εἶχαν νὰ προσφέρουν καὶ ἕνα ποτήρι ποτό· ἂν τύχαινε νὰ μὴν ἔχουν ἕτοιμο φαγητό, εἶχαν βούτυρο καὶ αὐγὰ νὰ κάμουν φοῦσκο, ἢ κανένα τηγανητὸ καθὼς καὶ γιαούρτι.

Ὕστερα ρωτοῦσαν ἀπὸ ποῦ ἔρχεται καὶ ποῦ πάει, ὅπως καὶ στὸν Ὅμηρο: Καὶ τώρα (ἀφοῦ ἔφαγαν) εἶναι καλύτερο νὰ ἐξετασθοῦν οἱ ξένοι, ποιοὶ εἶσθε, πόθεν πλέετε τοὺς δρόμους τῆς θαλάσσης.

Τὸ βράδυ πλάγιαζαν νωρὶς γιὰ νὰ ξεκουρασθεῖ ὁ ξένος. Τὸ πρωΐ, ἀφοῦ ἔτρωγαν, ἔβαζαν στὴν τσάντα του ψωμὶ καὶ σουφάϊ (προσφάγιο) γιὰ τὸ δρόμο, τὸν ξεπροβοδοῦσαν, ἀφοῦ τοῦ ἐπαναλάμβαναν πὼς ἂν τύχει νὰ ξαναπεράσει, νὰ μὴ χτυπήσῃ ἄλλη πόρτα, γιατὶ θὰ θυμώσουν.

Εἶναι πολὺ παρήγορο ὅτι, οὔτε ἡ προσφυγιὰ μὲ τὶς ἀνείπωτες στερήσεις της, οὔτε ἡ τεσσαρακονταετία ποὺ μεσολάβησε ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς ἐκρίζωσης ἀπὸ τὶς ἑστίες μας, οὔτε τὸ νέο περιβάλλον ὅπου βρεθήκαμε, στάθηκαν ἱκανὰ νὰ μεταβάλουν τὸ χαρακτῆρα μας.

Κατὰ τὴν κατοχὴ ἡ Εὔξεινος Λέσχη Θεσσαλονίκης παρακάλεσε τὸ Διευθυντὴ τῆς Ἑνώσεως Γεωργ. Συν(ο)μῶν Πτολεμαΐδος Ἀ. Σιβρόπουλο νὰ φροντίσῃ νὰ τοποθετήσῃ στὰ χωριὰ τῆς περιφερείας παιδάκια τῆς Καλαμαριᾶς, τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς δὲν εἶχαν τὰ μέσα νὰ τὰ συντηρήσουν. Ἡ «φιλάνθρωπος» Σ. Ἀσλανίδου καὶ ὁ «ἐνθουσιωδέστατος» Μ. Μεταλλείδης συνόδευσαν 160 παιδιὰ ὡς τὴν Πτολεμαΐδα, στὴν περιφέρεια τῆς ὁποίας τοποθετήθηκαν.

Ὁ Μεταλλείδης μάλιστα δὲν παράλειψε νὰ ἐφοδιάσῃ τὸ καθένα ἀπὸ τὰ παιδιὰ αὐτὰ καὶ ἀπὸ μιὰ συγκινητικὴ ἐπιστολή, ἰδικῆς του ἐμπνεύσεως, τῆς ἀληθινῆς μητέρας τῆς Καλαμαριᾶς, πρὸς τὴ θετή τῆς Πτολεμαΐδας.

Γιὰ τὸ χωριὸ δὲ Μεσσιανὸ τῶν Γιαννιτσῶν μὲ 40 σπίτια ποὺ φιλαξένησε 30 παιδιά, ὁ μακαρίτης Θεοφύλακτος δημοσίευσε στὸ περιοδικὸ «Τό ποντιακό»... «Μπροστὰ σ' ὅλους ὀρθοῦται κολοσσὸς ψυχικῆς ρώμης, πρότυπον καὶ ὑπόδειγμα ἐμπραγμάτου ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀνθρωπιστικὸ χωριό, τὸ Μεσσιανό. Ὅταν θὰ κατακάτσῃ ἡ καταχνιὰ καὶ ὁ ἐθνικὸς οὐρανὸς θὰ καταυγάζεται ἥρεμος καὶ γαλήνιος, μεταξὺ πῶν φωτεινῶν ἀστέρων θὰ ξεχωρίζῃ μέ τὴ διαύγεια καὶ τὴν λάμψιν του τὸ μικρὸ ἀστέρι - ἥλιος, τὸ Μεσσιανό...»

Καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴ τῶν φαναρίων μας τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου, ἔχομε πάρα πολλὰ παραδείγματα· γιὰ νὰ μὴ καταχρασθῶ ὅμως τὶς φιλόξενες στῆλες τοῦ Βήματος, ἀναφέρω μερικὰ μόνο μὲ κάθε συντομία.

«Ὅταν, λέγει ὁ Ε Τομπούλης, ἀλλοῦ ἡ χλαίνη τοῦ φαντάρου ἀντηλάσσετο μ' ἕνα κομμάτι μπομπότας, ἐκεῖ στὰ Ποντιακὰ χωριὰ ἔδωσαν ὅ,τι εἶχαν σ ὸν φαντάρο χωρὶς κανένα ἀντάλλαγμα, — καὶ τί δὲν ἔδωσαν, ἀκόμα καὶ χρήματα γιὰ τὴν ἐπιστροφή του. Καὶ ὅταν ἀλλοῦ κλείνανε οἱ πόρτες στὸ διάβα τοῦ τιμημένου, τοῦ ἀνίκητου φαντάρου τῆς λευτεριᾶς, ἐκεῖ (σ τὰ Ποντιακὰ χωριὰ) ἄνοιξαν διάπλατα οἱ πόρτες, ἐστέγασαν τὰ κουρασμένα κορμιά, ἔλουσαν τὶς ψειριασμένες σάρκες, ἔδωσαν κάθε δυνατὴν καὶ ἀπίθανη περίθαλψιν, ἀκόμα καὶ ἰατρικήν, εἰς ὅσους ἡ ταλαιπωρία τῆς ἐπιστροφῆς ἐδάμασε ψυχικὰ καὶ σωματικά».

Ὁ Δ. Λουκάτος, συντάκτης τοῦ Λαογραφικοῦ ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν γράφει γιὰ τὸ μικρὸ χωριὸ Ἀγραπιδὲς Φλωρίνης ὕμνον ἀληθινό, τὸν ὁποῖο ἂν ἔγραφα ἐδῶ, θὰ ἔπιανε πολὺ χῶρο. Στὶς Ἀγραπιδιὲς «μᾶς ἄνοιξαν τὴν ἀγκαλιὰ καὶ στάθηκαν γιὰ μᾶς πατρίδα καὶ γονιοί, μᾶς ἔδωσαν κουράγιο νὰ ἀντικρύσωμε τὴ νέα μας ζωή, κι ὕστερα πῆραν τὰ βουνὰ καὶ χτύπησαν, ὅπου μπόρεσαν τὸν καταχτητή...»

Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Φ. Βακάλης γράφει στὸ μακαρίτη τὸν Ἄκογλου: «... ,Ἀπὸ τὰ Γιαννιτσὰ ὡς τὰ σύνορα ἔβλεπες ἀπὸ τὰ γύρω Ποντιακὰ χωριὰ νὰ ἔρχονται φορτωμένοι γέροι καὶ γριές, νὰ μᾶς φέρουν τρόφιμα καὶ καπνό...»

Ὁ Ἠλίας Εὐαγγελίδης διηγήθηκε στὸν Δ. Σταυριώτη: «Τὸ χωριὸ Μουρόπετρα ἀναστατώθηκε· συνερίζονταν ποιὸς νὰ πάρῃ νὰ περιποιηθῆ περισσοτέρους· τοὺς ἔπλυναν, τοὺς ἔδωσαν καθαρὰ ροῦχα· τοὺς πρόσφεραν πλούσια φαγητὰ καὶ τοὺς ἔβαλαν νὰ κοιμηθοῦν στὰ καλύτερα στρώματα. Στὴν Αἰσύμη, ἀφοῦ περιποιήθηκαν τοὺς στρατιῶτες ὅσο πουθενὰ ἀλλοῦ, τοὺς ἐφοδίασαν καὶ μὲ τρόφιμα καὶ χρήματα καὶ τοὺς ἀπέστειλαν στὰ χωριά τους...»

Ὁ λοχίας Σαϊνίδης ἀπὸ τὰ Κοῖλα τῆς Ἀλεξανδρούπολης διηγήθηκε: «Ὅταν τὸ τραῖνο ἔφτασε στὶς Μουριὲς τὸ τί συνέβηκε δὲν περιγράφεται. Οἱ Πόντιοι κάτοικοι κατέκλυσαν τὸ σταθμὸ καὶ συνερίζονταν ποιὸς θὰ περιποιηθῆ καλύτερα τοὺς στρατιῶτες...»

Ὁ δεκανέας Πετρόπουλος ἀπὸ τὴ Μαυρόπετρα: «Φτάσαμε στὸ χωριὸ Φιλώτα· ἐδῶ μᾶς ὑποδέχτηκαν σὰν παιδιά τους· ἔβαψαν τὰ στρατιωτικὰ ροῦχα μας καὶ μᾶς φιλοξένησαν τρεῖς μέρες. Στὸ Παπράτι Σερρῶν οἱ Πόντιοι κάτοικοι εἶχαν ὀργανωμένη ὑπηρεσία γιὰ τὴν ὑποδοχὴ καὶ ἀποστολὴ τῶν ὑπογρούντων στρατιωτῶν. Δύο Πόντιοι, ὁ Ἠλίας Κουγιουμτζίδης καὶ ὁ Χρῖστος Ἀδαμίδης λογόφεραν ποιὸς νὰ μὲ φιλοξενήσῃ...»

Ὁ δεκανέας Ἀ. Πομενίδης ἀπὸ τὴ Θράκη: «Μᾶς ὁδηγοῦσαν στὰ σπίτια τους σὰν συγγενεῖς, ποὺ γυρνοῦσαν ἀπὸ τὴν ξενητειά, καὶ ἔστρωναν τὰ προικιά τους νὰ μᾶς φιλοξενήσουν. Ὤ! πόσο παραδεισένια θὰ ἦταν ἡ ψευτοζωή μας αὐτή, ἂν ὅλη ἡ πλάση εἶχε τέτοιους ἀγνόψυχους ἀνθρώπους...»

Ὁ δεκανέας Ἰ. Καλτσίδης ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρούπολη ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό του: Στὴ Βασιλειάδα δὲν μᾶς πρόσεξε κανεὶς στὸ Μελισσότοπο καὶ στὸ Ἀηδονοχώρι δὲν μᾶς ἔδωκαν σημασία. Στὴ Νεάπολη ἡ Μερόπη Πομενίδου μᾶς πῆγε στὸ σπίτι της, καὶ μαζὶ μὲ τὸν ἄντρα της Ἀλκιβιάδη μᾶς περιποιήθηκαν ὅσο ἦταν δυνατὸ καλύτερα· μᾶς ἐτάγισεν, ἔστρωσαν νὰ κοιμηθοῦμε καὶ τὸ πρωΐ ἀφοῦ μᾶς φίλεψαν, μᾶς ἐφοδίασαν μὲ τρόφιμα. Τέτοιοι φιλόξενοι ἄνθρωποι δύσκολα βρίσκονται...»

Ὁ Θεόδ. Χαραλαμπίδης δημοδιδάσκαλος ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρούπολη λέγει γιὰ τὰ Πλατανάκια Κιλκίς: «Ἀφοῦ μᾶς περιποιήθηκαν ὅπως πρέπει, μᾶς παρακαλοῦσαν ἐπίμονα νὰ πλυθοῦμε· τὸ πιὸ περίεργα δέ, ἐπροθυμοποιοῦντο οἱ Πόντιες νὰ πλύνουν τὰ πόδια τῶν στρατιωτῶν...»

Ὁ Πυρίοχος ὑποστράτηγος ἔγραψε στὸν Ξενίτα: «Ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἀφῆκαν ἐλευθέρους τοὺς ἐντοπίους στρατιώτας νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς ἑστίας των, οἱ Πόντιοι ἐφρόντισαν νὰ περισυλλέξωσι τὰ ἐγκαταλειφθέντα ἀντικείμενα τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν. Ὠργάνωσαν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πρόεδρον Σταυρουπόλεως Ἀναστασιάδη τὴν ἀποστολὴν τροφίμων καὶ ἄλλων ἀναγκαίων πρὸς τοὺ λοιποὺς κατ' ἀνάγκην παραμείναντας αἰχμαλώτους. Τὴν διαγωγὴν ταύτην τῶν Ποντίων οὐδέποτε θὰ λησμονήσω καὶ ὅταν τὴν ἀναπολῶ συγκινοῦμαι...»

Μεταξὺ τῶν χωριῶν τῆς περιφ. Κιλκὶς ποὺ πρωτοστάτησαν στὴν ὀργάνωση συσσιτίων ἦσαν καὶ τὰ Πλατανάκια Πορροΐων καὶ ἡ Νέα Σάντα. Καὶ στὴν Καστανιὰ τῆς Βεροίας ὀργανώθηκε συσσίτιον ὡς ὅτου πέρασαν καὶ οἱ τελευταῖοι στρατιῶτες μας.

Κι αὐτὰ βέβαια εἶναι μόνο με-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ 8ην ΣΕΛΙΔΑ

Διδάγματα ἐκ τῆς ἱστορίας μας

ΚΑΙ ΑΛΛΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ

Τοῦ κ. Ἰωάν. Ἀβραμάντη

Ἀγαπητὸ «ΒΗΜΑ»,

Θὰ ἀσχολήσω γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη τὶς πολύτιμες στῆλες σου μὲ τὴ φιλοξενία δύο ἄλλων ἀνεκδότων ἐπιστολῶν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Α' ἐτησίου μνημοσύνου τοῦ ἀειμνήστου Θ. Κ. Θεοφυλάκτου καὶ στὴ μνήμη τῆς «Τριανδρίας» μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἀοίδιμο Χρύσανθο, τὸν ἀπὸ Τραπεζοῦντος. Ἀποτελοῦν καὶ οἱ δυὸ «φωνὴ ἀπὸ τοὺς τάφους, ὅπου ἡ ζωή,» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἰδίου Θ.Κ.Θ. ὅταν τὸ 1926 διὰ τῆς ἐφημερίδος «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» καλοῦσε τοὺς Ποντίους σὲ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΠΑΛΛΑΙΚΟ, στὸ τέταρτο δηλονότι ἱερὸ μνημόσυνο τῶν μαρτύρων τοῦ Πόντου, ποὺ σὰν ΘΕΣΜΟΣ ΑΓΡΑΦΟΣ καθιερώθηκε νὰ τελεῖται ἐπὶ γενεὰς γενεῶν. «Εὐτυχεῖς ὄντως οἱ λαοί, ἔλεγε, οἱ ὁποῖοι ἀντιλαμβάνονται τὴ σημασίαν τῶν τάφων, τὰς ὑποχρεώσεις τῶν ζωντανῶν πρὸς αὐτοὺς καὶ γνωρίζουν νὰ ἀντλοῦν διδάγματα ἀπὸ τοὺς νεκρούς...» (ΓΥΡΩ ΣΤΗΝ ΑΣΒΕΣΤΗ ΦΛΟΓΑ σελ. 327 - 328).

Ἰδοὺ ἡ πρώτη ἐπιστολή:

Ἀθῆναι 22 Μαρτίου 1939

Ἀγαπητὲ γιατρέ,

Πρῶτα πρῶτα ἔχετε ὅλοι, ἰδιαιτέρως δὲ ἡ συντροφιά μας, τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου, τοῦ ὁποίου ἡ ψυχικὴ εὐδιαθεσία μὲ εὐχαρίστησε ὑπερβολικά. Ἐχάρη ὑπερβολικὰ γιὰ τὴν συνεργασίαν μας καὶ τὴν ἐν παντὶ ἐνιαίαν γραμμήν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦμεν.

Συνέστησε πατρικῶς ἕνωσιν ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῶν κοινῶν ἰδανικῶν. Μὲ ἠρώτησε μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος περὶ τῆς Εὐξείνου καὶ τοῦ ἀνήγγειλα τὰς μεγαλειώδεις ἐπιδιώξεις σου. Ἐγελάσαμε ἀπ' τὴν καρδιά μας. Ἐπικρατεῖ δὲ πλήρως τὴν γραμμήν μας. Τοῦ εἶπα ὅμως, ὅτι εἶσαι πολὺ τοπικιστής καὶ ὅτι: τίποτε δὲν παραδέχεσαι μὴ Ποντιακὸν καὶ στενώτερον μὴ «Τραπεζουντιακόν». Παρεδέχθη πλήρως, ὅτι τὰ πάντα ὀφείλει εἰς τὴν Τραπεζοῦντα καὶ ὅτι ἡ θέσις, αἱ περιστάσεις καὶ αἱ συνθῆκαι, συμβοηθούντων καὶ τῶν πολλαπλῶν προσόντων του, συνετέλεσαν εἰς τὴν σημερινὴν δόξαν του.

Εἶναι ἀπολύτως ἱκανοποιημένος καὶ ἀπολαμβάνει ὑψίστης ἐκτιμήσεως καὶ σεβασμοῦ ἀπὸ τὸν «Ἰσχυρόν».

Τὰ ζητήματά μας τὰ θεωρεῖ δικά του καὶ μᾶς ἱκανοποίησε διὰ τῆς λύσεως, τὴν ὁποίαν ἔδωσε εἰς τὸ ζήτημα τοῦ Πανάρετου. Τοῦ ἔδωσε θέσιν ἀπολύτως ἐμπιστευτικήν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Πανάρετος ἠμπορεῖ καὶ θὰ προσφέρῃ μεγάλας ὑπηρεσίας. Τοῦ Τσαούση ἐπίσης θὰ λυθῆ ἐν λίαν προσεχεῖ μέλλοντι ὡς καὶ τοῦ Πολυκάρτου.

Εὐχαριστεῖ ἰδιαιτέρως ἐσένα καὶ τὸν ἀγαπητὸν Λεωνίδα. Εἶπα, ὅτι σὲ πειράζει γιὰ τὴν μανίαν σου καὶ ἐγέλασε ἐκ καρδίας. Καὶ ἐπέμενε διὰ τὴν συνεργασίαν τῆς «Τριανδρίας». Ἀπήντησα, ὅτι ἐν παντὶ καὶ πάντατε εὑρισκόμεθα παρὰ τὸ πλευρόν του καὶ εἴμεθα πρόθυμοι εἰς ὅ,τι ἤθελε διατάξει.

Πάντως εἶμαι πλήρως ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὸν Δεσπότη μας: τὸν Ἅγιον Τραπεζοῦντος. Τὰ ἄλλα προφορικῶς. Φιλῶ ἐσένα καὶ τὸν Λεωνίδαν.

Ν. ΛΕΟΝΤΙΔΗΣ

Ἰδοὺ καὶ ἡ δευτέρα:

Σεβασμιώτατε,

Μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως ἐγενόμεθα κάτοχοι τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον μετὰ χαρᾶς ἀνεγνώσαμεν.

Ἐκτιμῶντες δεόντως τὸ μέγεθος τῆς πραγματικῶς ἐθνικῆς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν ἀπὸ ἐτῶν μετὰ τόσου ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως ἀνέλαβεν ἡ καθ' ὑμᾶς Ἐπιτροπὴ τῶν Ποντιακῶν Μελετῶν, προθύμως δεχόμεθα νὰ ἀποτελέσωμεν Ὑποεπιτροπὴν ταύτης ἐν Θεσσαλονίκῃ, καταβάλλοντες πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἔργου τῆς διασώσεως ὅλων ἐκείνων τῶν κειμηλίων τῆς γλώσσης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἀκμαῖος καὶ δρῶν ἐν Πόντῳ Ἑλληνισμὸς ἀπὸ χιλιετηρίδων ἐδημιούργησε.

Μετὰ σεβασμοῦ

Ν. ΛΕΟΝΤΙΔΗΣ
Θ. ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ
Λ. ΙΑΣΟΝΙΔΗΣ

Κοντὰ σ' αὐτὲς τὶς δύο ἀνέκδοτες ἐπιστολές, νομίζω, ὅτι ἔχει τὴ θέσι της καὶ μία ἐπιστολὴ τοῦ ἀειμνήστου Χρυσάνθου. Τὴν μεταφέρω ἀπὸ τὸ πόνημα τοῦ Θ.Κ.Θ. «ΓΥΡΩ ΣΤΗΝ ΑΣΒΕΣΤΗ ΦΛΟΓΑ» σελ. 328.

Ἀγαπητέ μου ἰατρέ,

Ἔλαβον τὸ γράμμα σου. Χαίρω, ὅτι ἐτέθης καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς λυχνίας καὶ ἐκ τῆς πεφωτισμένης διανοίας καὶ ἰσχυρᾶς θελήσεώς σου ἀπεκδ

ΘΛΙΒΕΡΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

Μία πτυχὴ ἀπὸ τὰ ἀτελείωτα δεινοπαθήματα τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου κατὰ τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον

Τοῦ κ. Ἀνανία Νικολαΐδη (Πτολεμαΐς)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

ΚΙΝΗΣΙ ΤΟΥ ΚΑΪΜΑΚΑΜΗ ΓΙΑ ΕΚΔΙΩΞΙ ΤΩΝ ΕΠΙΔΡΟΜΕΩΝ

Μὲ εἴκοσι χωροφύλακας καὶ δέκα στρατιῶτες μὲ τὸν Μιλαζίμη τους Σουτκοῦ ἀφεντη, ὁ Καϊμακάμης ἑτοιμάσθηκε τὴν Κυριακὴ, ποὺ ξουρίζοντάς τον, μοῦ εἶπε πὼς θὰ βγῆ γιὰ προώθησι τῶν μουατζήριδων καὶ καθησύχασι τῶν Ρωμηῶν καὶ ὅτι θὰ πάρη κ' ἐμένα μαζί του. Τὴν Δευτέρα, πρωϊ μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, καὶ ὁλοκάθαρη μέρα κινήσαμε ἀποστολικὰ ὅλοι μας ἐκτὸς τὸν Καϊμακάμη ποὺ ἦταν καβάλα σὲ χαμηλόσωμο μουλάρι καὶ τὸν μιλαζίμη ποὺ εἶχε τὸν κέλητά του, ἕνα ἀψηλόσωμο καὶ ὑπερήφανο ἄλογο, πολὺ πιστὸ στὸν ἱππόκομο τοῦ μιλαζίμη, καὶ σὲ δύο ὧρες φτάσαμε στὸ χωριὸ Ρυάκι.-

"Οπως εἶδε τὸ Ἑλληνικὸ αὐτὸ χωριὸ σὲ καλὴ κατάστασι ὁ Καϊμακάμης μὲ καλεῖ κοντά του καὶ παρατηρεῖ «Ποῦναι αἱ καταστροφὲς ποὺ τοῦ ἀπεικόνιζα;».-

Ἀλοίμονο! μπέη μου, ἂν θὰ τολμοῦσαν οἱ ἐπιδρομεῖς νὰ μποῦν πίσω ἀπ' τ' αὐτιὰ τοῦ Καζᾶ, ἦταν ἡ ἀπάντησι ποὺ πρόβαλα.-

Θὰ πᾶμε καὶ παρέκει, εἶπε, μὲ κάποια δυσπιστία, καὶ κούνησε τὸ κεφάλι.

"Ὑστερα ἀπὸ μισῆς ὥρας ξεκούρασι, κινήσαμε καὶ πάνω στὸ μεσημέρι φτάσαμε στὴν ἐνορία Ἀγιώργη, τοῦ χωρίου Ἀμβρίκ, ποὺ παρουσίαζε θλιβερὴ εἰκόνα. Ὁλάνοιχτα ἀπὸ γυμνωμένα ἔρημα σπίτια. Ἀντικείμενα διάφορα σκορπισμένα ἐδῶδε κεῖθε. Πιάτα σπασμένα καὶ ποτήρια δεξιὰ κι' ἀριστερά. Ἀλλὰ καὶ εἰκονίσματα, κανδήλες καὶ ἄμφια κατακομματιασμένα παντοῦ, ἦταν ἡ πρώτη ἐντύπωσι τοῦ Καϊμακάμη Ζιᾶ - μπεη καὶ τοῦ Μιλαζίμη Σουτκοῦ - ἐφεντη, ἀπὸ τὰ κατορθώματα τῶν ὁμογενῶν των σὲ βάρος τῶν Ρωμηῶν τοῦ Καζᾶ ποὺ διοικοῦσε ὁ Καϊμακάμης.

Σιγαμιλῶντας φτάσανε στὴν ἐκκλησία ὅπου, ὁλοκάθαρα ζωγραφίσθηκε στὸ πρόσωπό τους ἡ θλίψη σὰν εἶδαν τὴν καταστροφὴ καὶ τὴν βεβήλωσι, ἐνῶ ἐγὼ μὲ βουλωμένο τὸ στόμα ἀκολουθοῦσα, προσπαθῶντας νὰ διακρίνω τὴν ἐντύπωσι ποὺ σχηματίζουν σὲ κάθε εἶδος καταστροφῆς

Ἡ ἐπίμονη σιωπή μου φάνηκε πὼς τοὺς ἔκαμε ἐντύπωσι, καὶ ἐνῶ σιγομιλοῦσαν μπροστὰ στὴν ἐκκλησία ὁ Καϊμακάμης μὲ τὸν Μιλαζίμη, στρέφεται ἀπότομα σ' ἐμένα καὶ λέγει:

Σὺ δὲ λὲς τίποτα Ἀνανιάδη; — Δὲν ἔχω νὰ πῶ, ἀφοῦ τὰ βλέπετε μόνοι σας, μπέη μου, εἶπα. Μονάχα, παρακαλῶ, νὰ ρίξητε μιὰ ματιὰ στὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας - πλησίασα καὶ ἔδειχνα μὲ τὸ δάκτυλο - ποὺ ἦταν φτιαγμένη ἀπὸ καρυδένια σανίδια, δέκα, πάνω κάτω, πόντους πάχους. Καὶ σὰν εἶδα πὼς πλησίασαν νὰ τὴν περιεργάζωνται, προχώρησα στὴν διευκρίνησι ποὺ παρακολουθοῦσε καὶ συμπλήρωνε ἡ ἀνδρότολμη Μεϊτανίνα ποὺ μᾶς συνώδευε ἀπὸ τὸ Ρυάκι, ὅπου κατέφυγε κατὰ τὴν ἐπιδρομή, γιὰ νὰ διαπιστώση μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ τὲς καταστροφὲς ποὺ γένηκαν στὸ χωριὸ καὶ στὸ σπίτι της, στὸν Ἀγιώργη.- Ἀπὸ τὴν εἰκόνα ἔχομε μπροστά μου, συνέχισα, ἀποδεικνύεται ὅτι εἶχαν ὅλη τὴν ἄνεση νὰ ρίξουν ὅσες σφαῖρες ἤθελαν γύρω ἀπὸ τὴν κλειδαριὰ τῆς πόρτας γιὰ ν' ἀνοίξουν, παραβιάζοντάς την παράλληλα καὶ μὲ λοστούς. Καὶ μπροστὰ στὴν ἀντίστασι ποὺ βρῆκαν, γιατὶ ἦταν ἀπὸ καρυδιὰ καὶ εἶχε δέκα πάνω κάτω πόντους πάχος, ἀναγκάσθηκαν νὰ κόψουν μὲ ἀξινάρι ἕνα γύρω ἀπὸ τὴν κλειδαριὰ καὶ ἔτσι ἀπομονώθηκε ἀπὸ τὸ γεφύρι της καὶ μπῆκαν μέσα, γιὰ τὴν δουλειά τους....

Καϊμακάμης καὶ Μιλαζίμης παρακολουθοῦσαν ἀμίλητοι μὲ ὑπομονὴ τὴν ἀναπαράστασι καὶ ἀφοῦ περιεργασθήκανε τὲς καταστροφὲς στὰ εἰκονίσματα τοῦ τέμπλου τοῦ Ναοῦ, περνῶντας ἀπὸ κατεστραμμένα κρύσταλα τοῦ πολυέλαιου ποὺ ἦταν στρωμένα στὸ πλακόστρωτο δάπεδο, ὅπως καὶ τῆς κονδηλοστοιχίας ποὺ ἦταν ὁλότελα στρωμένα κάτω, βγῆκαν ἔξω, ἀμίλητοι πάλι.-

Μιὰ ὁλόκληρη ὥρα περιεργαζότανε τὴν ἐρειπωμένη ἐνορία τοῦ Ἀγιώργη, ἐνῶ ἡ Μεϊτανίνα ποὺ χειρίζονταν καλὰ τὴν Τουρκικὴ, συνοδεύουσα ἐπεξηγοῦσε τὰ ἀσεβεστώματα ἀπὸ γιαούρτια στοὺς πετρώδεις δρόμους τοῦ μαχαλᾶ γιατὶ σὰν περίσσευαν τὰ χύνανε γιὰ ν' ἀποκομίσουν τὰ χάλκινα καζάνια τους. Καὶ μετὰ τὴν θλιβερὴ ἐκείνη θέα ξεκινήσαμε γιὰ τὲς ἄλλες ἐνορίες τοῦ Ἀμβρὶκ, Παγαράντων, Γονοκώλ, Μουσκενέντων καὶ Γαϊτσιάντων καὶ φθάσαμε πρὸς τὸ βράδυ στὸ «Μονοστήρ - παζαρου» (ἑβδομαδιαίας ἀγορᾶς τῆς περιφερείας χῶρος).-

Εἶναι περιττὸν νὰ παραστήσω εἰκόνα ἀπὸ καταστροφὲς σὲ κάθε ἀπὸ τοὺς μαχαλάδες αὐτούς. Ἀρκεῖ νὰ σημειώσω ὅτι ὁ Ἀγιώργης λεηλατήθηκε τελευταῖος γιατὶ πρῶτα ἀπὸ τοὺς ἄλλους περάσανε. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ δὲν πρέπει νὰ παραλείψω με εἶναι ὅτι: "Οπως κατεβαίναμε τὸν μουλαρόδρομο ἀπὸ τὸν Ἀγιώργη στοῦ Παγαράντων καὶ ἀντικρύζαμε σκορπισμένα κομμάτια ἀπὸ παλαιὰ ἱερατικὰ ἄμφια, σ' ἕνα σημεῖο ποὺ πῆγε ὁ Καϊμακάμης νὰ περιεργάζεται χρυσοῦφαντο κομμάτι ἀπ' αὐτά, σκόνταψε, ἔπεσε πάνω στὸ γόνατο κ' ἔκοψε τὸ πανταλόνι του ἐλαφρὰ σὲ σχῆμα Γ, ὁπότε ξέσπασε σὲ ὑβρίσματα στοὺς βανδάλους, γιατὶ βρισκότανε σὲ ὁδοιπορία καὶ μὲ σχισμένο πανταλόνι, ὁ «τσίφτης» Ζιᾶ - μπεης πὼς θὰ παρουσιάζονταν στὸ Τούρκικο χωριὸ Μοναστήρ ποὺ θὰ κατέβαινε; Μὴ στενοχωρεῖσαι μπέη μου, ἐπενέβηκα ἐγώ, θὰ σᾶς τὸ γαζώσω τόσο καλὰ ποὺ θὰ εἶναι «πενλιοτζ» (δὲν θὰ διακρίνεται). Περιστατικὸ, ποὺ θὰ μᾶς εἶναι στόχος ὅπως θὰ δοῦμε πιὸ κάτω.

Εἴχαμε, ὅπως εἰπώθηκε πιὸ πάνω, μέρα Δευτέρα ποὺ λειτουργοῦσε ἡ ἑβδομαδιαία ἀγορὰ τῆς περιοχῆς κοντὰ στὸ χωριὸ Μοναστήρ, σὲ μία πρανὴ ἔκτασι ποὺ δέσποζαν τὰ «Κονάκια» τῶν Ντερὲ - μπεηδων καὶ ἀποτελοῦσαν τελευταῖα κατοικίες τῶν ἀπογόνων των Οὐτζουντζόγλου - ζάτε. Ἦταν ὅμως κοντὰ στὸ βραδάκι καὶ ὁ περισσότερος κόσμος σκόρπισε.-

Μπροστὰ στὴν εἴσοδο τοῦ χώρου τοῦ παζαριοῦ βγῆκαν σὲ ὑποδοχὴ τοῦ Καϊμακάμη μαζὶ μὲ τὸν σεβάσμιο τοῦ Μοναστὴρ Σαλὴχ Χανούμ -όγλη καὶ ὁ ἀπὸ τὸ χωρίον Φυτίανα ἡγέτης τῶν «Μουτεφάϊ - μιλλιεμ Σαμπρη - ἀφέντη τοῦ Χουσεῖν ποὺ διέμενε στὸ Μοναστὴρ μὲ τὴν οἰκογένειά του καὶ τὸν ἄγαμο ἀδελφό του, τὸν νεαρὸ ἐκεῖνο χριστιανομάχο, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα μοῦ διαφεύγει. Μαζὶ μ' αὐτοὺς δὲ καὶ ὁ εἰσπράκτορας Κελὲς - μπεης.

Πρῶτος πρόβαλε νὰ καλωσορίση ὁ Κελὲς - μπέης, ἄκουσε ὅμως τὸν ἐξάψαλμο ἀπὸ τὸν Καϊμακάμη, γιατὶ εἶχε ἐντολὴ νὰ πληροφορήση στὸν Καζᾶ κάθε ἀτασθαλία τῶν Μουατζήρηδων καὶ ἐνῶ πέντε μέρες λεηλατοῦσαν οἱ ἐπιδρομεῖς, καμμία πληροφορία δὲν παρέσχε στὸ Κέντρο ἀλλὰ παρακολουθοῦσε μακάριος, ὅπως τοῦ εἶπε.- Ποῦ ν' ἀφήση ὅμως ὁ Σαμπρὴ ἀφεντης νὰ ἐξευτελισθῆ μέσα στὸν κόσμο ὁ Κελές, ἀφοῦ μὲ τὴν ἀνοχή του, ἂν ὄχι μὲ τὴν ὑποκίνησί του γενήκανε αἱ καταστροφαί; Μπῆκε στὸν ἀγκῶνα τοῦ Καϊμακάμη, τὸν πῆρε παρέκει, τοῦ μίλησε καὶ κατόπιν τραβήξαμε ὅλοι μαζὶ στὸ χωριὸ Μοναστὴρ γιὰ διανυκτέρευσι.

ΟΙ ΤΟΥΡΚΙΣΜΟΙ ΤΟΥ «ΜΟΥΤΕΦΑΪ - ΜΙΛΛΙΕ» ΚΑΙ ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΪΜΑΚΑΜΗ

"Οπως μπήκαμε στὸ χωριὸ Μοναστήρ, τὸν Καϊμακάμη καὶ Μιλοζίμη πῆρες ὁ Σαμπρὴ - ἀφέντης νὰ φιλοξενήση, καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους, στρατιῶτας καὶ χωροφύλακες ἀφῆκαν στὴν φροντίδα τοῦ Χανούμ - όγλη Σελήχ.

Ὁ Σελήχ, τοὺς μὲν στρατιῶτας ἡσύχασε στὸ δικό του «μισεφὶρ ὁ τασι» (ξενῶνα), τοὺς χωροφύλακας σὲ ξενῶνας ἄλλων γειτόνων τε, ἐμένα δὲ μὲ ὁδήγησε στὸ σπίτι του μὲ τὸ φιλοφρονητικὸν (πούγιουρουν κομσιουχτζ ουαζουμ» (ὁρίστε γειτονάκι μου), σὰν κοντοχωριανό τους.

Μποροῦσα, βέβαια, νὰ περάσω ἄνετα τὴν νύχτα στοῦ Σαλὴχ τὸ σπίτι. Ποῦ νὰ βρῶ ὅμως τὴν ψυχικὴ ἠρεμία, τὴν στιγμὴ ποὺ ἀναλογίζομαι τὸ τί νὰ τεκταίνεται σὲ βάρος τῶν Ρωμηῶν στοῦ Σαμπρὴ - ἀφεντη, ὅπου φιλοξενεῖται ὁ Καϊμακάμης, ὅπως εἶναι γνωστὸς γιὰ τὴν Χριστιανομαχία του καὶ ποὺ κατέβηκε στὸ Μοναστὴρ σκόπιμα;

Ὁ Σαλὴχ - ἀγᾶς θέλει νὰ μὲ περιποιηθῆ καὶ μὲ ἐδέσματα, ξεχωριστὰ ὅμως μὲ τὲς κολακεῖες του. Ἐμένα ὅμως μὲ τρώγη τὸ σαράκι νὰ μάθω τί γίνεται, ὡς ὅτου βρῆκα τὸν μῖτο τῆς Ἀριάνδης. «Τὸ παντελόνι τοῦ Καϊμακάμη ποὺ κόπηκε καὶ τοῦ ὑποσχέθηκα νὰ τὸ γαζώσω». Σαλὴχ -ἀγα, λέγω εἶναι ἀνάγκη νὰ βρῶ τὸν Καϊμακάμη νὰ τοῦ μιλήσω γιὰ ὑπόθεσι ποὺ συνεννοηθήκαμε, καὶ πρέπει νὰ τὸν ἀνταμώσω προσωπικά. Δῶστε με, παρακαλῶ, κανένα νὰ μὲ ὁδηγήση στὸ σπίτι ποὺ φιλοξενεῖται.-

Μπροστὰ στὴν ἐπίμονή μου, ὁ Σελήχ - ἀγᾶς ποὺ ἔλεγε νὰ τ' ἀφήσωμε στὴν ἐπάμενη ὑπεχώρησε, καὶ σηκώθηκε νὰ μὲ ὁδηγήση μόνος του. Ἀνταμώσαμε ὅμως στὴν αὐλὴ τὸν ἀνεψιό του, φίλο μου, Ἀλῆ ποὺ γνώρισα καὶ διευκόλυνα ἀπὸ τὸ 1903-4 σὰν φυγόδικο, ὅταν ἤμουνα δασκαλάκος στὸ Λάγκοϊ ποὺ ἦταν μία ἀπὸ τὲς ἐνορίες τοῦ Ἀμβρὶκ, ποὺ ἐρχόταν νὰ μὲ πάρη σπίτι του νὰ μὲ φιλοξενήση.

Μὲ τὴν ἐμφάνισί του ὁ Σαλὴχ - ἀγᾶς τοῦ λέγει: «"Αϊτε γέανιμ, ὁδήγησε τὸν γείτονα στοῦ Σαμπρὴ ἀφεντη καὶ περίμενε νὰ δῆ τὸν Καϊμακάμη καὶ νὰ τὸν φέρης πίσω». Εὐχαρίστως, ἀπαντᾶ, ἀλλὰ στὴν ἐπιστροφὴ θὰ τὸν πάγω σπίτι μου. "Οχι ἀπαντᾶ ὁ Σαλὴχ «Πενίμ μισεφηριμι ἀλάμασουν» (τὸν μισαφίρη τὸν δικό μου δὲν μπορεῖς νὰ πάρης).-

Σὰν φτάσαμε στοῦ Σαμπρὴ καὶ κτυπήσαμε τὸ πλήκτρο τῆς πόρτας, κατέβηκε τοῦ Σαμπρὴ ὁ ἀδελφὸς καὶ μᾶς ἄνοιξε καὶ στὴν ἀπάντησί μου «θέλω νὰ δῶ προσωπικὰ τὸν Καϊμακάμη» μὲ περιφρονητικὸ ὕφος «δὲν μπορεῖς νὰ τὸν ἰδῆς» εἶπε καὶ πῆγε νὰ κλείση τὴν πόρτα. Ὁ Καϊμακάμης ὅμως ποὺ ἄκουσε τὴν φωνή μου προχώρησε ἀπὸ τὴν τραπεζαρία στὴν σκάλα μὲ τὸ πετσετάκι στὸ στῆθος, γιατὶ τρώγαν τὴν ὥρα ἐκείνη, καὶ μοῦ κάλεσε νὰ τοῦ πῶ.

Τὸ παντελόνι σας γιὰ γάζωμα, εἶπα ἀφοῦ ἀνέβηκα μερικὰ σκαλοπάτια καὶ ἀνταμωθήκαμε, σιγὰ στ' αὐτὶ κ' ἐπεχείρησα ν' ἀνέβω πάνω μὲ σταμάτησε ὅμως, μὲ τὴν πληροφορία ὅτι: τὸ πῆρε ἡ Χανοὺμ Σαμπρὴ - ἀφεντη νὰ τὸ γαζώση, καὶ μὲ τὸ «εὐχαριστῶ, πᾶνε νὰ ἡσυχάσης».

Μὲ κρυμμένη στὰ κατάβαθα τῆς ψυχῆς μου τὴν λύπη πὼς δὲν ἐπέτυχα στὸν σκοπό μου νὰ μάθω πόσοι καὶ ποῖοι εἶναι συγκεντρωμένοι στὸ σπίτι τοῦ Σαμπρὴ, γύρισα πίσω μὲ τὸν Ἀλῆ καὶ ἀφοῦ περάσαμε ἀπ' τὸ σπίτι του φτάσαμε στοῦ Σαλὴχ ὅπου μᾶς βάλαν τραπέζι.

Ἐκεῖ ποὺ τρώγαμ' ὅμως, καλέσανε τὸν Σαλὴχ στοῦ Σαμπρὴ καὶ ἔφυγε ἀφοῦ μοῦ ἔδειξε τὸ στρῶμα ποὺ θὰ πέσω, καὶ σὲ λίγο ἔφυγε καὶ ὁ Ἀλῆς.-

Ἐφιαλτικὴ νύχτα. Ποῦ νὰ μὲ πάρη ὕπνος μὲ τὴν σκέψη. Τί ἄρα νὰ μαγειρεύεται σὲ βάρος μας;

Πρὸς τὰ ξημερώματα ἐπέστρεψε ὁ Σαλὴχ γιὰ νὰ ξαπλώση στὸ ἀπέναντί μου στρῶμα καὶ σκόπιμα παρετήρησα πὼς ἄργησε, γιὰ ν' ἀνοίξη συζήτησι.-

Μὲ ἕνα παρατεταμένο ἄ,ἄ,ἄ, ἐξέφρασε τὴν ἀπορία πὼς δὲν κοιμήθηκα καὶ συνέχισε. Ἐμεῖς στρώσαμε τὸ πρόγραμμα πὼς νὰ ξεκαθαρίσωμε τοὺς μουατζήριδες ἀπὸ τὰ χωριὰ μὲ χωρὶς σύγκρουσι. Τὸ σχέδιο ἦταν τοῦ Καϊμακάμη. Ἑτοιμάσαμε πενῆντα πολιτοφύλακας, ποὺ σὲ περίπτωσι ἀνάγκης θὰ ἐνισχύσουν τὴν δύναμι τοῦ Καϊμακάμη καὶ τοὺς στείλαμε μὲ καλὰ ἐφόδια νὰ πιάσουν ἀπὸ ἀπόψε ὡρισμένα ὑψώματα. Ἐμεῖς πάλι ὡπλισμένοι θὰ συνοδέψωμε τὸν Καϊμακάμη στὴν διαδρομή του. Ὡρίσθηκαν παράλληλα καὶ τέσσαρα ταχυκίνητα παιδιὰ σὰν λαγωνικὰ ἀνάμεσα στὴν πολιτοφυλακὴ καὶ στὴν δύναμι τοῦ Καϊμακάμη, χωρὶς νὰ δοθῆ στόχος στοὺς ὁπλοφόρους τῶν Μουατζήρων. Μὲ τὸ στρατήγημα αὐτὸ θὰ γίνη ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν Μουατζήρων χωρὶς σύγκρουσι καὶ θὰ κατορθωθῆ ἡ προώθησί των χωρὶς νὰ δοθοῦν θύματα ἀπὸ τὸ Κιαούρ - ταγου στὴν Ἀλούτξερα ὅπου θὰ τοὺς δοθῆ στέγασι καὶ περίθαλψι καὶ θὰ γίνη κατάσχεσι καὶ ἐκεῖ καὶ στὰ Χατρίανα καὶ ἐπιστροφὴ στοὺς ἰδιοκτήτας ὅ,τι ζῶα καὶ ἀντικείμενα λεηλατήθηκαν.

Μὲ ἐπιφύλαξι βέβαια παραδεχόμουνα καὶ πίστευα ὅσα ἔλεγε, κάποια ὅμως ψυχικὴ ἀνακούφισι μὲ βρῆκε. Εὐχήθηκα δόξες καὶ ζωὴ στὸ «Τεβλέτη» καὶ μὲ πῆρε ὕπνος γιατὶ εἴμασταν κοντὰ στὰ ξημερώματα.-

Τὴν ἐπομένη μέρα Τρίτη μετὰ τὸ πρόγευμα ξεκίνησε ἡ ἀποστολὴ μὲ κατεύθυνσι τὸ μικτὸ χωριὸ Ματσερά. Ἐκεῖνο ποὺ παρατήρησα ἦταν ὅτι ἐπαλήθευαν τὸ τί μοῦ ἔλεγε τὴν νύχτα ὁ Σαλὴχ γιατί, ὁ ἴδιος καὶ κάμποσοι Μοναστηριῶται, καθὼς καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σαμπρὴ - ἀφεντη συνώδευαν ὡπλισμένοι τὴν δύναμι τοῦ Καϊμακάμη καὶ Μιλαζίμη.-

Περάσαμε τὴν κεντρικὴ ἐνορία τοῦ Ἀμβρὶκ καὶ μπήκαμε στὰ στενὰ μονοπάτια ποὺ ἀκολουθοῦσαν τὴν ἀριστερὴ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Χαρσιώτου. Τὰ σκληρὰ ὀφιδοειδῆ μονοπάτια ἀνάγκασαν τὸν Καϊμακάμη νὰ μὲ καλεῖ νὰ βαδίζω ἀπὸ δίπλα του, ὅπως ἦταν καβάλα στὸ μουλάρι του. Καὶ προχωρῶντας λέγει πὼς πᾶμε ἀπ' εὐθείας γιὰ τὸ Ματσερά, γιατὶ δὲν μᾶς παίρνουν αἱ ὧρες νὰ ἐπισκεφθοῦμε καὶ τὴν Κορόνιξα.-

Μ' ἀναστατωμένη τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὰ μαγειρεύματα ποὺ παρασκεύασαν στὸν Καϊμακάμη οἱ παμπόνηροι Μοναστηριῶται μὲ τὸν Σαμπρὴ - ἀφέντη τὴν νύχτα ποὺ μᾶς πέρασε, λέγω παραπονιάρικα. «Ἀρνητική, μπέη μου, εἶναι ἡ συμβολὴ ποὺ θέλουν νὰ φαίνωνται ὅτι προσφέρουν στὸν πατριωτικό, ἀλλὰ καὶ ἱερὸ σκοπὸ ποὺ ἐπιδιώκετε μὲ τόσες ταλαιπωρίες στὰ σκληρὰ αὐτὰ μέρη, καὶ μὲ πῆρε μὲ πνιγμὸ τὸ παράπονο ποὺ μὲ διέκοψε.

Συγκινημένος ὁ Καϊμακάμης, ἀντὶ γιὰ ἀπάντησι, καλεῖ χωροφύλακας τῆς συνοδείας του καὶ διατάσσει νὰ γυρίσουν ὅλοι πρὸς τὴν Κορόνιξα, καὶ σέ λίγο συγεντρωθήκανε ὅλοι στὴν καμπὴ τοῦ Ἀεθόδωρου ποὺ φέρνει στὴν εἴσοδο τῆς περιοχῆς τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τὴν κοίτη τοῦ παραπόταμου τοῦ χωριοῦ ποὺ χύνεται στὸν Χαρσιώτην.

Τὰ διάφορα παραπειστικὰ τῶν Μοναστηριωτῶν ν' ἀποτρέψουν τὴν μετάβαση στὸ χωριό μου καθόλου δὲν εἶχαν ἐπιδράσει στὴν ἀπόφασι τοῦ Καϊμακάμη. Καὶ γιὰ νὰ τοὺς διακόψη, πρόβαλε τὸ «Τισερτὰ καλούρσακ τακιτετζέϊζ» (Καὶ στὴν ὕπαιθρο ἂν μείνωμε, θὰ πᾶμε). Τράβαι μπροστὰ μου Ἀνανιάδη, καὶ κινήσαμε.

Εὐνόητο εἶναι τώρα τὸ πόση ἀνακούφισι μοῦ προξένησε τὸ φέρσιμο τοῦ Καϊμακάμη, ὄχι μονάχα διότι ἤθελαι νὰ διαπιστώση καὶ σχηματίση δική του ἀντίληψι ἀπὸ τὲς καταστροφὲς ποὺ τοῦ ἔλεγα πὼς εἶχε τὸ χωριό μου, ἀλλὰ καὶ διότι εἶχα συνεννοηθῆ ἀπὸ τὴν προηγούμενη μὲ συγχωριανό μου στὴν Ἄρδασσα νὰ κατεβοῦν μὲ κονιάκ καὶ ἐδέσματα στὸ χωριό, ἀπὸ νωρίς, γιὰ ἕνα ὑπαίθριο κέρασμα στὸ ἐρειπωμένο καὶ ἀπογυμνωμένο χωριό. Καὶ θὰ ἔφθασαν ἀσφαλῶς κάπου γύρω κρυμμένοι.-

ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕ Η ΚΟΡΟΝΙΞΑ

Σὲ μιάμιση ὥρα φτάσαμε στὴν αὐλὴ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου, Ἀρχιμανδρίτη Παπᾶ Διαμαντῆ Ἐξακουστίδη. Περπατῶντας πάνω σὲ κομματιασμένα βιβλία ἐκκλησιαστικὰ καὶ σκορπισμένα μαλιὰ ἀπὸ στρώματα — ἄδειαζαν τὲς στρωμνὲς καὶ σὰν εὐκολομετακίνητα παίρναν μονάχα τὲς ἐπενδύσεις — μὲ τὴν ἐλαφρὴ ψιχάλα ποὺ μᾶς πῆρε, ἀνεβήκανε τὲς σκάλες καὶ μπῆκαν στὸ διάδρομο τοῦ σπιτιοῦ Καϊμακάμης καὶ Μιλαζίμης, καὶ ἀντικρύσανε ὁλάνοιχτες πόρτες, σχισμένα καὶ πεταμένα ἀντικείμενα, κατεστραμμένα κουφώματα, ἀποχρίματα στὰ διάφορα δωμάτια ποὺ πλαισίωναν τὴν κεντρικὴ κατοικία καὶ ἀποτελοῦσαν κοιτῶνας γιὰ τὰ ἑξ ἀδέλφια μὲ οἰκογένειες, τέκνα τοῦ Παπᾶ Διαμαντῆ.

Συντρίμματα καὶ χαλάσματα παντοῦ ἀντίκρυζαν μὲ ἀνυπόκριτη λύπη. Ἐγὼ δὲ παρακολουθοῦσα ἀπὸ δίπλα τους τὴν κίνησι, ἐνῶ ὅλοι οἱ τῆς συνοδείας παρέμενον στὰ ὑπόστεγα αὐλῆς καὶ ἀλωνιοῦ.

Σὲ λίγο ἡ ψιχάλα σταμάτισε. Ὁ καιρὸς ξάνοιξε. Βγήκαμε ἔξω. Ἀπὸ τὸ τελευταῖο σκαλοπάτι ποὺ κατέβαινε ὁ Καϊμακάμης καὶ ἀντίκρυσε στὴν αὐλὴ τὸ νεαρὸ ἀδελφό του Σαμπρὴ παρατήρησε. «Βὰρ Σαμπρὴ-ἐφεντιὲ σοῖλέ - κι, ὀντάν τὰ ἐχεμιάτ κακτή» (πᾶνε νὰ πῆς τὸν Σαμπρὴ ἀφέντη πὼς κι' ἀπὸ 'κεῖνον ἡ ἐμπιστοσύνη σηκώθηκε.) Ἡ βαρύγδουπη αὐτὴ ἔκφραση τοῦ Καϊμακάμη μούδιασε ὅλους τους.

Τὴν στιγμὴ ἐκείνη παρουσιασθήκανε καὶ οἱ δύο συμπατριῶται μου Στυλιανὸς Ἐξακουστίδης, - κάτοικος σήμερα Θεσ)νίκης Ἀθηνᾶς 86 - καὶ ὁ μακαρίτης Κυριάκος κουνιάδος τοῦ μικρότερου ἀδελφοῦ μου, μὲ τὸ κονιάκ καὶ τὰ ἐδέσματα καὶ παρεκάλεσαν τὸν Καϊμακάμη νὰ δέχεται ἕνα κέρασμα. Βουρκωμένος ὁ Καϊμακάμης καὶ μὲ ἄχρωμο ὕφος ἀφοῦ εὐχαρίστησε λέγει: Ἡ πράξι σας θὰ εἶχε τὴν θέσι της ἂν ὑπῆρχε ψυχικὴ ἠρεμία. Στὴν ἐπιμονὴ τους γύρισε σ' ἐμένα καὶ πρότεινε νὰ πάρω τὸ κονιάκ γιὰ τὸ «τερκί» (δισάκι) καὶ πές τοὺς συμπατριώτες σου ἂς εἶναι ἥσυχοι πὼς θὰ ἀποκαταστασθοῦν. Καὶ συνέχισε. Ὁδήγησὲ μας μονάχα στὴν ἐκκλησία, γιατὶ τὰ σπίτια βλέπομε πὼς εἶναι στὰ ἴδια χάλια.

Κατὰ τὴν διαδρομὴ ἀπ' τοῦ Ἐξακουστίδη στὴν Ἐκκλησία εἶδε καὶ μερικὰ ἄλλα σπίτια ὅπως τοῦ Ἀλεξανδρίδη καὶ ἄλλων, καὶ βλέποντας τὰ χάλια τους γύριζε σὲ κάθε περίπτωσι κ' ἔλεγε στὸν Σουτκοῦ - ἐφέντη: «Πεγιοὺκ ζουλούμ ὀλτοὺζ» (Μεγάλη κα-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ 6ην ΣΕΛΙΔΑ

Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὰ περασμένα

Τοῦ κ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΟΥ (Καβάλα)

Ἦταν Ἰανουάριος τοῦ 1917. Ἡ Τραπεζοῦς κατείχετο ἀπὸ τὸν Ρωσικὸν στρατόν. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα ἔδειχναν ὅτι οἱ Ρῶσοι θὰ ἀποχωρήσουν καὶ θὰ ἐπανέλθουν πάλιν οἱ Τοῦρκοι.

Ὁ φόβος διὰ τὰ ἐπακόλουθα μιᾶς τοιαύτης ἐξελίξεως τῆς καταστάσεως ἠνάγκασε πολλοὺς νὰ καταφύγουν ἐνωρὶς εἰς τὴν Ρωσίαν. Μεταξὺ αὐτῶν ἤμουν καὶ ἐγώ.

Τὴν προτεραίαν τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἀπὸ τὴν πατρίδα ἐσκέφθην νὰ γράψω ὅσα ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐκπατρισμοῦ μας. Καὶ ἀφοῦ ἔγινε ἡ προετοιμασία ὅλη ποὺ ἐχρειάζετο διὰ τὴν φυγήν μας πρὶν ἢ ἐπανέλθει ἡ Τουρκία εἰς τὴν Τραπεζοῦντα ἐπαρκαρήσαμε εἰς τὰ καΐκια τῶν Σαμαντζιαλίδου, τοῦ Θοδωράκη, καὶ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἀνέστη καὶ Ἰωάννη. Κατὰ τὸ βράδυ τῆς 28ης τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1917, ἀνοιχθήκαμε εἰς τὰ ἀνοιχτὰ τοῦ Ἰλιμανιοῦ τῆς Τραπεζοῦντος. Ὁ ἀέρας ἀπ' ἔξω ἐφυσοῦσε καὶ ἐβάλαμε πανὶ γιὰ τὸ ταξείδι μας. Ὁ καιρὸς καλὸς καὶ ἡ θάλασσα γαληνεμμένη προχωρούσαμε ὁλοταχῶς ὅλην τὴν νύκτα καὶ κατὰ τὰ ἑξημερώματα ποὺ ὁ ἀέρας βοηθοῦσε καὶ φούσκωνε τὰ πανιά μας ὥστε τὰ καΐκια μας νὰ γλυστροῦνε στὰ νερὰ τῆς Μαύρης Θάλασσας μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὸ Βατούμ.

Μὲ τὴν ἀναταλὴν τοῦ ἡλίου καὶ κατὰ τὰς δέκα ἡ ὥρα ὁ ἀέρας ἔπαυσε νὰ φυσάη ἀπὸ τὴν στεργιὰ καὶ πλέον τὰ πανιὰ ἔπαυσαν νὰ μᾶς βοηθοῦν ἐξ ἀνάγκης ἀρχίσαμε μὲ τὰ κουπιὰ νὰ κωπηλατοῦμε καὶ νὰ προχωροῦμε σιγὰ σιγά. Ὅλη ἡ ἡμέρα παρῆλθε ἔτσι ἕως ὅτου κατὰ τὸ βράδυ εὑρεθήκαμε εἰς τὰ ἀνοικτὰ τῆς Ριζοῦντος. Κανένας ἀέρας δὲν φυσοῦσε, ἄκρα ἠρεμία ἐβασίλευε καὶ οἱ κωπηλάται κουρασμένοι καὶ ἐξαντλημένοι ἔπαυσαν νὰ κωπηλατοῦν. Τότε ἐδόθηκε διαταγὴ ἀπὸ τὸν καπετὰν Ἀνέστη νὰ ρίξωμε

☆ ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ☆

Ἄμον ἄναλον χαλβᾶν...

Τοῦ κ. Νεοκλῆ Νικολαΐδη

Ἡ Κοχτζάβα ἡ Μωρέσσα ἀσὴν Τζολόχ᾽ιναν εἶχεν δυὸ ἀγούρια παιδία. Ἡ μάρσα παράκαιρα ἔχασεν τὸν ἄντραν ἀτς καὶ ἀτὲ χέρα καὶ κουτούλα, μετ᾽ ἕναν χτῆνον καὶ ἕναν γαϊδουρόπον ντὸ ἐφέκεν ἀτεν ἐκεῖνος ὁ ἐσχωρεμένον, μαῦρα καὶ ἄχαρα ἐτράνυνεν τὰ παιδία τ᾽ς. Ἀσὴν τύχην ἀτς ἀτά πα ἐξέβαν καλὰ καὶ προκομμένα κὶ σ᾽ ὅλα τὰ δουλείας τοῦ χωρί᾽ καὶ τ᾽ ὀσπιτί᾽ ἐβοήθαναν ἄτεν.

Ἄς ἐτράνυναν κι᾽ ὕστερνὰ τὰ παιδία τ᾽ς ἡ Μωρέσσα ἔγυναίκ᾽σεν ἀτα καὶ τὰ δύο καὶ ἐπέρεν ἕναν κορίτς ἀσ᾽ ἐμέτερον τὸ χωρίον τὴν Χουτουράν, τὴν Παρθέναν τῆ Θεβρωνίας τὴν θυγατέραν, καὶ ἕναν κι᾽ ἄλλο ἀπ᾽ ἀπέσ᾽ ἀσὸ χωρίον ἀτουν τὴν Ἐλέγκων.

Πολλὰ κ᾽ ἐδέβεν, τῆ Κοχτζάβας ἀδελφὸν ἔστειλεν καὶ ἐπέρεν καὶ τὰ δύο ἀνέψια τ᾽, σὴν Ρουσσίαν ἔτον ἀτὸς σὴν Τιφλίδαν πατριάτσικος (ἐργολάβος) ἔτον, ἔχτιζεν δρόμια γεφύρια καὶ τουνέλια καὶ ἡ δουλεία τ᾽ πολλὰ καλὸν ἔτον. Ἀσοῦ ἐπῆγαν τὰ παιδία καὶ ὕστερνὰ σὴν Ρουσσίαν καὶ εὗραν τὸν θεῖον ἀτουν καὶ ἐδούλευαν μετ᾽ ἐκεῖνον, ἀσῆ Κοχτζάβας τ᾽ ὀσπίτ᾽ τοῦ πουλί᾽ τὸ γάλαν πα κ᾽ ἐκόφτεν. Τὰ μανάτια πα (ρούβλια) κάθαν δύο τρία μῆνας ἔρχουσαν σὸν Χατζῆ-Λαυρέντιον σὸ Κάν, ἐκράτ᾽νεν ἐκεῖνος τ᾽ ἀλατζάκια τ᾽ ντὸ εἶχεν νὰ παίρ᾽ ἀσὰ βερεσιέδες καὶ ντὸ ἐπεμείν᾽ναν ἐστεῖλνεν ἀτὰ τὴν Κοχτζάβαν σὸ χωρίον.

Οἱ νυφάδες πα τῆ Κοχτζάβας καλὰ καὶ προκομμένα κορίτζια ἐξέβαν. Ἔκουαν ἀτεν, ἐτίμαναν ἀτεν καὶ ἀσὴν βουλὴν ἀτς καμμίαν ᾽κ᾽ ἔβγαιναν. Ἐκεῖνε πα ἄμον μάνα ἐφέρκουτον ἀτα, τσίπ καλέσσα πεθερὰ ἔτον. Ἕναν μόνον παράπονον εἶχαν τὰ νυφάδια. Τὸ κλειδὶν τῆ τουλαπί᾽ πάντα ἐκεῖνε ἐκράτ᾽νεν ἀτὸ καὶ σὰ κανὰν ᾽κ᾽ ἐμπιστεύκουτον ἀτο. Μόνον τρία τέσσερα ψωμία ἐφῆνεν ὀξωκὰ σὸ σανίδ᾽ σὸν ἀέραν νὰ μὴ βρουχνιάζ᾽νε.

Ἕναν Κερεκὴν ἡμέραν ἐσκῶθεν ἔρκεντεν ἡ Μωρέσσα νὰ πάη σὴν ἐγκλησίαν καὶ λέει τὰ νυφάδια: κορίτζια μ᾽, ἐγὼ θὰ πάγω σὴν ἐκκλησίαν, ἐσεῖς δῶστεν τὰ χτήνια καὶ τὰ πρόβατα σὸν τσιοπάνον, σπογγίστεν καὶ τὴν πόρταν τ᾽ ἐμπροστὰ καὶ τὸν δρόμον καὶ εἶνας ἄς πάει σὸ κεπὶν κόφτ᾽ φασούλια, καθαρίστεν ἀτα καὶ βάλτεν ἀτα ἀπάν᾽, καὶ ὅνταν γυρίζω ἀσὴν ἐκκλησίαν ἐγὼ μαερεύω ἀτα, ἐσεῖς τιδὲν σὸ στόμαν ἐσουν μὴ βάλλετε, θὰ φέρω σας ἐγὼ ὕψωμαν ἀσοῦ ποπᾶ τὸ χέρ᾽.

Ἀσοῦ ἔφυγεν ἡ πεθερά τουν καὶ ὕστερνὰ τὰ δυὸ νυφάδια ἐποῖκαν ὅλα τὰ δουλείας, ἐσπόγξαν τ᾽ ὁλόγερα τ᾽ ὀσπιτί᾽ καὶ τὸν δρόμον, ἐδῶκαν τὰ ζᾶ σὸν τσιοπάνον, ἔφεραν τὰ φασούλια ἀσὸ κεπίν, ἐφαΐσαν τὰ κοσσάρας καὶ σὸ τέλος ἐπῆγεν ἡ Ἐλέγκω ἐπέρεν τ᾽ ὠβὰ ἀσὴν φωλέαν καὶ ἔγκεν καὶ ἐθέκεν ἀτα σὸ ταρέζ᾽ κι᾽ ἔσ᾽. Ἄμαν σίτια ἐκλώσκουτον τ᾽ ὀμμάτ᾽ν ἀτς σὸ τολάπ᾽ κι ἔσ᾽, τερεῖ ἐλέπ᾽ τὸ κλειδὶν ἀθε ἀπάν᾽. Κι᾽ ἐπίοτεψεν τ᾽ ὀμμάτια τ᾽ς, ἔτριψεν ἀτα καὶ ξὰν τερεῖ μίαν κι᾽ ἄλλο. Τὸ κλειδὶν σὸ τολάπ᾽ ἔτον. Ἐνέσπαλεν ἀτο ἡ πεθερά τ᾽ς σὸ τολάπ᾽ καὶ ἐπῆγεν σὴν ἐκκλησίαν. Πῶς ἐποῖκεν ἀοῖκον δουλείαν!

—Μῶσε Παρθένα, κουϊζ᾽ τὴν συνύφ᾽σαν ἀτς, γιὰ ἔλα, ἔλα κάτ᾽ θὰ δεικνύζω σε, κα᾽ δεικνύζ᾽ει ἀτεν τὸ κλειδὶν σὸ τολάπ᾽. Ἐσιάσεψεν καὶ ἐκεῖνε καὶ τεροῦν εἶνας τὴν ἄλλεν καὶ πιάν᾽ν ἀτς τὰ γέλτα καὶ κρατοῦν τὰ κοιλίας τουν. Πάει ὕστερα ἡ Παρθένα ἁπλών᾽ τὸ χέρ᾽ν ἀτς σὸ κλειδίν, γυρίζει ἀτο καὶ ἀνοί᾽ τὸ τολάπ᾽ καὶ ντὸ νὰ ἐλέπ᾽νε! Βουτούρτα, ζάχαρια, καβέν, τυρία, λογῆς λογιῶν ὄσεκερλεμέδες, τσαμίτσια καὶ ὅλα τὰ καλά.

—Ἔλα, λέει ἡ Ἐλέγκω, ἄς ἐφτᾶμε ἕναν καβὲν καὶ πίνομε οὔς νὰ ἔρται ἡ πεθερά μουν.

—Γιόκ, λέει ἀτεν ἡ Παρθένα, κάτ᾽ ἄλλο θὰ ἐφτᾶμε, σειρὰ ποὺ σειρά, ἄλλο ἀοῖκον σειρὰν ᾽κ᾽ εὑρήκομε. Ἐγὼ θὰ ποίρω ἀλεύριν, ζάχαριν, βούτορον, ἐσὺ ἄψον τὸ παρακαμὶν καὶ θὰ ἐφτᾶμε ἕναν ἔμμορφον ἔμμορφον χαλβᾶν καὶ τρώγομε.

Ἐπέρεν ἡ Παρθένα ἐκατήβασεν τὸ κοβλὰκ μὲ τὸ βούτορον, τὸ σακκούλ᾽ μὲ τὴν ζάχαριν, ἐπέρεν ἀσ᾽ οὔλια ὅσον θὰ ἔπαιρνεν καὶ ἐθέκεν τὰ ἄλλα σὸ τολάπ᾽ ὅπως ἔσαν καὶ ξὰν ἐκλείδωσεν ἀτο. Ἡ Ἐλέγκω ἔψεν τὸ παρακαμίν, ἐθέκεν τὸ τηγάν᾽ ἀπάν᾽ καὶ καβουρεύ᾽ τ᾽ ἀλεύριν. Ἔλυσαν καὶ τὸ βούτορον καὶ τὴν ζάχαρην καὶ οἴτια κλώθει ἀτο μὲ τὸ ξυλένεν τὸ κουτάλ᾽ ἡ Παρθένα, ἐρωτᾶ τὴν Ἐλέγκω:

—Μῶσε Ἐλέγκω, θὰ βάλωμε καὶ ἄλας;

Ἡ Ἐλέγκω ὀ᾽ιδουρεμέντσα τερεῖ ἀτεν καὶ λέει ἀτεν:

—Κὶ ξέρω ἄν βάλ᾽νε ἄλας σὴν χαλβᾶν, ξαΐ ᾽κ᾽ εἶδα τὴν πεθερὰν ἐμουν πῶς ἐφτάει ἀτο

—Μῶσε παλάλα εἶσαι; λέει ἀτεν ἡ Παρθένα, χωρὶς ἄλας γίνεται;

Βάλ᾽νε ἄλας σὴν χαλβᾶν, ᾽κὶ βάλ᾽νε ἄλας, ᾽κ᾽ ἐπόρεσαν νὰ ἀποφασίζ᾽νε τὰ δύο τὰ νυφάδια, κανείς πα ᾽κ᾽ ἔν᾽ νὰ ἐρωτοῦν, καὶ ἄν ἔν᾽ πα πῶς νὰ ἐρωτοῦν. θὰ ἐβγαίν᾽ ἡ δουλεία σὸ μεϊντάν.

Ἐκεῖνο τὴν ὥραν ὁ Χατζῆ-Γιάννες πα, ἕνας ἀσοῖ μειζοτέρ᾽ς τῆ χωρί᾽, ἐκατήβαινεν ὅλον τὸν δρόμον μὲ τὸ χτῆνον νὰ κολλίζῃ ἀτο μὲ τὰ ἄλλα, ἔργεψεν καὶ ὁ τσιοπάνον ἐπέρεν τ᾽ ἄλλα καὶ ἐμπροδέβεν καὶ ἀτὸς κρούει τὸ χτῆνον μετ᾽ ἕναν βίτσαν σὸ χέρ᾽ νὰ ἐφτάνῃ ἀτον. Ἔλεγαν ἀτον Χατζῆ ἄμαν ἀτὸς σὸν Ἄεν-Τάφον καμμίαν ᾽κ᾽ ἐπῆγεν. Ἀδὰ καὶ εἴκοσ᾽ χρόνια, κάθαν χρόνον ἔλεγεν τοῖ χωρέτ᾽ς ὀφέτος θὰ πάω σὸν Ἄεν-Τάφον, ἄμαν ᾽κ᾽ ἐπέγ᾽νεν, τ᾽ ἄλλο τὸν χρόνον ξὰν τὸ ἴδιο. Ἀέτς πα ἐπουγαλεύταν ἀτον οἱ χωρέτ᾽ καὶ εἶπαν ἀτον Χατζῆ καὶ ἡσύχασεν καὶ ἐκεῖνος καὶ ἀτοίν πα.

Σίτια ἐπεράνεν ὁ Χατζῆ-Γιάννες ἀσὸν δρόμον ἔκ᾽σεν ἀσὸ παραθύρ᾽ τοῖ νυφαδίων τὴν λαλίαν καὶ ἀσὰ λόγια τουν γροῖξεν ντὸ θέλ᾽νε νὰ ἔγροικοῦν καὶ γελᾶ καὶ λέει ἐκεῖνος ἐκεῖνον: Ἀοῦτα τὰ νυφάδια χαλβᾶν θὰ ἐφτάγ᾽νε, μούτλακα ἡ πεθερά τουν ἀπέσ᾽ ᾽κ᾽ ἔν᾽ καὶ ἀτὰ ᾽κὶ ξέρ᾽νε ἄν θὰ βάλ᾽νε ἄλας σὴν χαλβᾶν καὶ χί χί, χὶ γελᾶ καὶ κατηβαίν᾽.

Ἡ χαλβᾶ ἀπαδὰ μερέαν σιμών᾽ νὰ γίνεται καὶ τὰ νυφάδια ἀκομὰν τ᾽ ἀλατί᾽ τὴν μεσελὲν ἔχ᾽νε. Ἀτότε λέει ἡ Παρθένα τὴν Ἐλέγκων.

—Νέμωρη Ἐλέγκω ἀοῦτο τὸ τσιὸλ ἔχ᾽ καὶ γίνεται, τ᾽ ἄλας σὴν μέσεν κ᾽ ἐμεῖς ᾽κὶ ξέρομε ντὸ νὰ ἐφτᾶμε. Γιὰ ἔβγα ὀξωκὰ σὴν πόρταν, πέλκιμ κάτιναν ἐλέπ᾽ς καὶ μὲ τρόπον ἐρώτα τον ἄν βάλ᾽νε ἄλας σὴν χαλβᾶν.

Ἐβγαίν᾽ ἡ Ἐλέγκω μὲ τὸ φροκάλ᾽ σὸ χέρ᾽, τεὰ θὰ σπογγίζ᾽ τ᾽ ἐμπροστὰ τὴν πόρταν, ἐλέπ᾽ τὸν Χατζῆ-Γιάννεν μὲ τὸ χτῆνον καὶ λέει ἀτον:

—Ἀφέμ᾽ Χατζῆ, π᾽ ἔχπαστες ἀτουκέσ᾽ παράκαιρα μὲ τὸν χτῆνον ἄμον..... ἄναλον χαλβᾶν;

Ὁ Χατζῆ-Γιάννες ἀτότες ἐκλῶστεν ἐτέρεσεν ἀτεν καὶ λέει:

—Δέβα, δέβα κορίτσ᾽ ἰμ᾽, ἄναλον χαλβᾶν ἡ πεθερὰ σ᾽ ἔν᾽ γιὰ τ᾽ ἀτὸ ἔν᾽ ἄνοστος καὶ ᾽κὶ φαγίεται. Τὸ νόστιμον ἡ χαλβᾶ θέλ᾽ καὶ ὀλίγον ψιλὸν ἅλας.

Ἐσέβεν ἀπέσ᾽ ἡ Ἐλέγκω ἐντροπιασμέντσα, ἄμαν ἔμαθεν πῶς ἡ χαλβᾶ θέλ᾽ καὶ ὀλίγον ψιλὸν ἅλας.

Ἐγὼ γιὰ τ᾽ ἐμὲν λέγ᾽ ἀτα

Τοῦ κ. Κων. Ἀρ. Παπαδοπούλου

Τὰ ἑορτὰς τοῦ Πάσχα δέκα πέντε ἡμέρας ἐκλείδωνει τὸ Φροντιστήριον τῆ Κιμισχανᾶς. Οὔλ᾽ οἱ μαθηταὶ ἀσὴν ἐπορχίαν ἐπέγ᾽ναν σὰ χωρία τουν.

Ἕναν Πάσχαν δύο μαθηταὶ ἀσὴν Φυτίαναν, τὴν Σάββαι τοῦ Θωμᾶ ἐχπάσταν ἀσὸ χωρίον ἀτουν μετὰ τὰ διακοπὰ, γιὰ νὰ κλώσκουνταν ὁτίσ᾽ σὴν Κιμισχανᾶν γιὰ τὸ σχολεῖον. Τὸ βράδον ἐσκοτεινεύταν σὴν Παλαγίαν καὶ ἐπήγανε σὸν θεῖο μ᾽ τὸν Χατζῆ-Πανίκαν καὶ εἶπαν ἀτον νὰ μονάζῃ ἀτς.

Εἶπεν ἀτς ὁ Χατζῆ-Πανίκας, ἐμεῖς ἔχομε μισαφίρ᾽τς δεβάτεις σῆ Ποπᾶ-Ἠλία.

Τὰ παιδία ὀλίγον θυμωμένα ἐπῆγαν ἔμ᾽ναν σοῦ Ποπᾶ Ἠλία.

Ἐσκῶθαν τὸ πρωῖ νὰ πάγ᾽νε σὴν ἐκκλησίαν καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν νὰ παίρ᾽νε τὸν δρόμον σὸ χέρ᾽ ἀπὸ ἐνωρὶς γιὰ τὴν Κιμισχανὰν γιατὶ τὴν Δευτέραν ἐρχίναν τὰ μαθήματα

Σὴν ἐκκλησίαν καὶ σ᾽ ὅλον τὸ χωρίον ἀπέσ᾽ τὰ πρωτεῖα εἶχεν τα ὁ Χατζῆ-Πανίκας.

Ἐρχίνεσεν ἡ λειτουργία ἔλεγεν ὁ θεῖο μ᾽ ὁ Χατζῆ Πανίκας τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενος». Τὰ παιδία ἔσιεκαν σῆ ἐκκλησίας τὴν πόρταν καικὰ καὶ παρακολούθαναν τὴν λειτουργίαν. Ἐιέρεσεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ εἶπαν ὀλίγοι φωναχτά, ὄχι «θεασάμενος» ἀλλὰ «θεασάμενοι».

Ὁ Χατζῆ-Πανίκας ἐστάθεν ἕναν ξαΐ καὶ ἐσυνέχισεν· «τὸν Σταυρόν σου Χριστὲ προσκυνῶ καὶ τὴν Ἁγίαν σου Ἀνάστασιν ὑμνῶ καὶ δοξάζω».

Τὰ παιδία καρέζ εἶχαν ἀτοι ἐπάτεσαν καὶ ἐιδιάξαν: Ὄχι «προσκυνῶ» καὶ «δοξάζω», «προσκυνοῦμει» καὶ «δοξάζομεν» καὶ ἔιρυγαν. Ἀτότε ὁ θεῖο μ᾽ ὁ Χατζῆ-Πανίκας ἐκαμῆβεν ἀσὸ σταθήρ᾽ καὶ μὲ τὸ παστὸν σὸ χέρ᾽ ἔτρεξεν ἀπ᾽ ὀπίσ᾽ ἀτουν καὶ ἔλεγεν ἀτς ὄκύλ᾽ παιδία ἐγὼ μέαρ γιὰ τ᾽ ἐοᾶς λέγ᾽ ἀτα; ἐσεῖς πα ποῖος εἴστουν; ἐγὼ γιὰ τ᾽ ἐμὲν λέγ᾽ ἀτα.

Τὰ παιδία ἀσὸν φόβον ἀτουν ἐπέραν τὸν κατέφορον σὸ χέρ᾽ καὶ χωρὶς νὰ ἐγροικοῦν ἀτο σὰ δύο ὥρας εὑρέθαν σὴν Κιμισχανάν.

Μετ᾽ ἐμὲν τὸν Κουδουνᾶν...

Τοῦ κ. Παναγ. Μουσικίδου (Ἐξοχὴ Δράμας)

Σὸ χωρίον ἐμουν σὴν Πράσαριν τῆ Κερασοῦντας, ἔτον ἡ χέρα ἡ Μαρία, εἶχει καὶ ἕναν κορίτσ᾽ τὴν Ἐλένεν. Ἡ μάρσα ἡ Μαρία νέϊσα ἐχέρεψεν καὶ κανὰν προστάτην ᾽κ᾽ εἶχεν.

Ὁ Γιάννες πα, ἕναν νέϊκον γιοσμαλῆν παιδίν ἐψαλάφανει τὴν Ἐλένεν νὰ παίρῃ ἀτεν γυναῖκαν ἀτ᾽. Ἡ Ἐλένε πα μικρέσσα ἔτον καὶ ἀπὸ παντρείαν ᾽κ᾽ ἔξερεν.

Ἀφοῦ ἔτέρεσεν ὁ Γιάννες ἡ κουτσὴ ξαΐ ᾽κὶ τερεῖ ἀτον, ἀποφάσιξεν νὰ κλέφτῃ ἀτεν.

Ἕναν ἡμέραν ἡ Ἐλένε σίτια ὡρίαζεν τὸ χτῆνον ἀτς σ᾽ ὀρμὰν κιάν᾽, ἐπῆγεν καὶ ὁ Γιάννες σ᾽ ὀρμὰν νὰ φυγαδιάζῃ ἀτεν. Ἀσὸ χτῆνον τῆ Ἐλένες ἔκλεψεν τὸ κουδουνόπον ἀθε καὶ χωρὶς νὰ παίρ᾽ ἡ Ἐλένε χαπὲρ ἐδέβασεν πλὰν τὸ χτῆνον καὶ ἐκρύφτεν ἀπέσ᾽ σὰ καφούλια καὶ ἐντοῦνεν ἀπὸ καμμίαν τὸ κουδουνόπον.

Ἡ Ἐλένε ἔκρυεν τὸ κουδουνόπον καὶ ἐθάρ᾽νεν τὸ χτῆνον σουμὰ ἔν᾽.

Ἀφοῦ ἡ ζέστε τῆ μεσημερί᾽ ἐδέβεν καὶ ἐσούμωσε ἡ βραδύ, ἡ Ἐλένε τὸ κουδουνόπον ἀκούει καὶ τὸ χτῆνον ᾽κὶ σ᾽κοῦται νὰ βόσκεται.

Ἄρ᾽ ἐπῆγεν νὰ σ᾽κών᾽ τὸ χτῆνον σῆ κουδουνί᾽ τὸν κτύπον ἀπάν᾽ νὰ βοσκίζῃ ἀτο. Ὄντας ἐπῆγεν σουμὰ σὸ κουδουνόπον καὶ ντὸ τερεῖ: εὑρήκ᾽ τὸν Γιάννεν. Ἐσιάσεψεν ἡ κουτσὴ καὶ ντὸ ἔλεγεν κ᾽ ἔξερεν καὶ ἐσκάλωσεν νὰ ἐρωτᾶ:

—Μάνα ἐμὲν γιὰ τίναν ἐποῖνες με;

Ὁ Γιάννες πα εἶπεν ἀτεν.

— Γιὰ τ᾽ ἐμὲν τὸν κουδουνᾶν.

Ἡ Ἐλένε ξὰν σαθεμέντσα ἐρωτᾶ:

—Μάνα ἐγὼ μὲ τίναν θὰ κεῖμαι; (Ἡ Ἐλένε πάντα μὲ τὴν μάναν ἀτς ἐκοιμοῦτον).

Ὁ Γιάννες πα ξὰν εἶπεν ἀτέν.

—Μετ᾽ ἐμὲν τὸν κουδουνᾶν.

Ὁ Ποπᾶ-Σάββας ὁ χαλαϊτζῆς

Τοῦ κ. Δημητρίου Ἀμανατίδη
(Μελισσουργειὸ — Κιλκίς)

Σ᾽ ἕναν μικρὸν χωρίον τῆ Ἔρπυσας ποπᾶν ᾽κ᾽ εἶχαν. Ἔρχουνταν Κυριακάς, ἔρχουνταν ἑορτὰς καί ἡ ἐκκλησία τουν ᾽κ᾽ ἔνοιγεν. Ἕναν ἡμέραν ἐκατῆβαν οἱ χωρέτ᾽ σὴν Ὀρτοῦν σὸν Δεσπότ᾽ καὶ ἐποῖκαν τὰ παράπονα τουν. Ὁ Δεσπότ᾽ς εἶπεν ἀτς νὰ προτείν᾽νε ποπᾶν ἀσὸ χωρίον ὄντιναν εὑρήκ᾽νε καλυτερον. Ἀτοὶν πα ἐπρότειναν τὸν Σάββαν, ἕναν ἄθρωπον χαλαϊτζῆν, μυῖαν ᾽κ᾽ ἐπάτ᾽νεν. Γράμματα πα ὀλίγα ἔξερεν. Ἐθέλ᾽νεν κ᾽ ἐθέλ᾽νεν ὁ ἐρίφ᾽ς ἐποῖκαν ἀτον ποπᾶν.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ ποπᾶ-Σάββα τρανὸν ἔτοιε καὶ μὲ τὸ ποπαδουλούκ᾽ κ᾽ ἐπόρνεν νὰ ἐτέρνεν ἀτεν. Γιὰ τ᾽ ἀτὸ ἐπέρεν ἀπόφασιν νὰ ἐφτάῃ καὶ τὸ χαλαΐωμα καὶ νὰ ἐβγαίν᾽ καὶ σ᾽ ἔξ᾽ τὰ χωρία. Πολλὰ φορὰς ἐφῆνεν καὶ τὴν λειτουργίαν ὀπίσ᾽.

Ἔμαθεν ἀτα ὅλα ὁ Δεσπότ᾽ς καὶ ἐθέλεσεν νὰ ἔρται σὸ χωρίον νὰ ἐλέπῃ ἀτον. Ἄμον ντὸ ἔμαθεν ὁ ποπᾶς ντὸ θὰ ἔρται ὁ Δεσπότ᾽ς ἀσὴν Ὀρτοῦν κὶ ἴν᾽, ἀτὸς ἔφυγεν σὴν Φάτσαν μερέαν. Ἀτὸ τὴν κασκαρίκαν τὸν Δεσπότ᾽ ἐποῖκεν ἀτο πολλὰ φοράς Ἔρχουτον ὁ Δεσπότ᾽ς ἀσὴν Φάτσαν ἔφευεν ὁ ποπᾶς σὴν Ὀρτοῦν μερέαν. Ἔρχουτον ἀσὴν Ὀρτοῦν, ἔφευεν σὴν Φάτσαν μερέαν.

Μίαν ὁ Δεσπότ᾽ς γιὰ νὰ πιάνῃ ἀτον ἐπορήγγειλεν πῶς θὰ ἔρται ἀσὴν Ὀρτοῦν κι᾽ ἔσ᾽, ἄμαν ἀτὸ ἔτον μάκενα γιατὶ ὁ Δεσπότ᾽ς ἔχπάστεν ἀσὴν Φάτσαν. Ὁ ποπᾶς ἐκομπῶθεν καὶ ἐδέβεν σὴν Φάτσαν μερέαν.

Σὴν στράταν σίτια ἐπέγ᾽νεν ἐντάμωσεν τὸν Δεσπότ᾽. Ἡ χρὰ τοῦ ποπᾶ ἐκχύεν, τὰ γόνατα τ᾽ ἐρχίνεσαν νὰ τρομάζ᾽νε καὶ ἡ γλῶσσα τ᾽ ἐπιάστεν ἄμον ντὸ εἶδεν τὸν Δεσπότ᾽.

Ὁ Δεσπότ᾽ς εἶδεν ἀτον σὰ χάλια ντὸ ἔτον, ἐπόνεσεν ἀτον καὶ γελαστὰ ἐρώτεσεν ἀτοι: -

—Ποπᾶ-Σάββα, ἐμὲν νὰ ἔλεπες ἐθέλ᾽νες ἢ ἕναν ἄρκον νὰ ἔλεπες;

Ὁ ποπᾶ-Σάββας εἶδεν τὸ γελαστὸν τὸν πρόσωπον τοῦ Δεσπότ᾽, ἔγκεν τὸ χρῶμαν ἀτ᾽ καὶ μὲ ἕ αν ἀθῶον τρόπον εἶπεν τὸν Δεσπότ᾽:

—Ντὸ νὰ λέγω σε Σεβασμιότατε, ὅπως ἐγέντον ἀτώρα ἡ δουλεία, ἄρκον νὰ ἔλεπα πολλὰ καλλίον θὰ ἔιστε.

Ὁ Δεσπότ᾽ς ἀπ᾽ ἐκεῖ καὶ ὕστερνὰ ἐφέκεν τὸν ποπᾶ-Σάββαν νὰ ἐφτάῃ καὶ τὸ χαλαϊτσουλούκ᾽ν ἀτ᾽.

Ὁ Πατσατῖνον τῆ Χαβατσιντζῆς

Τοῦ κ. Χαραλ. Κιουρτσίδου

Σὰ παλαιὰ τὰ χρόνια σ᾽ ἕναν μικρὸν χωρίον τῆ Σπέλιας σὴν Χαβατσιντσῆν, ἔτονε ἕνας ποὺ ἔλεγαν ἀτον ὁ Πατσατῖνον ὁ Γιάννες.

Ἀτὸς ὁ Πατσατῖνον ἔτονε ἀσκεμόπλαστος καὶ γιὰ τ᾽ ἐκεῖνο κανεὶς κ᾽ ἐπέρεν ἀτον. Ἔτον καὶ πολλὰ γυναικᾶς καὶ ἐγύριζεν σ᾽ ὅλα τὰ χωρία τῆ Ματσούκας ἄμον καπλυτέρ᾽ νὰ ἐλέπ᾽ τ᾽ς ἔμμορφους τοῖ γυναῖκ᾽ς.

Χειμογκονῆ ποὺ τὰ παρακάθια εἶναι τρανὰ καὶ πολλὰ ἐπαρακάθευαν σ᾽ ὀσπίτια ἀσὸ βράδον οἱ γυναῖκ᾽, ἔμορφοι καὶ ἄσκεμοι, καὶ ἔλεγαν πολλὰ μεσέλια σίτια ἐκαμναν τὰ ρόκας ἀτουν, ἀτὸς ὁ Πατσατῖνον ὁ Γιάννες ἐπέγνεν ἀσὸ βράδον καὶ ἐφουκροῦτον σὰ πόρτας τ᾽ ὀσπιτίων ὅθεν ἐπαρακάθευαν τολλοὶ γυναῖκ᾽ γιὰ νὰ τερῆ ντὸ λέγ᾽νε καὶ ἔτρωγεν τοῦ κάκου τὸν νοῦον ὁ παλαλόν.

Ἄμαν ἕναν βράδον ἐπῆγεν σ᾽ ἕναν πόρταν καὶ ἐστάθεν καὶ ἐφουκροῦτον ν᾽ ἀκούῃ ντὸ λέγ᾽νε ἀπέσ᾽ οἱ γυναῖκ᾽. Ἴσα ἴσα οἱ γυναῖκ᾽ ἔλεγαν γιὰ τ᾽ς ἀγούρτ᾽ς, ποῖος ἔχ᾽ ἔμμορφα μουστάκια, ποῖος ἔχ᾽ ἔμμορφον πόϊ καὶ ποῖος ἔν᾽ ἀσ᾽ ὅλον τελίκανλης. Ἀτὸς ὁ μαῦρον ἀκούει ὀξωκιάν᾽ καὶ γιὰ τ᾽ ἀτὸν κανεὶς ᾽δὲν ᾽κὶ λέει.

Σιμὰ σοῦ μεσανύχτ᾽ εἶνας γυναῖκα λέει τ᾽ς ἄλλ᾽τς τοῖ γυναῖκ᾽ς: μῶσας κορίτσια, ἀκεῖνος ὁ Πατσατῖνον ὁ Γιάννες ἀσκεμόπλαστος ἔν᾽, ἄμαν τ᾽ ὀστούδ᾽ν ἀτ᾽ἀγαπέσιμον ἔν᾽.

Ἀτὸ ἄμον ντὸ ἔκ᾽σεν ὁ μαῦρον ἐλύεν καὶ ἐπέμ᾽νεν σὴν πόρτα κι᾽ ἄν᾽.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Τῆ Μαρίας ἡ ὑπαντρεία

Τοῦ κ. Νεοκλῆ Νικολαΐδη

Ἔλεγαμε σὸ προηγούμενον τὸ φύλλον, πῶς τὴν Μαρίαν, τὸ κορίτσ᾽ τῆ χέρας τῆ Στοφορίνας ἀσοῦ Χουτουρᾶ, εἶδεν ἀτεν σὸ παναγύρ᾽ τῆ Μεταμόρφωσης ἕνας παιδὰς Κανέτες, ὁ Κυριάκον καὶ ἐγάπεσεν ἀτεν. Ἐπῆγεν σὴν Στοφορίναν τὸ ἴδιον τὴν ἡμέραν καὶ ἐψαλάφεσεν τὴν Μαρίαν. Εἶδαν τ᾽ ἕναν τ᾽ ἄλλο, εἶπαν ντὸ θὰ ἔλεγαν καὶ ἀπεφάσιξαν, σ᾽ ἕναν ἑβδομάδα ἀπάν᾽ οὔς τὴν Σάββαν, νὰ στείλ᾽ ἡ Στοφορίνα χαπὰρ ἂν θὰ γίνεται ἢ ᾽κὶ θὰ γίνεται ἡ δοιλεία. Ἡ Στοφορίνα ἐπεκεῖ ἔρθεν σὴν μάνα μ᾽ τὴν Χατούναν νὰ ἐρωτᾶ τεν καὶ παίρ᾽ καὶ τὴν γνώμην ἀτς. Οἱ δύο οἱ γυναῖκ᾽ ἐσυμφώνεσαν νὰ λέγ᾽ν᾽ ἀτο καί πὸν Γούμενον τ᾽ Ἀεργί᾽ τῆ Μοναστηρί᾽. Σὰ δύο ἡμέρες ἀπάν᾽ ἔρθεν ὁ Γούμενον σ᾽ ἐμέτερον τ᾽ ὀσπίτ᾽ καὶ εἶπαν ἀτον τὴν δουλείαν. Εἶπεν ἀτς καὶ ἐκεῖνος, ἐγὼ θὰ πάγω αὔριον σὸ Κὰν καὶ θὰ ἐρωτῶ γιὰ τὸν παιδὰν καὶ τὸ βράδον ὅνταν γυρίζω ὀπίσ᾽ θὰ λέγω σας. Ἐπῆγεν ὁ Γούμενον σὸ Κὰν εἶδεν τὸν Κυριᾶκον, ἐρώτεσεν καὶ ἄλλ᾽τς, ὅλ᾽ πα καλὰ λόγια ἔλεγαν, καὶ ἄμον ντὸ ἐκλῶστεν ὀπίσ᾽ ἔστειλεν τὸν Στέφανον τὸ καλογεροπαίδ᾽ νὰ ἔρται σ᾽ ἐμέτερα καὶ λέει τὴν μάνα μ᾽ νὰ πάῃ σὴν Στοφορίναν καὶ λέει ἀτεν ἐκεῖνο ντὸ ἐξέρ᾽ ἂς ἐφτάῃ ἀτο ξαΐ μὴ στέκ᾽.

Σὸ βράδον ἀπάν᾽ Πέφτ᾽ ἡμέραν, ἔρται ὁ Στέφανον καὶ λέει τὴν μάνα μ᾽ ντὸ εἶπεν ἀτον ὁ Γούμενον. Νέπαι, εἶπεν ἀτον ἡ μάνα μ᾽ ντὸ ἔν᾽ ἀτὸ ντὸ θὰ ἐφτάῃ ἡ Στοφορίνα; τεγιὰ ἡ μάνα μ᾽ ᾽κὶ ἔξερεν. Ἐγὼ ᾽κὶ ξέρω, θεία Χατούνα, λέει ὁ Στέφανον, ἀέτς εἶπε με ὁ Ἅγιον νὰ λέγω σε.

Προτοῦ νὰ γυρίζ᾽ ὀπίσ᾽ ὁ Στέφανον ἐσίμωσεν τὴν μάνα μ᾽ καὶ λαφρὰ λαφρὰ λέει. Θεία Χατούνα ᾽κὶ θὰ δίης με δύο χαψία; δύο μονάχα λελεύω σε. Ἔβαλεν ἡ μάνα μ᾽ σ᾽ ἕναν χαρτὶν πέντε - ἕξ χαψία καὶ ἐδῶκεν ἀτον, ἐφίλεσεν τὸ χέρ᾽ν ἀτς καὶ ἐγύρ᾽ τσεν σὸ Μοναστήρ᾽.

Ἡ μακαρίτ᾽σα ἡ μάνα μ᾽ ἄμον ντὸ ἔφυγεν ὁ Στέφανον ἐπῆγεν σὴν Στοφορίναν καὶ εἶπεν ἀτεν τὰ καλὰ τὰ χαπάρια ντὸ ἔφερεν ὁ Γούμενον ἀσὸ Κάν. Ἀτὲ ἐκούϊξεν τὴν Μαρίαν καὶ εἶπεν ἀτεν τὸ καλὸν τὸ χατάρ᾽. Ἡ Μαρία ἐγομῶθαν τ᾽ ὀμμάτια τ᾽ς ᾽κι ἐκρατέθεν, ἔκλαψεν καὶ ἐρροῦξεν σὴ μάνας μ᾽ τὴν ἀγκάλιαν καὶ σίτια φιλεῖ ἀτεν καὶ σίτια κλαίει καὶ λέει: Θεία Χατούνα, ὁ Χριστὸν καὶ ἡ Παναγία νὰ χαρίζ᾽ σε τὰ παιδία σ᾽, κακὸν τιδὲν νὰ μὴ ἐλέπ᾽ς, νὰ ζῇς καὶ σῆ Νέονος. Ἐὶ Μαρία, ντὸ λές, λέ

ΟΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΑΙ ΤΗΣ ΠΟΝΤΙΑΚΗΣ ΙΔΕΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΩΝ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΒΡΑΜΑΝΤΗ

Ἀγαπητό μου «ΒΗΜΑ»,

Διὰ σοῦ, παραδίνω τώρα στὴ δημοσιότητα ὁλόκληρο τὸ κείμενο μιᾶς ἄλλης ἐπιστολῆς - τὸ πρωτότυπο κατέθεσα στὸ ἀρχεῖο τῆς Εὐξείνου Λέσχης -, ποὺ στὰ χρονικὰ τῆς Σωματειακῆς μας δραστηριότητος δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀξιόλογο ἱστορικὸ ντοκουμέντο, ὅπως καὶ ἡ πρώτη. Ἐκείνη, κατὰ πολὺ παλαιότερη, προερχόταν, ὡς γνωστό, ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο διανοούμενο Ἀριστοτέλη Νεόφυτο, τέκνο τῆς εὐάνδρου Κερασοῦντος καὶ ἀφωροῦσε τὰ σφάλματα καὶ τὰ αἴτια τοῦ «καταποντισμοῦ» τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Πόντου. Ἡ παροῦσα γραμμένη μόλις πρὸ δωδεκαετίας προέρχεται ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Γεώργιο Σουμελίδη, διαπρεπῆ φιλόλογο καὶ γόνο μιᾶς ἀπὸ τὶς πολλὲς Ποντιακὲς ἀποικίες, ποὺ στὰ χρόνια τῆς σκλαβιᾶς ἱδρύθηκαν σὰν φωτοβόλες ἐθνικὲς καὶ πνευματικὲς ἑστίες σὲ διάφορα ἐπίκαιρα σημεῖα τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἀποτελεῖ *κριτικὴ τῆς μεθόδου*, μὲ τὴν ὁποία οἱ ἐπιζήσαντες τοῦ «ναυαγίου» ἀγωνιζόμαστε νὰ περισυλλέξωμε καὶ διαφυλάξωμε ὅ,τι ἀπάμεινε ἀπὸ τὴ φρικιαστικὴ συμφορά μας καὶ νὰ ἐξοπλίσωμε τὴ «Νέα Ἀργώ» μας.

Τριάντα ὁλόκληρα χρόνια χωρίζουν τὴ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ὅστόσο ἔχουν ἕνα κοινὸ γνώρισμα, ὅτι ἀπευθύνονται σὲ πρόσωπα ποὺ ἔπαιξαν πρωτεύοντα ρόλο στὰ Ποντιακὰ προβλήματα καὶ στὸ Βατοὺμ καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἀναφέρονται σὲ πρόσωπα ἀξιοσέβαστα, ποὺ κανένα ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτὰ σήμερα δὲν βρίσκεται στὴ ζωή. Ἀκίνδυνη ἄρα ἡ συζήτησις ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν παρεξηγήσεων. Ἀναμφιβόλως ἔχουν καὶ ἕνα ἄλλο κοινὸ γνώρισμα, ὅτι δηλ. ὅταν ἐγράφονταν, ἀποτελοῦσαν «φωνὴν βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ», ἐνῶ τώρα τολμῶ νὰ πῶ, πὼς εἶναι φωνὴ ἐκ τοῦ τάφου, ποὺ μᾶς ἐπιπλήττει γιὰ τὰ *στραβοπατήματά* μας καὶ μᾶς δείχνει τὸ δρόμο, ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμε, ἐὰν θέλωμε νὰ συνεχίσωμε τὴν κάπως ἰδιάζουσα ἀκριτική μας ἀποστολὴ ὑπὸ ἄλλο κλῖμα καὶ ἄλλο περιβάλλον.

Τὴν πρώτη ἐπιστολὴ τὴν παρέδωσα στὴ δημοσιότητα σχεδὸν ἀσχολίαστη. Τοῦτο εἶναι ἔργο τοῦ ἱστορικοῦ. Τὴ δεύτερη ποὺ ἀφορᾶ ζητήματα ὀργανώσεως καὶ μεθοδικῆς ἐργασίας, θὰ τὴν σχολιάσωμε, ὅσο μᾶς ἐπιτρέπει ἡ φιλοξενία σου. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν πρῶτα τί γράφει:

♣

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΥΜΕΛΙΔΗΣ
ΦΑΙΔΡΙΑΔΩΝ 37 ΚΥΨΕΛΗ

Ἀθῆναι 24.11.50

Ἄλτ! Μὴ τρομάζης. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ διαβάσης μονορούφι. Ἄφησε τὰ μισὰ γιὰ αὔριο. Κι' ἐγὼ τρεῖς μέρες ἔχασα γιὰ νὰ τὰ γράψω.

Ἀγαπητὲ Θεοφύλακτε,

Ἀπ' τὴ μέρα ποὺ πῆρα τὸ γράμμα σου δὲν ξέρω τί παθαίνω. Ὅλο θέλω νὰ σοῦ γράψω καὶ δὲ βρίσκω ἀρχή, δὲν μοῦ ἔρχεται ἔμπνευση. Καὶ ἀναβάλλω, ὅλο ἀναβάλλω. Πρὸ ὀλίγου ἀνοίγω τὸ ραδιόφωνο τυχαίως καὶ ἀκούω... Ποντιακοὺς στίχους. Τὸ λάλημαν τοῦ Τσιμισκῆ σὲ γάμο μὲ *κάτι* περιγραφὲς καὶ λεπτομέρειες ποὺ δὲν τὶς ἔχω ὑπ' ὄψιν. Στὸ τέλος ἔμαθα, πὼς κάποιος, ὄχι Πόντιος, μιλοῦσε γιὰ τὰ λαϊκὰ ὄργανα, περιέγραψε τελευταῖα τὴν Κρητικὴ λύρα, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε γιὰ τὴν Ποντιακή. Αὐτὸ μέκαμε νὰ πάρω τὴν πένα γιὰ νὰ σοῦ γράψω. Μὰ τί νὰ σοῦ γράψω; Τὸ ζήτημα τοῦ Ἀρχείου ἀπασχολεῖ ὀλίγους. Καὶ αὐτοὶ σκέπτονται χωριστὰ κι' ὁ καθένας ἔχει ἰδιαίτερο δικό του κριτήριο. Συντονισμὸς ἀπόψεων εἶναι ἀδύνατον νὰ *ἐπιτευχθῆ, οὔτε* τὸ θέλει κανείς. Δὲν ὑπάρχει κάποια διάνοια ἀνωτέρα, ποὺ νὰ ἐπιβληθῆ σ' ὅλους οὔτε στοιχεῖα νὰ πειθαρχήσουν σ' ἕνα. Γι' αὐτὸ ὅλοι εἶναι ἱκανοποιημένοι, ἂν προχωρήση ἡ ἔκδοση, ὅπως ἄρχισεν ἀπ' τὴν ἀρχή.

Γιὰ τὸ τί περιέχει τὸ Ἀρχεῖον, τί προσφέρει γιὰ τὴν ἀνάπτυξι καὶ τὴν προαγωγὴ τῶν Ποντιακῶν μελετῶν, ποιὸς τὸ διαβάζει, κανεὶς δὲν ρωτᾶ.

Τόσα χρόνια στὶς συνεδριάσεις τοῦ Δ.Σ. ἢ τῆς Ἐπιτροπῆς δὲν ἀκούσθηκε ποτὲ οὔτε μιὰ Ποντιακὴ λέξη, δὲν ἔγινε ἡ παραμικρὴ συζήτησι ἀπ' ἐκεῖνες, ποὺ γίνονται σὲ ἐπιστημονικὲς συγκεντρώσεις. Δύο κυρίως ἐνδιαφέρονται καὶ ἐργάζονται μὲ τὸ Ἀρχεῖον: ὁ Μυρίδης καὶ ὁ Ἄνθιμος. Ἀλλὰ κι' οἱ δύο πιστεύουν ἀκραδάντως ὅτι μ' αὐτοὺς θὰ τελειώση καὶ τὸ Ἀρχεῖον.

Ὅταν στὴ συγκέντρωσή μας ἔθεσα τὸ ἐρώτημα στὸν κ. Μυρίδη, ποῖον θ' ἀφήση διάδοχο, ποιὸς θὰ συνεχίση τὸ ἔργο μας, τὸν ἄκουσες μὲ τὶ στόμφο εἶπε «κανεὶς». Καὶ ὅταν πάνω στὶς περὶ μεταρρυθμίσεων συζητήσεις εἶπα, πὼς πάντως καὶ τὸ ἐπιστημονικὸ περιεχόμενο τοῦ Ἀρχείου εἶναι ἐπιδεκτικὸ βελτιώσεως, διεμαρτυρήθηκε ἐντόνως ὁ ἅγιος πρόεδρος, γιατὶ πιστεύει ἀκραδάντως ὅτι οὔτε ἰῶτα μπορεῖ νὰ προστεθῆ, οὔτε μπορεῖ νὰ μεταβληθῆ κατὰ κεραίαν ὅ,τι κανονίζει ἢ ἔχει κανονίσει ἕως τώρα ὁ ἴδιος. Συζήτηση μαζύ του δὲν χωρεῖ. Γι' αὐτὸ καὶ ὅσοι γύρω μας ἔδειξαν, πὼς εἶχαν τὴν ὄρεξη καὶ τὴ δυνατότητα νὰ προσφέρουν *κάτι στὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τοῦ Ποντιακοῦ* πολιτισμοῦ κρατήθηκαν μακρυὰ ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖον καὶ μένει τώρα ὁ Ἄνθιμος μὲ τὰ δίστιχα καὶ τὶς παροιμίες τοῦ Σ, τὸν Κ, καὶ τὸν Ν.

Ἀπὸ τοὺς συμβούλους κανεὶς δὲν ἐνδιαφέρεται οὔτε προσφέρει τίποτε. Καὶ ὁ Σουμελίδης ἀπὸ καιροῦ περιώρισε τὰ καθήκοντά του στὸ νὰ γράφη εὐχαριστήρια γράμματα σὲ δωρητὲς καὶ εὐεργέτες. Τίποτε περισσότερο γιὰ τὸ Ἀρχεῖον.

Γιὰ τὸ Ἀρχεῖον πονεῖ καὶ ἐργάζεται ὁλοψύχως, καθὼς καὶ γιὰ κάθε ἄλλη ποντιακὴ κίνηση - ἐγὼ τὸν λέγω Γεν. Πρόξενον τῶν Ποντίων - (Σ. Σ. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο οἱ Πόντιοι τῶν Ἀθηνῶν τὸν ἀποκαλοῦσαν «μαμμὴ») ὁ Μυρίδης. Αὐτὸς τρέχει παντοῦ, αὐτὸς ξετρυπώνει τὰ ἑκατομμύρια. Ἔχει ψύχωση γιὰ κάθε ποντιακὴ ἐμφάνιση καὶ ἐπίδειξη καὶ χαρὰ καὶ δόξα του εἶναι νὰ πάη ὁ ἴδιος τὸν καινούργιο τόμο στὴν Πάγκειον Ἐπιτροπή, τὸν Δραγούμη, καμπόσους ἐπισήμους καὶ νὰ ἀκούση παινετικὰ λόγια. Καὶ συγχρόνως νὰ κατακρίνη ὅλους τοὺς ἄλλους, ποὺ δὲν κινοῦνται. Τὸν ἄκουσες στὸ γεῦμα νὰ ἐκφωνῆ ἐκεῖνον τὸν Παπηγυριακὸ ἢ Φιλιππικὸ - πῶς νὰ τὸν χαρακτηρίσω: - γιὰ νὰ ἐπαινέση τὸ Ἀρχεῖον... Γιὰ ποιόν; Ποιὸς τὸ κατηγοροῦσε; Αὐτὸ γίνεται τακτικά, μόλις τολμήση κάποιος νὰ πῆ γιὰ τὸ Ἀρχεῖον κάτι τι ποὺ δὲν ἔγινε ὡς τώρα.

«Ἐμεῖς ἐκάναμε ἔτσι... καὶ ἔτσι. Ἐμεῖς ἐκάναμε... Ἐμεῖς. Ποῖοι; Ἐβράβευσαν τὸ Ἀρχεῖον μας, τὸ ἐπήνεσε ὁ δεῖνα ξένος...» (σίγουρα χωρὶς νὰ τὸ διαβάση, χωρὶς νὰ μᾶς στείλη κατόπιν καμμιὰ κρίση καμμιὰ μελέτη πάνω σ' αὐτό.) Κι' ἄλλο τραγούδι: «Ἐσεῖς θέλετε νὰ τὸ μεταβάλετε *σὲ ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση*... ἐμεῖς...» Μ' ὅλα ταῦτα ἐμεῖς οἱ δύο συνεννοούμεθα καὶ συναντώμεθα καὶ τὰ λέμε σχεδὸν κάθε μέρα. Ἐκτιμῶ τὸν ἐνθουσιασμὸ του καὶ τὴν πρόθυμη, πολυμερὴ καὶ ἀκούραστη δραστηριότητά του.

Ἐμένα τὸ ἐνδιαφέρον μου εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ πλευρά. Μοῦ φαίνεται ἔτσι ποὺ προχωρεῖ τὸ Ἀρχεῖον δὲν προσφέρει σπουδαῖα πράγματα γιὰ τὴν προαγωγὴ τῶν Ποντιακῶν μελετῶν, γιὰ τὰ ὀνειροπολήματά μας.

Τὸ λέμε «ἐπιστημονικὸν» καὶ περιφρονοῦμε τὰ ἄλλα, τὰ «ἐλάσσονα». Καὶ ὅμως ὅπως ἐκεῖνα κι' ἐμεῖς κάνομε κατὰ μέγα μέρος συναγωγὴ μόνο γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ χωρὶς καμμιὰ ἐπεξεργασία τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ, χωρὶς καμμιὰ γενικώτερη συνθετικώτερη μελέτη, σὰν ἐκεῖνες λ.χ. τὶς σπουδαῖες τοῦ Οἰκονομίδη περὶ γαμηλίων ἐθίμων, περὶ ἐνδυμασιῶν κλπ. Ἀξιόλογος στοὺς τελευταίους τόμους ἐργασία τοῦ κ. Μυρίδη γιὰ τὰ Βουκολικὰ τῆς Λιβερᾶς. Ἔχομε ἀρκετὰ γλωσσάρια ἀπὸ διάφορα τμήματα.

Ἔπαιρνε κατ' ἀρχὰς ἕνα συλλογέα, ἐδημοσίευε λίγες λέξεις σ' ἕνα τόμο καὶ λίγες στὸν ἑπόμενο, ποὺ δὲν θὰ τελείωναν ποτέ, ἐνῶ καὶ οἱ ἄλλοι συλλογεῖς θὰ περιέμεναν μὲ λαχτάρα νὰ φανοῦν κι' οἱ δικές τους ἐργασίες καὶ θὰ ψυχραινόντουσαν. Ἀντὶ αὐτοῦ ἐπρότεινα νὰ συνενώσωμε ὅλων τὶς ἐργασίες καὶ νὰ τὶς δημοσιεύσωμε ὡς Γενικὸ Λεξικό. Ἀνάλαβα τὴν πολὺ κοπιαστικὴ αὐτὴ ἐργασία, τοὺς παρουσίασα καὶ ἕνα ὑπόδειγμα καὶ ἐλήφθη ἀπόφαση σχετική.

Μὰ ξαφνικὰ τὸν βλέπω νὰ δημοσιεύη παρὰ τὴν ἀπόφαση χωριστὰ γλωσσάρια. Ἤδη στὸν τελευταῖο 15ον τόμο. Ἀπὸ γλωσσάρια τριῶν συλλογέων τὰ γράμματα α,β,γ, νὰ ἐπαναλαμβάνωνται οἱ ἴδιες λέξεις μὲ ἑρμηνεῖες στοιχειώδεις. Ἔτσι γεμίζει βέβαια ὁ τόμος. Εἶναι ἱκανοποιημένοι καὶ οἱ δυό μας πρωταθληταί. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ἐπιστημονικὴ ἐργασία. Στοὺς τελευταίους τόμους προτάσσει μακρὰς «γλωσσικὰς ἐρεύνας», ποὺ θὰ τὶς ὀνομάζη ὁ συγγραφεὺς «ἐπιστημονικὴ ἐργασία». Δὲν μὲ ἐνθουσιᾶ καὶ αὐτή. Δὲν εἶναι Ποντιακὲς μελέτες, εἶναι γλωσσολογικὲς παρατηρήσεις ἐπὶ ποντιακῶν λέξεων, ποὺ ὁ ἀρχικὸς τῶν προορισμὸς ἦτο γιὰ ἄλλα περιοδικά. Θὰ εἶδες ἕνα βιβλιαράκι τοῦ κ. Ἀνδριώτη, ποὺ τὸ ἐξέδωκε τὸ Γαλλικὸ Ἰνστιτοῦτο γιὰ τὸ ἰδίωμα τῶν Φαράσων, ποὺ οὔτε τὸ ὄνομά τους ἤξερε κανένας. Τώρα τοὺς ἔμαθαν καὶ τοὺς θαυμάζουν ὅσοι τὸ διάβασαν καὶ τὸ διάβασαν πολλοί.

Ἕνα τέτοιο βιβλιαράκι δὲν κατώρθωσε νὰ ἀποκτήση καὶ τὸ πολυθρύλητο Ποντιακὸ *ἰδίωμα*. Ὁ ἀείμνηστος Οἰκονομίδης παραδίνοντας τὴ Γραμματική του στὴν Ἀκαδημία, ἔβαλεν ὅρον νὰ μὴν ἀνακαπωθῆ στὴν ἔκδοσή της ὁ Ἄνθιμος.

Μὲ αὐτὰ μὴ σοῦ *περάση ἡ ἰδέα*, πὼς ἔσβησε τὸ ἐνδιαφέρον μου γιὰ τὰ Ποντιακά. Τὸ ἐνάντιον, ὅλο καὶ φουντώνει περισσότερο. Τώρα μάλιστα, ποὺ εἶμαι ἀνίκανος νὰ κάνω τι γενναιότερο, μουντζουρώνω χαρτὶ μὲ Ποντιακά.

Δὲν εἶμαι ἐγωιστής, τὸ ξέρεις. Ὑποτιμῶ τὰ ἔργα μου ἐγὼ περισσότερον ἀπὸ ἄλλους, ἀλλ' ἔχω καὶ τὰ προσόντα νὰ διακρίνω, ἂν μία ἐργασία εἶναι καλὴ ἢ ὄχι, εἴτε ἰδική μου εἴτε ξένη. Λοιπόν, καταρτίζω λεξικὸν τοῦ *ἰδιώματος, ποὺ τελειότερο* μὲ τὶς σημερινὲς συνθῆκες δὲν μπορεῖ νὰ γίνη - ἐδῶ λίγος ἐγωισμὸς - Πήρα τοὺς τρεῖς μεγάλους τόμους τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας σελίδες σελίδες καὶ σήκωσα ὅτι Ποντιακὸ εἶχαν - καὶ τοὺς λείπουν πολλὰ - τὰ 10 γλωσσάρια τοῦ Ἀρχείου μας - τὰ πλουσιώτατα χειρόγραφα τοῦ Κούση, πέλαγος γνώσεων «de omnibus et quibusdamablis», ποὺ «Δηλίου δεῖται κολυμβητοῦ», γιὰ νὰ ἀνακαλυφθῆ μέσα τὸ χρήσιμο, ξεσκόνισα 1800 ψιλογραμμένες σελίδες μεγάλου σχήματος - *τὸ ἔργο ἐπιγράφεται*: «Λεξικὸν τῆς Τραπεζουντίας Διαλέκτου, πολλῶν κατὰ τόπους ἰδιωμάτων κλπ. ξεσήκωσα ὅ,τι ποντιακὸ ἔχουν, τὰ ἐπλούτισα μὲ προσθῆκες καὶ παραδείγματα ἀπὸ ὅ,τι ἔντυπα κατώρθωσα νὰ διαβάσω καὶ γέμισα κι' ἐγὼ 20 τετράδια τῶν 50 φύλλων μεγάλου σχήματος, καθαρογραμμένα, ἕτοιμα. Ἔτσι ἔφταισε τὸ Λεξικό μου ὡς τὸ Κ, ποὺ κοντεύει νὰ τελειώση τὸ ἥμισυ σχεδόν, ἕνας τόμος ὁ πρῶτος. Ἐννοεῖται δὲν εἶναι γιὰ τὸ Ἀρχεῖον.. Ὁ Διευθυντής *του* δὲν εἶδε οὔτε μιὰ σελίδα, δὲν ἔκαμε ποτὲ κουβέντα γι' αὐτό, οὔτε θέλει - εἶπε ἐν συνεδριάσει - νὰ τὸ ἰδῆ. Ἂν τὸ τελειώσω ποτέ, θὰ σοῦ τὸ δώσω ἐσένα καὶ κάνε τὸ ὅ,τι θέλεις. Γιὰ τὴν ἐργασία αὐτὴ δὲν θέλω νὰ κάμης λόγο ἢ ὑπαινιγμὸ σὲ κανένα. Δὲν ἀνοιφέρω τίποτε σὲ κανένα ἀπὸ τοὺς *συμβούλους*. Οὔτε ἐκεῖνοι κάνουν καμμιὰ κουβέντα - ἴσως ἀπὸ ἐντροπή. Κάτι μασημένα πῆγε νὰ πῆ ὁ κ. Μυρίδης στὸ γεῦμα γιὰ Α. Τὴν ἀρχὴ μόνο ξέρει. Ὅσο *περνάει ὁ καιρὸς χτενίζεται καὶ συμπληροῦται καλύτερα*.

Γιὰ τὴ συζήτησι ποὺ ἄνοιξα ἡ ἰδέα μου εἶναι νὰ βελτιωθῆ τὸ ἐπιστημονικὸ περιεχόμενο τοῦ Ἀρχείου. Τὰ χρονικὰ νὰ περιορισθοῦν στὴν πνευματικὴ μόνο κίνησι σ'τὸν κύκλο τῶν Ποντίων καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐλαφρότερα καὶ εὐκολώτερα νὰ ἀφεθοῦν σὲ ἄλλους.

Γιὰ ὄνομα Θεοῦ. Φθάνει τόση φλυαρία. Νὰ μὲ συμπαθᾶς.

Μὲ πολλὴ ἀγάπη
Γ. ΣΟΥΜΕΛΙΔΗΣ

♣

Ἰδοὺ τώρα μερικὲς ἀπὸ τὶς σκέψεις μας πάνω σ' αὐτὴ καὶ τὰ συμπεράσματά μου:

Α΄ Ἡ διανδρία Ἀνθίμου - Μυρίδη παρὰ τὸν ἀναμφισβητήτως ἀποστολικὸ ζῆλο της, μὲ τὸν ὁποῖο ψυχὴ καὶ σώματι ἦτο δοσμένη στὸν ὑπέροχο ἀγῶνα της νὰ στηρίξη καὶ προαγάγη τὸ ἔργο τῆς Ἐπ. Ποντ. Μελετῶν, διακρινόταν γιὰ τὴν κλασσική της ἀνικανότητα νὰ συνεργάζεται καὶ μὲ ἄλλες πνευματικὲς δυνάμεις ἢ νὰ προνοῆ γιὰ τὴ συνέχισι τοῦ ἔργου καὶ στὸ μέλλον. Τοιουτοτρόπως ὁ ἕνας θεωρεῖ τὸ Ἀρχεῖον ὡς κάτι τὸ τέλειο, τὸ μὴ ἐπιδεχόμενο καμμιὰ μεταβολὴ καὶ ὁ ἄλλος πιστεύει στὴ διάλυσι τῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ τὸ θάνατό του. Καὶ αὐτὰ χωρὶς κανένα ἀπολύτως σκοπὸ ἰδιοτελείας, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον, μὲ αὐτοθυσία καὶ ἀνάλωσι τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν των δυνάμεων.

Β΄ Φρονῶ, ὅτι ἡ νοοτροπία των αὐτὴ ἐκράτησε τὴ διανδρία μακρυὰ ἀπὸ ὅλες τὶς Ποντιακὲς Ὀργανώσεις, μὲ τὶς ὁποῖες, ἀμφιβάλλω, ἂν ἐρχόταν ποτὲ σὲ ἐπαφὴ ἐπὶ θεμάτων γενικῆς φύσεως, παρὰ μόνο, ὅταν ἐπρόκειτο περὶ τῆς διαθέσεως τοῦ Ἀρχείου. Ἐπὶ παραδείγματι, δὲν φρόντιζε νὰ ἐξακριβώση ποῖα εἶναι τὰ αἴτια, ποὺ «ὁ κόσμος δὲν διαβάζει τὸ Ἀρχεῖον καὶ γιατὶ ἡ ἴδια Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν γιὰ τὸν πολὺ κόσμο ἦταν «Terra in cognita» καθὼς καὶ πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθῆ μελλοντικῶς ἡ διαδοχή των στὴ διακονία τῆς Ποντιακῆς Ἰδέας. Πιστεύω, ὅτι ἡ Ε.Π.Μ. εἶχε - καὶ ἔχει - ἀπόλυτη ἀνάγκη ἑνὸς Βυζαντινολόγου καὶ ἑνὸς γλωσσολόγου γιὰ νὰ καταστῆ ἄρτιο τὸ Ἀρχεῖον ἀπὸ ἐπιστημονικῆς πλευρᾶς, ὅπως τὸ ἤθελε ὁ Σ. Καὶ θέτω τὸ ἐρώτημα: Ἐὰν στὴ Διοίκησι τῆς Ε.Π.Μ. κατὰ ἕνα τρόπο ἐλάμβανε μέρος ἐνεργὸ ἡ ὁλότης τῶν Ποντιακῶν Σωματείων τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, θὰ ἦτο δύσκολο νὰ ἐξευρεθῆ τὸ ποσὸ τῆς ἀπαιτουμένης ἐξωτερικὸ δύο νέων μας, ἑνὸς Βυνης δαπάνης γιὰ τὶς σπουδὲς στὸ ζαντολόγου καὶ ἑνὸς γλωσσολόγου;

Γ΄ Βλέπω τὴν κολοσσιαία ἐργασία τοῦ ἀειμνήστου Σ. ποὺ τὴν ἔκαμε στὸ λυκόφως τοῦ βίου του κιόλας καὶ θαυμάζω τὸ ἀκατάβλητο σθένος, μὲ τὸ ὁποῖο καταπιανόταν, «νὰ μουντζουρώνη χαρτὶ γιὰ Ποντιακά, ὅταν ἦτο ἀνίκανος νὰ κάνη κάτι τὸ γενναιότερο». Βλέπω καὶ τὸ σημερινὸ πρόεδρο τῆς Ε.Π.Μ. τὸν κ. Ὀδ. Λαμψίδη, γεν. γραμματέα της ἀπὸ τοῦ 1953, τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία ἀποτελεῖ μεγάλο ἐγγύησι γιὰ τὸ ὅτι οἱ φόβοι τοῦ Μυρίδη δὲν θὰ ἐπαληθεύσουν. Ὁ κ. Λ. θὰ *συνεχίση* ἐπαξίως τὸ ἔργο τοῦ Ἀνθίμου, βελτιώνοντας τὴν ἐπιστημονικὴ πλευρὰ τοῦ Ἀρχείου. Γιὰ τὴν ὥρα δὲν ξέρω, ποιός εἶναι ἱκανός, γιὰ νὰ ἀντικαταστήση τὸν ἀείμνηστο Μυρίδη στὸ ἀξίωμα τοῦ... Γεν. Προξένου τῶν Ποντίων, τοῦ ὁποίου ἐξίσου ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη ἡ Ε.Π.Μ. Ἐδῶ θὰ μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ἀσχοληθῶ λίγο μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ κ. Λαμψίδη, γιατὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι γνωστὸς στὸν πολὺ κόσμο. Εἶναι καθηγητὴς φιλόλογος μὲ ἀξιόλογες σπουδὲς στὸ ἐξωτερικό, Γερμανία καὶ Βέλγιο καὶ συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ Πόντου ἀπὸ τοῦ 1936. Στὸν 17ον καὶ 18ον τόμον τοῦ Ἀρχείου ρίχνει ἄπλετο φῶς στὸ σκοτεινὸ μέχρι σήμερα σημεῖο τῆς ἱστορίας μας σχετικὰ μὲ τὸν τελευταῖο μας αὐτοκράτορα Δαβὶδ καὶ τὸ ρόλο Γεωργίου τοῦ Ἀμιρούτζη καθὼς καὶ στὴν ἡμερομηνία τῆς ἁλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος. Τὴ μελέτη του αὐτὴ ἔχοντας ὑπ' ὄψιν ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας Τζαβέλλας Παπαδόπουλος ἐδημοσίευσε τὸ 1953 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως 500 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κων)πόλεως στὸ «Ἔθνος» ἄρθρον μὲ τὸν τίτλο «Πῶς καὶ πότε ἡλώθη ἡ Τραπεζοῦς». Τὸ ἄρθρον αὐτὸ τὸ κράτησα γιὰ τὴν 500ετηρίδα τῆς ἁλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τὸ ἀνεδημοσίευσα στὸ «Βῆμα» τῆς Ε.Λ.

Καὶ εἶναι ἀληθινὸ ἐγκώμιο γιὰ τὸν κ. Λαμψίδη, γιὰ τὸν ποῖο ὁ Π. λέει μὲ κάποια πικρία, πὼς ἡ Πολιτεία δὲν ἐπρόσεξεν ἀκόμη ἕνα νεαρὸν ἔξοχον Βυζαντινολόγον. Καὶ διερωτῶμαι: Γιατὶ ἄρα γε δὲν τὸν ἔχει προσέξει καλὰ καλὰ οὔτε αὐτὴ ἡ Ποντιακὴ Κοινωνία; Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται, σὰν νὰ γυρεύω «ψύλλους στ' ἄχερα». Ὁ κ. Λ. ἔκαμε τὴν πρώτη του ἐμφάνισι σὲ εὐρύ Ποντιακὸ κοινὸ πέρσι στὸ Παμποντιακὸ Συνέδριο.- Στὰ διεθνῆ Βυζαντινολογικὰ Συνέδρια λαμβάνει τακτικὰ μέρος καὶ μὲ ἀνακοινώσεις δικές του πρωτότυπες.- Καὶ ἐπεκρίθη παράλογα γιὰ τὴν κριτική του ἐπὶ τῆς ἀμιλίας τοῦ εἰσηγητοῦ κ. Ἰ. Σαλτσῆ, ἡ καρποφόρα δράσι τοῦ ὁποίου καὶ ἡ ἐπίζηλη θέσι, ποὺ κατέχει μέσα στὴν *Ποντιακὴ «ἰντελλιγκέντσια»* εἶναι ἐκτὸς πόσης ἀμφισβητήσεως. Ὁ κ. Λ. ἄμως ἦτο ὁ «εἰδικὸς» στὴν προκειμένη περίπτωσι καὶ ἡ κριτικὴ δικαίωμά του περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, νομίζω.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐπίκρισι τῆς κριτικῆς του τοῦ ἐπροκάλεσε κάποιο αἴσθημα πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεως. «Γιὰ κάνένα φοιτητάκο μὲ πῆραν»; ἦτο ἡ μόνη ἀπάντησί του.

Δ΄ Ἐπέμενα κάπως περισσότερο ἴσως ἀπὸ ὅσο ἔπρεπε στὸ πρόσωπο τοῦ κ. Λ. γιὰ τρεῖς λόγους: Πρῶτον γιὰ νὰ διασκεδάσω κάθε ἀνησυχία, ποὺ εἶναι δυνατὸ νὰ προκληθῆ ἀπὸ τὴν ἀπαισιοδοξία τοῦ Μυρίδη ὡς πρὸς τὸ μέλλον τῆς Ε.Π.Μ.- Δεύτερον γιὰ νὰ τονίσω, ὅτι πρέπει νὰ εἴμαστε πάντατε δίκαιοι, ἀμερόληπτοι καὶ προσεκτικοὶ στὶς κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις μας. Ἔχετε προσέξει τὴν παρατήρησι τοῦ Σουμελίδη: «Ποιὸς διαβάζει τὸ Ἀρχεῖον;».

Καὶ ἀπαντῶ: Οὔτε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ποὺ ἀσχολούμεθα λίγο-πολὺ μὲ τὰ Ποντιακὰ προβλήματα! Χρειάζεται καὶ ἀπόδειξις; Ἰδοὺ αὐτή. Τὴν μεταφέρω ὅπως εἶναι δημοσιευμένη. «Ὁ κ. Σαλτσῆς θὰ ἔλεγε, πὼς δὲν εἶχε ὑπ' ὄψει του τὰ ἔργα τοῦ κ. Λαμψίδη, ὅπως καὶ ὁ γράφων δὲν τὰ γνώριζε, γιατὶ δὲν κυκλοφόρησαν στὴ *Βόρειο Ἑλλάδα καὶ γιατὶ δὲν ἔγινε* στὰ γνωστὰ Ποντιακὰ ἔντυπα καὶ φύλλα ἡ σχετικὴ κατάλληλη καὶ ἐμφανὴς βιβλιοκρισία, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ ἁπλῆ ἀγγελία τῆς ἐκδόσεώς των.» Μὲ ἄλλα λόγια: Συζητοῦμε ἔξαφνα περὶ χριστιανικῆς Θεολογίας καὶ δὲν ἔχομε διαβάσει τὸ Εὐαγγέλιο. Καὶ τρίτον γιὰ νὰ κινήσω τὸ ἐνδιαφέρο τῆς νεολαίας μας νὰ προσέξη στὸν πίνακα τῶν ἔργων καὶ μελετῶν τοῦ κ. Λ. ποὺ δημοσιεύεται ἀμέσως παρακάτω. Εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον της.

Ἀρκετὰ σὲ ἀπασχόλησα, ἀγαπητὸ «Βῆμα» μὲ τὶς δύο ἱστορικὲς ἐπιστολές.

Τελευταῖα μοῦ ἦλθεν ἡ δειγματοληψία μιᾶς νέας... ἱστορίας - ἐλεγείου - μνημοσύνου «δι' ἐκλεῖψαν προσφιλὲς πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπέθανε, ἀλλὰ ἐσφαγιάσθη ἀγρίως κατόπιν προδοσίας ἀσυνειδήτων φίλων», ποὺ βρίσκεται ὑπὸ ἐκτύπωσιν. Ἔ, τότε εἶναι, ποὺ «θὰ γελάσῃ καὶ τὸ παρδαλὸ κατσίκι». Γιὰ τὴν ὥρα Α-Ν-Α-Μ-Ε-Ν Ω.

ΜΕΛΕΤΑΙ ΤΟΥ κ. ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΛΑΜΨΙΔΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ Ε.Π.Μ.

Zu Bessarions Lobrede auf Trapezunt, Byzant. Zeitschrift, 35 (1935) 15 - 17.

Sprachliches zu den Vazelonos—Urkunden, Byzant.Zeitschrift, 35 (1935) 18 - 19.

Alexis II de Trébisonde (1297 1330) et l'église de Rome, Byzant, Zeitschrift, 36 (1936) 327 329.

Ποντινόκαστρον - Λεοντόκαστρον, Ἑλληνικά, Η΄ (1936) 353.

Τζέργα, Ποντιακὰ Φύλλα, ἔτος Α΄, τεύχ. 9 - 10 (Νοέμβριος—Δεκέμβριος 1936) 5.

Περὶ τῆς Μεσαιωνικῆς γλώσσης τοῦ Πόντου, Ποντιακὰ Φύλλα, ἔτος Α΄, τεῦ

Τῆ Μαρίας ἡ ὑπαντρεία

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ 4ης ΣΕΛΙΔΟΣ

ἐσά, ὅνπου θέλ'τς δέβα, ἐπῆρες τὺ μαντήλ'; Ναί, λέει με, ἔλα μὴ θυμών'τς καὶ ἐβουριάστεν σεκερλεμέδες ἀσὸ σαντούκ' καὶ ἐδῶκε με. 'Ασὸ θυμό μ' 'κ' ἐπέρα τα καὶ ἀέτς πα ἔφυγα καὶ ἐπῆγα σ' ἀδελφῆς ἰμ' τὴν Αισὰφ καὶ σὸ μεσημέρ' ἀπάν' ξὰν μὲ τοῖ ξυγαλάν'τς ἐγύρ'τσα σὸ χωρίον καὶ εἶπα τὴν μάνα μ' ντ' ἐποῖκε με ὁ Κυριάκον. Μὴ στεναχωρεύκεσαι ρίζα μ', λέει με ἡ μάνα μ', ἐσὺ τὴν Στοφορίναν τιδὲν μὴ λὲς καὶ ἐγὼ ἂν ἐλέπω τὸν Κυριάκον, καὶ θὰ ἐλέπω ἀτόν, 'κὶ θὰ χαρίζω ἀτο ἐκεῖ.

*

Τὴν Κερεκὴν πρωΐ πρωΐ ἐπῆγα μὲ τὴν μάνα μ' σὴν ἐκκλησίαν. 'Ο Γούμενον σὸν θρόνον ἀτ' καθισμένος καὶ τ' ὀμμάτ' ν ἀτ' ὅλον σ' ἐκκλησίας τὴν πόρταν. 'Επερμένεν τὸν Κυριάκον νὰ ἔρται σὴν ἐκκλησίαν ὅπως εἶπεν ἀτον. 'Ατὸς 'κ' ἔρθεν, ἐκατῆβεν σὸ χωρίον τογρία σὴ Στοφορίνας, ἔγκεν μετ' ἐκεῖνον ἕναν ὀκᾶν κρέας, σεκερλεμέδες καὶ φουντούκια καβουρεμένα καὶ τσιαμίντσια καὶ ἐκαλοκάτσεν. 'Η Μαρία πα ἔλμεξε τὸ χτῆνον, ἔβρασεν καὶ ἔπιαν τὸ γάλαν ἀτουν καὶ σὸ τραπέζ' ἀπάν' ἔβγαλεν ἀσὸ δάχτυλον ἀτ' τὸ δαχτυλίδ' μὲ τὸ πράσινον τὴν πέτραν νὰ φορίζῃ ἀτο τὴν Μαρίαν, ἄμαν ἡ Στοφορίνα 'κ' ἐφέκεν ἀτον. Στά', εἶπεν ἀτον, ἀνάμ'νον ὀλίγον ἂς ἔρται ἀσὴν ἐκκλησίαν καὶ ἡ Χατούνα τῆ Σαράφ' καὶ μέτ' ἐκεῖνεν θὰ δίγωμε τὸν λόγον ἐμουν. 'Αέτς πα ἐπερμέσεν 'Ασὴν ἐκκλησίαν καὶ ὑστερνὰ εἶδεν ἡ μάνα μ' τὸν Γούμενον καὶ ἐκεῖνος λέγει ἀτεν, ἀτὸς ὁ παιδὰς εἶπε με σὸ Κὰν τὴν Κερεκὴν θὰ ἔρχουμαι σὴν ἐκκλησίαν σὸν 'Αέρ' ἄμαν 'κ' ἔρθεν, μούτλακα θὰ ἐπῆγεν τογρία σῆ Στοφορίνας, δέβα καὶ ἐσὺ ἀπ' ἀδὰ κατ' εὐθεῖαν ἐκεῖ καὶ δῶστεν τὸν λόγον ἐσουν, ἂς τελειών' μὲ τὸ καλόν.

'Εφίλεσεν ἡ μάνα μ' τὸ χέρ'ν ἀτ' καὶ ἐπέρε με καὶ ἐκατήβαμε σὸ χωρίον. Ὅνταν ἔρθαμε σὸ Σχολεῖον καικὰ λέει με ἡ μάνα μ', Νέο ἐσὺ δέβα σ' ὀσπίτ', τὸ κλειδὶν τῆ πόρτας ἀφνὰ σὸ κατωθύρ' ἔν', ἔπαρ' το, ἄνοιξον τὴν πόρταν, ἔπαρ' ψωμὶν καὶ τυρὶν καὶ δέβα σὴν παχτσέν, φὰ καὶ τούτια, ἐγὼ θὰ πάγω σὴν Στοφορίναν καὶ ὕστερα ἔρχουμαι.

'Εχωρίγαμε, ἐγὼ ἐπῆγα σ' ὀσπίτ' καὶ ἡ μάνα μ' σῆ Στοφορίνας. Ὅνταν ἐπῆγεν ἐκεῖ, ὁ γαμπρὸν κουρεμένος σὸ σέτ, μετ' ἀτὸν καὶ ἡ Μαρία ἀπέσ' μερέαν μαερεύ' τὸ κρέας καὶ τερεῖ τὰ δουλείας. 'Η μάνα μ' ἐκάτσεν μετ' ἐκείν'τς, ἐγνωρίσταν ἀτοὶν ἀτουνοὺς καὶ εἶπεν ἀτεν ἡ Στοφορίνα πὼς ἔρθεν ὁ Κυριᾶκον σὸ ψαλάφεμαν τῆ Μαρίας, τεὰ ἡ μάνα μ' τιδὲν 'κ' ἔξερεν, καὶ πὼς τὸ μεσημέρ' θὰ τρώῃ μετ' ἐκεινούς.

'Εγὼ ἄμον ντ' ἐπέρασεν ἡ ὥρα καὶ 'κ' ἔρθεν ἡ μάνα μ', ἐπῆγα καὶ ἐγὼ σῆ Στοφορίνας νὰ εὑρήκω ἀτεν καὶ ντὸ τερῶ; τὸ τραπὲζ' κουρεμένον σὴν μέσεν μὲ τὸ κρέας ντὸ ἔφερεν ὁ Κυριᾶκον, πιλάφ, ξύγαλαν, χοσιὰφ καὶ οὔλια τὰ καλά. Οὔϊ γουρπὰν σ' ἐσὲν νὰ γίνουμε Νέο, λέει ἡ Στοφορίνα ἄμον ντὸ εἶδε με, ἡ μάνα σ' ἀγαπᾶ σε, ἔλα ρίζα μ' ἔλα καὶ κουΐζ' τὴν Μαρίαν νὰ φέρ' ἕναν σκαμνὶν. 'Εκάτσα καὶ ἐγὼ πα. Σ' ἀτὸ ἀπάν' ὁ Κυριᾶκον ἔνοιξεν ἕναν πουκάλ' ρακὶν, ἐγόμωσεν τὰ ποτήρια καὶ λέει: ἄϊτε κυράδες, μὲ τ' ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆ Παναγίας καλορρίζικα. 'Εγὼ δίγω τὸν λόγο μ' πὼς ἀγαπῶ τὴν Μαρίαν καὶ θὰ ἐφτάγω ἀτεν εὐτυχισμέντσαν, καὶ ἐβγάλ' ἀσὸ δάχτυλον ἀτ' τὸ δαχτυλίδ' μὲ τὸ πράσινον τὴν πέτραν καὶ βάλλει ἀτο σὸ δάχτυλον τῆ Μαρίας, φιλεῖ τὸ χέρ' τῆ Στοφορίνας καὶ τῆ μάνας ιμ' καὶ ἐβγάλ' ὑστερνὰ ἀσοῦ γελεκί' ἀτ' τὴν τσέπιαν ἕναν χρυσὸν λίραν καὶ ἀφήνει ἀτο σὸ τραπέζ' ἀπάν' σὴν Στοφορίναν ἐμπροστά.

'Εγὼ ὁ κότον ἄντσιακ ἐσέβα ἀπέσ' ἐκούζεψα, ἐκιτρίν'τσα καὶ ἐκούντεσα λαφρὰ τὴν μάνα μ' καὶ λέγω ἀτεν, μάνα πὲ ἀτον ντ' ἐποῖκε με σὸ Κάν. Σοὺς λέει με, ἡ σειρὰ θε 'κ' ἔν', σ' ἄλλο τὸ σεφὲρ. Εἶπα ἐκούζεψα ἄμαν ἀργὰ καὶ κάποτε ὅνταν ἐτράνυνα, ἐγροῖξα πὼς κούζεμαν 'κ' ἔτον, ἀτὸ ζούλεια ἔτον, ἐζούλεψα. Νέϊσα ἀσὸ φαγὶν καὶ ὕστερνὰ, μὲ τὴν μάνα μ' ἔρθαμε σ' ὀσπίτ', ἄμαν ἐγὼ ἐσῦρτος...

Τὸν πουρνὸν ὁ Κυριᾶκον ἐχπάστεν σὸ Κὰν σὴν δουλείαν ἀτ'. 'Επροβόδ'τσεν ἀτον ἡ Μαρία ἴσαμε τὰ Σκαμνίτσας, ἐκάτσαν ἐκεκὰ νὰ ἀναπάγουνταν, ἐφιλέθαν ἐκεῖνος καὶ ἐκεῖνε γιὰ πρώτην φορὰν καὶ ἐκεῖνος ἐπέρεν τῆ Κανὶ' τὸν δρόμον καὶ ἀτέ, ὑστερνὰ, τ' ὀμμάτια τ'ς δακρυσμένα ἀσὴν χαράν ἀτς, ἐγύρ'τσεν ὀπίσ' τιορτνάλ τὴν μάναν ἀτς.

Ὅνταν ἔρθεν σοῦ Παυλάνων καικὰ εἶδεν ἀτεν ἡ Βαρβάρα καὶ λέει ἀτεν: Νέμωρη Μαρία, τ'σ ἔτον ἀτὸς ὁ τελήκανης μὲ τίναν ἐπῆγες τὸν ἀνέφορον; 'Εγὼ πα 'κί ξέρω θεία Βαρβάρα, εἶπεν ἀτεν ἡ Μαρία, ἀλλὰ ὑστερνὰ σὴν μάνα μ' ἂς λέει σε ποῖος ἔν', καὶ ἐδέβεν σ' ὀσπίτ' κέσ'.

*

Τὴν Μαρίαν ἄλλο ἡ Χουτουνὰ 'κ' ἐχώρ'νεν ἀτεν. 'Ο νοῦς ἀτς καὶ ὁ συλλογισμός ἀτς σὸ Κὰν σὸν Κυριᾶκον ἔτον.

Ἕναν ἡμέραν λέει τὴν μάναν ἀτς: Μάνα, ἐγὼ θὰ πάγω τὴν παχτσὲν τινάζω ὀλίγα τούτια καὶ βράζομ' ἀτα καὶ ἐφτᾶνε κιομέδες (ἀρμάθια ξερὰ μὲ τούτια καὶ καντσία) γιὰ τ' ἐμᾶς καὶ ἕναν πα γιὰ τὸν Κυριᾶκον. Ἴσαμε τὴν Σάββαν ἐκεῖνα ξερένταν καὶ δίγομ' ἀτο κεῖ ὅνταν ἔρται. 'Εδῶκεν τὴν μάναν ἀτς βελόν' καὶ ράμμαν, ἐδῶκεν ἀτεν καὶ καρυδοκάντσια νὰ βελονιάζῃ ἀτα νὰ εἶναι χαζίρια. 'Εκεῖνε ἐμάζεψεν τούτια, ἔβρασεν ἀτα, ἐποῖκεν τὸ μαλέζ' καὶ σὸ μεσημέρ' ἀπάν' τὰ κιομέδες ἕτοιμα ἐκρέμασεν ἀτα πειραλαεμένα ἀπάν' σὰ παραθύρια τ' ὀσπιτί' κι' ἔσ'. Τοῦ γαμπροῦ πα ἡ κιομὲ πεντοκέσιαδον ἄμον πεταλήχτραν καὶ σὴ μέσεν δύο γράμματα Κ καὶ Μ, παχὺν παχὺν, τὴν ἡμέραν κρεμασμένον καὶ τὴν νύχταν σὰ καρφία σὴν ὀτὰν ἀπέσ'.

Ἕναν ἡμέραν ἐγὼ μὲ τὸν σχωρεμένον τὸν Θόδωρον ἐπέραμε ράμματα, κοσκὶν καὶ σπόρια καὶ θὰ πᾶμε σὰ πουλία, σὰ παχτσέδες ἀπάν' κι' ἔσ' σοῦ Τα ρανταρί' τ' ὁρμίν. 'Επέρασαμε ἀσ' ἀπάν' τὴν μαχαλὰν ἀσῆ Στοφορίνας τ' ὀσπίτ' κι' ἔσ', εἴδαμε τὰ κιομέδες καὶ τὴν Στοφορίναν ἀπάν' σὸ κατωθύρ' καθισμέντσαν πλέκ' τ' ὀρτάρ' ν ἀτς. Καλημέρα θεία, λέγω ἀτεν, ντὸ κάθεσαι σὸν ἥλιον ἀτάν' σὴν πόρταν; Ἔδειξε με τὰ κιομέδες καὶ λέει με, φυλάττω ἐκεῖνα τὰ κιομέδες νὰ ἰὴ τρῶγν' ἀτα τὰ κασκάρας, γιὰ τέρεν κι' ἐκεῖνο τὴν κιομὲν ἄμον πεταλήχτραν, παχὺν παχύν, ἐποῖκεν ἀτο ἡ Μαρία γιὰ τὸν νισαλῆν ἀτς, ἔβαλλεν καὶ τὰ ὀνόματα τουν σὴν μέσεν, θὰ ἔρται τὴν Σάββαν καὶ δί' ἀτο νεῖ. Ντ' **ἐφτάει ἡ μάνα σ'**, ξάϊ ἀπαδακέσ' 'κ' ἐπέρασεν, ἐγὼ 'κ' ἐπορῶ νὰ κατηβαίνω ἀφκακέσ', τὰ γόνατα μ' κὶ ἀκοῦγνε με, ἴλιαμ καὶ ἀτώρα, φυλάττω κι' ἐκεῖνα, ὅνταν θὰ πᾶτεν σὴν Τραπεζοῦνταν θὰ δίγω σας ἀπ' ἕναν. Εἶπεν ἀτο καὶ τ' ἐμὸν ἡ γλῶσσα ἐματσουκίασεν. 'Επεκεῖ κουΐζ' τὴν Μαρίαν ἀποπέσ' καὶ λέει ἀτεν: Μαρία, φέρον τὰ παιδία ἀπ' ἕναν ποτήρ' τάν, κρῦον κρῦον νὰ πίν'νε.. Ἔφερεν ἡ Μαρία τὰ ποτήρια μὲ τὸ τάν, ἐδῶκεν μας, ἄμαν τ' ὄμματ' ν ἀτς 'κ' ἐκαλοπέρεν μας, ποῦ θὰ πᾶτεν ἐρωτᾶ μας, σὰ πουλία εἶπα τεν, ἐδῶκα τεν τὰ ποτήρια καὶ ἀέτς πα ἀτὲ ἐπῆγεν ἀπέσ' καὶ ἐμεῖς τογρία σὰ παχτσέδες. Ἄμαν τ' ἐμὸν τ' ὀμμάτ' σοῦ γαμπροῦ τὴν κιομὲν ἐπέμνεν. 'Εντῶκεν σὸ νοῦ μ' ντ' ἐποῖκε μὲ σὸ Κὰν ὅνταν ἔφερα τον τὸ μαντήλ', ἐξέγκε με καὶ ψεῦτεν, ἔβρασεν ξὰν τὸ αἷμαν ἀπέσ' ἰμ' καὶ λέγω τὸν Θόδωρον: Εἶδες Θόδωρε ἐκεῖνο τὴν κιομέν; τοῦ Κυριάκονος ἔν' ἄμαν ὁ Κυριᾶκον 'κὶ θὰ τρώγῃ ἀτο, ἐγὼ καὶ ἐσὺ θὰ τρώγωμ' ἀτο. Λέει με καὶ ὁ Θόδωρον: 'Η γούλας Νέο ἐγαντυλάεν, ἄμαν 'κί θὰ ἐπορῆς, 'κ' εἶδες ἀτς πῶς κιοζετεῦνε ἀτα; 'Εγὼ ντὸ λέγω σε ἄξον, ὁ Κυριάκον κιομὲν 'κὶ θὰ τρώῃ, ξὰν λέγω ἀτον ἐγώ.

Ἄς ἔφυγαμε καὶ ὑστερνὰ ἡ Μαρία λέει τὴν μάναν ἀτς: Μάνα τὸν νοῦ ἰσ' καὶ τ' ὀμμάτια σ' σὰ κιομέδες, ἐκεῖνος ὁ Νέον ἐκαλάτσευε σε καὶ ὅλον τ' ὀμμάτ'ν ἀτ' σοῦ γαμπροῦ τὴν κιομὲν ἔτον, τέρεν κάπ' ἐφτάγ'νε μας ἕναν δουλείαν. 'Εθαρρεῖς σὴν καρδίαν μ' ἀπέσ' ἔτον ἡ Μαρία καὶ ἔλεπεν ντὸ νουνίζω. 'Η **Στοφορίνα** πα λέει ἀτεν: Σούς, θεγατέρα, σούς, πάντα ὁ νοῦς ἰσ' σὸ κακὸν ἔν' δέβα σὴ δουλείας, δέβα. Μάνα ντὸ λέγω σε τέρεν, ξὰν λέει ἡ Μαρία, ἐνέσταλες ντ' ἐποῖκεν ὀπέρ'τς τὸν Γαβριὴλ καὶ τὴν Χατζῆ - Πελαγίαν μὲ τὰ μάϊσσας σὸ καρύδ' καὶ ἔσκωσεν ὅλον τὸ χωρίον νύχταν σὸ ποδάρ', εἶπεν καὶ ἐπῆγεν ἀπέσ'.

Σὸν δρόμον λέγω τὸν Θόδωρον: Θόδωρε ἐξέρ'τς ντὸ νουνίζω; πῶς θὰ κλέφτωμε ἐκεῖνο τὴν κιομὲν τοῦ γαμπροῦ; 'Ατὸ ὀλίγον δύσκολον ἔν', λέει ὁ Θόδωρον, 'κ' εἶδες πῶς φυλάττ'ν ἀτα μάγα καὶ θεγατέρα; Ἄς φυλάττ'ν ἀτα ὅσον θέλ'νε, λέω ἐγώ, ἐγὼ θὰ παίρω ἀτο, ἐγὼ ἀτὸν τὸν Κανέτεν κιομὲν 'κ' θὰ βερτουρεύω.

Ἐπήγαμε σὰ πουλία, ἄμαν ἄδικα, φτερὸν 'κ' εὕραμε καὶ τ' ἐμὸν ὁ νοῦς σοῦ γαμπροῦ τὴν κιομέν. Τὴν νύχταν πα ἐνούνιζα το καὶ κάθαν πουρνὸν ὅλον τοῦ Τα ρανταρί' τ' ὁρμὶν ἔρχουμναι ἀφκὰ μερέαν σῆ προβατί' τὸν δρόμον καὶ ἐτὲρνα τὰ κιομέδες κρεμασμένα — ἄμον τὸν ἀλεπὸν π' ἐτέρνεν ψηλὰ τὰ σταφύλια — ἐτέρνα καὶ τὴν Στοφορίναν σὴν πόρταν καθισμέντσαν μὲ τ' ὀρτάρ' σὸ χέρ! Ἔρθεν ἡ Παρασκευή, πουρνὰ Σάββαν θὰ σ'κών'ν ἀτα καὶ τ' ἐμὸν ἡ ὄρεξη γιὰ τὴν κιομὲν τοῦ γαμπροῦ ὅσον πάει καὶ τρανύν'. Ἄμαν καλὰ ἐνούν'τσα καὶ εὕρα τὸν τρόπον ἀδε. 'Ασὸ χέρ' ιμ' 'κ' ἐγλύτωσεν.

Σῆ Στοφορίνας τ'ὀσπίτ, ἀντίκρυ ἔτον τοῖ Μουζενιτάντων τ' ὀσπίτ' καὶ ἡ παχτσέ. 'Ατοὶν σὴν Τραπεζοῦνταν ἐκάθουνταν καὶ σὴν Χουτουρὰν τὸ καλοκαίρ' πὰ 'κ' ἔρχουνταν, ἐπέγναν σὰ σιμοχώρια. Τ' ὀσπιτί' ἀτουν πα τὸ κλειδὶν ἡ Στοφορίνα εἶχεν ἀτο καὶ τὴν παχτσεν πα ἐκεῖνε ἐδιατάχκουτον.

'Ολόερα σὴν παχτσὲν ἔτον ἕναν τουβάρ', ἐνάμ'σ' μέτρον ψηλόν, σὴν μέσεν τῆ παχτσὲς ἔτον ἕναν κιόσκ' ξυλένεν καὶ σκεπαγμένον καὶ ἀσὰ σανίδια ἀναμεσὰ ἐφαίνουτον τῆ Στοφορίνας ἡ πόρτα. Ἄρ' ἐκεῖνο τὸ κιόσκ' ἐβοήθεσε μας νὰ κλέφτωμε τὴν κιομὲν τοῦ γαμπροῦ. 'Αξέστεν.

Τὴν Σάββαν ἀσὸ μεσημέρ' καὶ ὑστερνὰ μὲ τὸν Θόδωρον ἐντάμιαν καὶ μὲ τ' ἕναν μακρὺν φασουλί' τσιπούκ, σὴν ἄκραν ἐθε ἕναν καρφίν, χωρὶς κανεὶς νὰ ἐλέπ' μας, κρυφὰ κρυφὰ ἀπ' ἀφκὰ μερέαν ἀσὸν κρενὶν τῆ νεροῦ τ' ἀπάν' τῆ μαχαλᾶς, ἐσέβαμε σὴν παχτσέν καὶ κούπα κούπα ἀπὰν' σὰ ποδαρομύτια, ἐκρύφταμε ἀπέσ' σὸ κιόσκ' καὶ ἀπεκεῖ κιοζετεύομε τ' ὀσπίτ' καὶ τὴν πόρτα τῆ Στοφορίνας. 'Η Μαρία ἔμπαινεν καὶ ἔβγαινεν καὶ ἐπέρνεν τὰ δουλείας ἀτς. 'Ας ἐσπόγξεν τὴν πόρταν τ' ἐμπροστά, μὲ τὸ φροκάλ' σὸ χέρ'ν ἀτς λέει τὴν μάναν ἀτς: μάνα, ἐγὼ θὰ πάγω ἀπέσ', τὸ νερὸν ἔβρασεν, θὰ πλύνω τὸ κιφάλ' μ', τὸ βράδον θὰ ἔρται ὁ Κυριᾶκον, ἐσὺ τὸν νοῦ ισ' σὰ κιομέδες. Εἶπεν ἀτεν καὶ ἐπῆγεν ἀπέσ'.

'Εμεῖς κρυμμέν' σὸ κιόσκ' ἔξαμε ντὸ εἶπεν τὴν μάναν ἀτς καὶ πουστουρίζω τὸν Θόδωρον: Θόδωρε ὁ γαμπρὸν κιομὲν 'κὶ θὰ ἐλέπ'.— Καὶ ντὸ θὰ ἐφτᾶς; λέει με. Στά' καὶ τέρεν μ' ἀγληγορεῖς, λέω ἀτον.

'Ο ἥλιον ἐκαμπάντσεν καὶ ἡ Μαρία ἀπέσ' μερέαν ἐλούσκουτον. 'Η Στοφορίνα πα σὴν πόρταν ἀπάν' μέτ' ἕναν ἄσπρον πανὶν σὸ κιφάλ' ν ἀτς νὰ μὴ κρούῃ ἀτεν ὁ ἥλιον πλέκ' τ' ὀρτάρ'ν ἀτς. Τὰ κιομέδες πα κρεμαγμένα σὰ παραθύρια ἀπάν' κι' ἔσ', ξερὰ καὶ ἀλευρωμένα, ἕτοιμα. Τ' ἐμὸν τ' ὀμμάτ' ἀσὰ σανίδια τῆ κιοσκί' ἀνάμεσα σὴν πόρταν τῆ Στοφορίνας. 'Η μάρσα ἡ Στοφορίνα σίτια ἔπλεκεν, ἀσὴ ζέστεν τὸ πολλὰ ἐνύσταξεν, ἐφέκεν τὸ πλέξιμον, ἐκράμασεν τὸ κιφάλ'ν ἀτς καὶ ἐντῶκεν τὸ ρωθών'.

'Εγὼ ἀτὸ ἐπερμένα, ἔτρεξα σὸ τουβάρ' τῆ παχτσές, ἐλάγγεψα ἔξ' μὲ τὸ τσιπούκ' ἐξέβα ἀπ' ὀπίσ' μερέαν σὸ δρανὶν τ' ὀσπιτί', ἐπλῶθα σὴν σεμερλεμὲν ἀπάν' καὶ μὲ τὸ τσιπούκ' ἔσυρα καὶ ἐπέρα τὴν κιομὲν τῆ γαμπροῦ, ὕστερα ἕναν κι' ἄλλο καὶ ἐσκῶθα. Τ' ἕναν τὴν κιομὲν ἐποῖκα το μὲ τὸ καρφὶν κομμάτια κομμάτια καὶ τὰ καρύδια θε τσιμπήγματα ἄμον νασκάρας κουδουκέας, ἔσκωσα καὶ ἔσυρα τα ἀδὰ καὶ ἐκεῖ ἀπάν' σὸ δρανὶν καὶ μὲ τῆ γαμπροῦ τὴν κιομὲν σὸ χέρ' ἐκατήβα ἀφκὰ καὶ ἔτρεξα σὸ κιόσκ'. Νὰ Θόθωρε, λέγω τὸν Θόδωρον ἐσὺ φὰ τὸ Κ καὶ ἐγὼ τὸ Μ, ἔβγαλα το ἀσὴν μέσεν τῆ κιομὲς τὸ Κ καὶ ἐδῶκα το τὸν Θόδωρον καὶ λέγω ἀτον, Θόδωρε ἐσὺ φὰ τὸν Κυριᾶκον καὶ ἐγὼ τὴν Μαρίαν. Ἔφαγαμε ἀσ' ἄκρας ὀλίγον κι' ἄλλο καὶ τ' ἄλλο νουνίζω ντὸ θὰ ἐφτᾶμ' ἀτο, ποῦ θὰ κρύφτωμ' ἀτο, σ' ὀσπίτ' 'κ' ἐποροῦμε νὰ φέρωμ' ἀτο, θὰ τραβαγγελίζ'νε μας ἂν ἐγροικοῦν ντ' ἐποίκαμε. 'Εκρέμασα ντ' ἐπέμνεν ἀσὸ ράμμαν σ' ἕναν καρφὶν τῆ κιοσκί' καὶ λέγω τὸν Θόδωρον, ἀτὸ ἔρχουμες αὔριον θὰ τρώγωμ' ἀτο, θὰ ἐφτάν' μας δυὸ τρία ἡμέρας. Χάϊτε ἂς πᾶμε, λέει με. Γιόκ, λέγω ἀτον, τέρεν ἀτώρα ντὸ θὰ γίνεται μὲ τὴν Μαρίαν. 'Κι' ἐπρόφτασα νὰ τελαίνω τὸν λόγο μ' καὶ ἐβγαίν' ἡ Μαρία σὴν πόρταν μὲ τὸ χτέν' σὸ χέρ', χτενίζ' τὰ μαλλία τς', ἕναν πεσκίρ σ' ὠμία τς, κατακόκκινον πα τὸ πούσωπον ἀτς, ἐλέπ' τὴν μάναν ἀτς κοιμισμέντσαν, τ' ὀρτάρ' μὲ τὰ τσιβία σὴν ἀγκάλιαν ἀτς καὶ σ'κών' τ' ὀμμάτια τς' σὰ παραθύρια, ἐλέπ' τῆ γαμπροῦ ἡ κιομὲ 'κ' ἔν', κουντᾶ καὶ ἐγνεφίζ τὴν μάνα ἀτς καὶ λέει: Οὔϊ μάνα, ντ' ἐποῖκες με, ἐκοιμέθες καὶ ἐπέμνες καὶ ἔκλεψαν τῆ γαμπροῦ τὴν κιομέν, ποῦ ἔν', 'κ' ἔν'. Τερεῖ ἀφκακέσ' γιάμ ἐροῦξεν τιδὲν 'κ' ἐλέπ', ἔκλεψαν ἀτο, ἔκλεψάν ἀτο, λέει καὶ κλαίει καὶ ἐμπαίν' καὶ ἐβγαίν', τ' ὀσπίτ' 'κ' ἐχωρεῖ ἀτεν. 'Ανάθεμὰ τα, ἀσ' ἀτὰ τὰ παιδία καὶ ἔξ' 'κ' ἔν', λέει τὴν μάναν ἀτς. Θὰ κατηβαίνω σὴν θείαν τὴν Χατούναν καὶ ἐγκαλῶ ἀτα, εἶπεν καὶ ἐπῆγεν ἀπέσ'.

'Εγὼ μὲ τὸν Θόδωρον ἐφέκαμε τὴν κιομὲν ντ' ἐπέμνεν κρεμασμένον σὸ κιόσκ' καὶ ἀσ' ἄλλο δρόμον ἐπήγαμε σ' ὀσπίτ'. 'Επέραμε ἀπ' ἕναν βιβλίον, ἐπήγαμε σὴν παχτσὲν ἐμουν, ἐπλώθαμε σὰ χορτάρια καὶ τεὰ δεβάζομε.

Πολλὰ 'κ' ἐδέβεν ἔρθεν ἡ Μαρία σὴ μάνα μ' καὶ λέει ἀτεν: Θεία Χατούνα, ἔχτισα γιὰ τὸν νισαλῆ μ' ἕναν κιομὲν καὶ ἔρθαν τὰ παιδία, ὁ Νέον καὶ ὁ Θόδωρον καὶ ἔκλεψαν ἀτο. Ποῦ εἶναι ἀτοὶν λελεύω σε νὰ χαίρεσαι τ' ὀμμάτια σ'. Σὴν παχτσὲν εἶναι, λέει ἡ μάνα μ' δεβάζ'νε, ἐκεῖν' κὶ θὰ ἐπέραν ἀτο, ἄλλο κάτ' ἐγέντον, δέβα εὕρηκον ἀτς.

Ἔρθεν ἡ Μαρία εὕρεν μας καὶ δακρυσμέντσα λέει: Νέπαι Νέο, ντ' ἐποῖκα σας καὶ τυραννίζετε με, ποῦ ἔν' ἡ κιομὲ ντ' ἐπέρετεν; 'Εκεῖνο γιὰ τὸν νισαλῆ μ' ἐποῖκα το, δῶστε μ' ἀτο νὰ λελεύω σε, θὰ δίγω σε ἄλλο. Ντὸ λὲς Μαρία, λέγω ἀτεν, ἄφ'ς τὰ λελείματα καὶ ποδεδίσματα, ἐμεῖς ἀοῖκον δουλείαν 'κ' ἐποίκαμε. Καὶ πότε ἐγέντον ἀτο; ἐμεῖς ὅλεν τὴν ἡμέραν ἀδακέσ' εἶμες καὶ ἐδέβαζαμε, μούτλακα τὰ κασκάρας θὰ ἐπέραν ἀτο, ἄφ'ς νὰ ποδεδίζω σε Μαρία, τὰ κασκάρας, τὰ κασκάρας, χάϊτε μετ' ἐμὲν ἂς τεροῦμε. 'Εχπάσταμε καὶ ἐπήγαμε, ἐβγαίνομε σὸ δρανίν, εὑρήκομε τ' ἄλλενος τῆ κιομὲς τὰ κομμάτια ρουγμένα ἀδὰ κι' ἐκεῖ, παίρω ἕναν καὶ δεικνύζω ἀτο τὴν Μαρίαν καὶ λέω ἀτεν: Τέρεν Μαρία, καλὰ εἶπα σε τὰ κασκάρας ἐπέραν ἀτο. 'Εκομέθεν ἡ μάνα σ' καὶ ἔρπαξαν ἀτο, τέρεν καὶ τὰ καντσία θε φαγωμένα. Μὴ στεναχωρεύκεσαι καὶ θὰ ἔρται ὁ νισανλῆς ἰσ' καὶ θὰ ἐλέπ' σε στεναχωρεμέντσα, πῶς 'κ' ὀκνεῖς, δὸς ἀτον ἄλλο κιομέν. Ναί, λέει με, ἐκεῖνο εἶγεν τ' ἐκεινοῦ καὶ τ' ἐμὸν τ' ὄνομαν σὴν μέσεν Κ καὶ Μ, ἀτὸ νουνίζω. Λέγω ἀτεν καὶ ἐγώ, ἔπαρ' ἕναν μαχαίρ', γράψον σ' ἕναν ἄλλο κιομὲν Κ καὶ Μ καὶ δὸς ἀτον. 'Αέτς πα ἐποῖκεν, ὅπως εἶπε με ὅνταν ἔρθεν τὴν Δευτέραν ἀφκὰ σ' ἐμᾶς σὸ νερόν.

'Εμεῖς μὲ τὸν Θόδωρον τὴν Δευτέραν σὸ μεσημέρ' ἀπὰν ἐπήγαμε σῆ Μουζενιτάντων τὴν παχτσὲν νὰ τρώγωμε ξὰν ἀσὴν κιομὲ τοῦ γαμπροῦ. 'Εσίμωσαμε σὸ κιόσκ', ἐλέπομε δύο τρανὰ ποντικούδια νὰ κρατοῦνε σὸ στόμαν ἀτουν ἀπ' ἕναν κομμάτ' κιομὲν καὶ κατηβαίν'νε τὴν σκάλαν τῆ κιοσκί' καὶ γωνεύκουνταν ἀφκὰ σὰ πατώματα θε. 'Εξέβαμε ἀπάν' καὶ ντὸ τερεῖς, ρουγμένα τὰ κομμάτια καὶ ποντικοφαγωμένα. Καὶ ποντικοκούλουρα ἀδὰ κι' ἐκεῖ γομάτον ὁ τόπον. Τὸ κρῖμαν τῆ Μαρίας ἐπίασε μας, λέει ὁ Θόδωρον,... ὁ κλέφτας τοῦ... κλέφτα.

.....

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: Εἰς τὸ ἑπόμενον.

ΘΛΙΒΕΡΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ 3ης ΣΕΛΙΔΟΣ

ταστροφὴ γέννησε.).

Τὸ ζευγάρι τῶν ἐκκλησιῶν, 'Αγιώργης καὶ ἡ Κοίμησις, ποὺ πλαισίωνε ὁ χῶρος τῶν νεκροταφείων ποὺ φιλοξενοῦν τὰ ἅγια κόκκαλα τῶν προγόνων μας, καὶ ποὺ περιβάλλονται μὲ ὑπέροχο περιτοίχισμα καὶ μεγαλοπρεπὲς κωδωνοστάσιο στὴ εἴσοδο τοῦ περιγύρου, θλιβερὴ παρουσίαζαν τὴν εἰκόνα τῆς καταστροφῆς. Μὲ ψυχικὸ πόνο ἀντικρύζαμε τὸν τροῦλλο καὶ τὶς κολῶνες τοῦ καμπαναριοῦ καταπληγωμένες ἀπὸ σφαῖρες καὶ τὴν μία ἀπὸ τὲς δύο κομπάνες διάτρητη. Τὰ λίθινα σκαλοπάτια τῆς καμαρωτῆς εἰσόδου ποὺ στερεώνει τὸ κωδωνοστάσιο μὲ ἀργυρόηχες καμπάνες, παγιδευμένα ἀπὸ συντρίμματα ἀπὸ γυάλινες κανδῆλες καὶ κομμάτια ἀπὸ παμπάλαια εἰκονίσματα. Στὰ κοιμητήρια τῶν νεκροταφείων σκορπισμένα ἐξαρτήματα τοῦ Δεσποτικοῦ θρόνου. Τὰ λιθόστρωτα τῶν ναῶν σκεπασμένα ἀπὸ κομμάτια ἀλυσίδες καὶ κρύσταλλα πολυελαίου. Τὸ προσκυνητάριο τοῦ 'Αγιώργη ἀναποδογυρισμένο. Καὶ σὲ γενικὲς γραμμὲς βανδαλόπληκτο περιβάλλο ἀντικρύζοντας ὁ Καϊμακάμης μὲ ψυχικὸ πόνο, ζητοῦσε νὰ τοῦ ἐπεξηγήσω τὸ τί ἀντιπροσώπευε κάθε κωπεστραμμένο ἱερὸ ἀντικείμενο ὡς ὅτου ἔφτασε στὰ παράθυρα τοῦ σχολείου ποὺ περιέβαλλε τὴν δεξιὰ πλευρὰ τοῦ περιγύρου καὶ ἀφοῦ τὸ περιεργάσθηκε καὶ ἔμαθε πὼς ἀποτελοῦσε τὸ ἐκπαιδευτήριο τοῦ χωριοῦ, γύρισε στὸν Μιλαζίμη καὶ τοῦ λέγει:

«Πόσο προοδευτικοὶ εἶναι οἱ Ρωμηοὶ ποὺ σ' ἕνα τόσο μικρὸ χωριὸ ἔχουν μὲ τόση μεγαλοπρέπεια τὰ τεμένη τους, καὶ τί βαρβαρότητες διαπιστώνουμε τώρα στοὺς δικούς μας».

Τὰ εὔστοχα αὐτὰ λόγια τοῦ Καϊμακάμη φανέρωναν τὶς ἐντυπώσεις ποὺ ἀπεκόμιζε. Στὴν παράκλησί μου ὅμως ν' ἀνεβοῦμε καὶ στὸ δικό μου σπίτι ποὺ ἦταν στὴν ἄκρα τοῦ χωριοῦ προβαλε τὸ «'Ο καιρὸς δὲν μᾶς παίρνει καὶ ἔχω τὴν εἰκόνα ἀπ' αὐτὰ

ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Τοῦ κ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΟΥΛΑΟΥΖΙΔΗ

Φίλε κ. Εὐσταθιάδη,

Τὸ πῆρα τὸ γράμμα σου καὶ τὸ μελέτησα μὲ προσοχή.

Δὲν συνηθίζω νὰ κολακεύω. Ἂν λίγες φορὲς δημοσία ἐπαινῶ, αὐτὸ τὸ κάνω ἀπὸ χρέος στὴν δίκαιη ἀναγνώριση τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, στὴν ἀξιολόγηση τοῦ ἔργου τῶν πνευματικῶν μας ἀνθρώπων, γιὰ τὴν ἐπιβράβευση τῆς προσφορᾶς τους - ἡ μοναδικὴ ἄλλωστε ἠθικὴ τους ἱκανοποίηση - μ' ἀντικειμενικὸ σκοπὸ, τὸ παράδειγμα, τὴν μίμηση, τὴν εὐγενικιὰ ἁμιλλα ποὺ ἐαρρῶ πὼς ὁ τρόπος αὐτὸς οἰκοδομεῖ καὶ συμβάλλει στὴ καλύτερη διάρθρωση τῆς κοινωνίας, ποὺ τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ της γνώρισμα - πιστεύω νὰ συμφωνῆς - πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀνθρωπιά.

Κι' ὅταν δὲν κολακεύω ἀπὸ σύστημα, πολὺ περισσότερο δὲν δέχομαι νὰ μὲ κολακεύουν γιὰ πράγματα ποὺ δὲν ἀξίζω, κι' ἀκόμη, δὲν τὶς δέχομαι τὶς κολακεῖες ἀπὸ κάποια μικρὴ καὶ πικρὴ γνωριμία μου μὲ τὴν ποιότητα καὶ τὴν σκοπιμότητά τους.

Καὶ νὰ, στὸ γράμμα σου κ. Εὐσταθιάδη, ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ μοῦ πλέκεις περίσσειο ἐγκώμιο κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη φανερὰ μὲ κάνης ὄργανο τρίτων.

Γι' αὐτὸ χωρὶς καμένα σχόλιο καὶ χωρὶς νὰ σὲ κακοκαρδίσω, σοῦ ἐπιστρέφω τὸ ἐγκώμιο... Δὲν μὲ χρειάζεται... ἔκανες λάθος στὴ διεύθυνση....

Καὶ τώρα στὴν οὐσία... Χάρηκα ἀληθινὰ ποὺ τὸ γνωστό μου σημείωμα στὸ «ΒΗΜΑ» τῆς Εὐξεινολέσχης ἔγινε ἀφορμὴ διαλόγου μεταξύ μας, καὶ θὰ χαρῶ πιὸ πολὺ ἀκόμη, ἂν στὸ διάλογο αὐτὸν πάρουν μέρος κι' ἄλλοι ἁρμοδιώτεροι ἀπὸ μένα.. Πάντα κάτι καλὸ καὶ χρήσιμο μποροῦμε νὰ προσμένουμε ἀπὸ μιὰ καλόπιστη ἐξέταση, ἀπὸ μιὰ καλόβολη θεώρηση τῶν θεμάτων μας. Γι' αὐτὸ καὶ δίνω δημοσιότητα στ' ἀπαντητικό αὐτὸ γράμμα μου... Καὶ ἦταν καιρὸς νὰ βγῆς ἀπ' τὸν μονόλογό σου ποὺ ἄς μὴ τὸν χαροκτηρίσω γιὰ νὰ μὴ σὲ πικράνω, μονόλογο ποὺ ἀποδίδεις σ' ἄλλους, μὰ ποὺ ὡστόσο σ' ἀπομακρύνει συστηματικά, ὀργανικά, παθολογικὰ ἀπὸ τὸν αὐτοέλεγχο, τὴν αὐτοκριτική...

Τὸ θέμα μας ἡ Λαογραφία....

Τὴν ἀγκαλιάζουμε ὅλοι μας, ἄλλοι ἀπὸ νοσταλγία καὶ περηφάνεια, ἄλλοι ἀπὸ ἀγάπη, ψυχικὴ τέρψη κι' ἔφεση στὴν ἔρευνα τῆς παράδοσης καὶ τὴν ἀνανεωτική της διατήρηση, ἄλλοι ἀπὸ συμφέρο κι' ἐπαγγελματικὴ ἐπίδοση, κι' ἄλλοι τέλος γιὰ νὰ φανόμαστε σπουδαῖοι καὶ πολυμαθεῖς... καὶ μὲ τ' ἀγκάλιασμα αὐτό, τὶς περισσότερες φορὲς τὴν πνίγουμε...

Προσωπικὰ, ἂν πότε πότε, στὸ λόγο, τὰ σημειώματα καὶ στὶς δημόσιες συνάξεις τὶς Ποντιακές, λάχει νὰ μιλῶ, κι' αὐτὸ σπάνια, γιὰ Λαογραφία, τὸ κάνω—ἐπιθυμῶ νὰ μὲ πιστέψης—μὲ χτυποκάρδι καὶ δέος ὄχι τόσο, ποὺ μπορεῖ, μὲ λαθεμένες κι' ἀντιλαογραφικὲς θέσεις νὰ προκαλέσω θυμηδία κι' ἀτμόσφαιρα φαιδρότητας ὁλόγυρά μου, καίτοι δὲν εἶναι κακὸ νὰ φυλάγει κανεὶς τὴν σοβαρότητά του, ὅσο, καὶ πιὸ πολύ, ἀπὸ κατάβαθο σεβασμὸ στὴ παραδοσιακὴ μορφή της, πιὸ πολὺ ἀπὸ ὑπολογισμὸ κι' ἐκτίμηση τῆς νοημοσύνης τοῦ κοινοῦ....

Καὶ θάταν τὸ λιγώτερο θράσος μου, ἂν μιλοῦσα στ' ὄνομα τῆς ἐπιστήμης τῆς Λαογραφίας, γιατὶ ὁμολογάω πὼς βρίσκομαι ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχή της, ἴσως κατὰ συγκατάβαση στὸ ἕνα σκέλος τοῦ Ἄλφα της.

Σὰν Ἑλληνοπόντιος ὅμως, περήφανος γιὰ τὴ κοινὴ καταγωγή μας, τὴν ἱστορία καὶ τὸν πολιτισμό, π' ἀκτινοβόλησε σελάγισε καὶ λάμπρυνε τόσους αἰῶνες, τὰ ἤθη καὶ τὰ παλαιϊκὰ ἔθιμα, ὅλη τὴν ἀτίμητη πατρογονικὴ κληρονομιὰ ποὺ πρέπει νὰ τὴν φυλάξουμε σὰν τὴν κόρη τοῦ ματιοῦ μας, ἔχω ψύχωση, ἀληθινὸ πάθος στὸν κύριο συμβολισμό, τὴ σωστὴ ἀπόδοση καὶ ἑρμηνεία, τὴ τέλεια ἐμφάνιση, τὴν πιστὴ ἀναπαράσταση, τὴν ἀπόλυτη γνησιότητα στὸ χρῶμα, τὸ ὕφος, τὴν ἐνδυματολογία, τὸν ἐκφραστικὸ τρόπο καὶ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα, σ' ὅλη τὴν ἔκταση, τὴν ἰδιομορφία καὶ τὴν ποικιλία τῶν Ποντιακῶν ἐκδηλώσεων.

Σέβομαι κι' ἐκτιμῶ βαθύτατα τὰ τίμια ὀνόματα πνευματικῶν μας προσώπων ποὺ ἀναφέρεις στὸ γράμμα σου προβάλλοντας τὴν ἀξία τῶν ἔργων σου τῶν θεατρικῶν... Τὸν ἀείμνηστο Ἀκόγλου, ποὺ σὰν ραψῳδὸς σμιλευτὴς τοῦ λόγου ἀμίμητος, μὲ τὴν δύναμη τῆς ἀκούραστης πέννας του ὕμνησε καὶ τραγούδησε μὲ τόσο λυρισμὸ καὶ ζηλευτὴ τεχνοκριτικὴ γλαφυρότητα τὶς Θεότητες τῆς Ποντιακῆς Μούσας, τὸν ἐμβριθῆ καὶ πολυσέβαστο κ. Ἰωκ. Σαλτσῆ μὲ τὸν συσσωρευμένον πλοῦτο τῆς γνώσης καὶ τὴ γνωριμία του τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ τὴν ἐμπειρικὴ μὲ τὴν γλωσσολογία καὶ τὴ γραμματολογία μας, τὸν ἀγαπητὸ φίλο κ. Λαμψίδη μὲ τὸ εὐρὺ πεδίο τῆς σκέψης, τὸ εἰδικὸ βάρος καὶ τὴν πολύτιμη συμβολή του στὴν ἀξιοποίηση καὶ τὴν προβολὴ τῶν Ποντιακῶν διαφέροντων.

Ὅλοι αὐτοί, κι' ἄλλοι ἄξιοι λογάδες, ποιητές, ζωγράφοι, ὁραματιστές, ἱεροφάντες καὶ διάκονοι στὸν Ναὸ τῆς λατρείας τοῦ Ποντιακοῦ Ἀμφίωνα, ποὺ δὲν εἶναι ὥρα νὰ τοὺς ὀνομάσουμε, ἔχουν τὸ ἀνάλογο κῦρος ποὺ τοὺς δίνει τὸ πνευματικό τους ἀνάστημα, καὶ εἶναι μυημένοι στὴ Ποντιακὴ Λαογραφία. Καὶ σκύβουν μὲ προσκυνηματικὴ διάθεση πάνω στὰ λαογραφικὰ μας προβλήματα ποὺ δὲν εἶναι τόσο εὔκολα ὅσο φαίνονται στοὺς πολλούς, ξεδιαλέγουν μ' εὐλαβικὴ προσοχὴ μιὰ μιά, ἕνα ἕνα, τὶς ρίζες καὶ τὰ κύτταρα ποὺ τὴν συνθέτουν, ἐρευνοῦν, μελετοῦν καὶ σπουδάζουν τὸν γενεαλογικὸ χαρακτῆρα, τὸ πρωτοφανέρωμα, τὴν πηγή, τὸν εἰδολογικὸ κύκλο, τὴν ἀλληλοεξάρτηση κι' ἀλληλοεπίδραση, τὴν οὐσία καὶ τὴν πεμπτουσία τους, γιὰ νὰ τ' ἀνακαλύψουν τὴν σχηματική, τὴν μορφικὴ κι' ἐξεικονιστικὴ τους παράσταση, τὴν τυποποιημένη παραδοσιακὴ φυσιογνωμία τους, καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἀνεκτίμητη προσφορὰ τους, προετοιμάζουν καὶ τὸ πρῶτο κλιμάκιο τῶν εἰδικῶν, ποὺ σὰν ὁλοκληρωμένοι ἐπιστήμονες πιά, θὰ μποροῦν μὲ σιγουριὰ νὰ τὰ κρίνουν, ν' ἀποφανθοῦν ὁριστικὰ καὶ νὰ τὰ προσδιορίσουν ἱστορικὰ ἐθνολογικά, ἐθνικὰ σημασιολογικὰ, γιὰ νὰ γίνουν κτῆμα καὶ βίωμα ὅλων, γιὰ νὰ γίνουν λέγω, κανόνες καὶ σπατικοὶ ὅροι, τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Λαογραφίας μας.

Ἂν ὅπως μοῦ γράφεις, ἔγιναν κατὰ καιροὺς εὐμενεῖς κριτικὲς γιὰ τὰ ἔργα σου τὰ θεατρικά, ἀπὸ τοὺς παραπάνω Ποντιολόγους μας κι' ἄλλους, θέλω νὰ πιστεύω πὼς αὐτοί, ὑπάκουσαν στὸ αἴσθημα, σκέφθηκαν κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ ἀνάπτυξα στὴν ἀρχὴ τούτου τοῦ διαλόγου μας, θέλησαν νὰ τονώσουν καὶ νὰ ἐνθαρρύνουν τὴ προσπάθεια φλογόψυχων νέων τῆς σημερινῆς γενιᾶς, ὅπως καὶ ἐσύ, ποὺ συγγράφουν καὶ ξαναζωντανεύουν τοὺς παληοὺς ἐκείνους καλοὺς καιροὺς στοὺς ὁποίους κυριαρχοῦσε τὸ εἰδύλλιο, ἡ ἐποποιΐα, ἡ ξεγνοιασιὰ κι' ἡ διασκέδαση μέσα στὸ παραδεισένιο ἀληθινὰ Ποντιακό τοπίο, ἡ φιλοσοφημένη θεώρηση τῆς ζωῆς... ἡ ἡρωϊκότητα, ἡ γενναιότητα... ἡ ἀνθρωπιά, εὐλαβικὸ μνημόσυνο στ' ἅ για χώματα, τοὺς εὐλογημένους τόπους τῶν ἀξέχαστων Πατρίδων μας, μνημόσυνο λέγω στοὺς ἱστορικοὺς Γενάρχες, καὶ τοὺς κατοπινοὺς ἥρωες, μαστόρους κι' ἐργάτες ποὺ θεμέλιωσαν, συνέχισαν καὶ διαιώνισαν τὴ παράδοση...

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐνόραση, ἀπ' αὐτὴ τὴ θέση καὶ στάση, κρίνουν μὲ καλοπροαίρετη στόχαση, μ' αὐθορμητισμὸ καὶ προστατευτικὴ σταργικότητα παρὰ τὶς διαφωνίες τῆς ὀρθῆς τους θεώρησης καὶ κριτικῆς τους ἐποπτείας ποὺ τὰ κατατάσσει σὲ πρώτολεια, τὴν ἀρχιτεκτονική, τὴν πλοκή, τὴν κεντρικὴ ἰδέα τὴν ποιοτικὴ ἀξία καὶ τὴ σύνθεση τῶν Ποντιακῶν ἠθογραφιῶν, τῶν δικῶν σου καὶ τῶν ἀλλοεθνῶν.

Μὰ πιὸ πολύ, νομίζω, ἀποκαλύπτονται μπρὸς στὰ χαρίσματα καὶ τὰ δωρίσματα, μπρὸς στὴ σφραγῖδα τῆς δωρεᾶς τῆς θείας Φύσης, τὶς μυστηριώδικες καὶ θαυματουργικές ἰδιότητες καὶ ἐπενέργειές της, ποὺ προικίζει καὶ ὀξύνει καταπληκτικὰ τὶς αἰσθήσεις τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης, ὅταν ἡ μιὰ ἀπ' αὐτές, ἡ πολυτιμώτερη, ἀμβλύνεται καὶ κοιμᾶται.... Καὶ ποιὸς ἄλλωστε δὲν ἀποκαλύπτεται μπρὸς σ' αὐτὴ τὴν ἀτίμητη σφραγῖδα τῆς δωρεᾶς, καὶ τὸν τρόπο τῆς φανέρωσής της;

Καὶ μιᾶς καὶ μιλᾶμε γιὰ τὰ ἔργα σου καὶ τὴν ἐπίδοσή σου, ἀληθινὰ καὶ ὁ γράφων, ἐκτιμᾶ τὴν ἰδιοφυΐα σου, κι' ἀνάλογα, κι' αὐτὰ ἔστω τὰ ὄχι καὶ τόσο ἄρτια κι' ὁλοκληρωμένα βιώματά σου, γιατὶ νίκησες μὲ τὴν ἀδάμαστη θέλησή σου, τὸ σκοτάδι, κι' εὔχομαι μέσα ἀπ' τὰ βάθια τῆς ψυχῆς μου νὰ ξαναβρῆς τὸ φῶς τῶν ματιῶν σου. Εἶμαι βέβαιος πὼς αὐτὸ τὸ θάμα πολὺ σύντομα θὰ γίνη, καὶ θὰ ἐπακολουθήση κι' ἄλλο θάμα... Σὺ ὁ ἴδιος, μὲ τὴν ἀπόλαυση τοῦ ὑπέρτατου ἀγαθοῦ, ἀντικρύζοντας τὸν ἥλιο καὶ τὴν ὀμορφιὰ τῆς πλάσης, θωρῶντας πρόσωπα πράγματα σχήματα μορφὲς φαινόμενα κι' ἀτενίζοντας κατάματα τὴν ἀλήθεια, τὸ φῶς, θ' ἀναφωνήσης! Ναὶ Ναί... ἡ ἔδεση μου πρὸς τὸ παντὸν βρίσκεται στὴν οὐρά... Ἀπ' αὐτή, μὲ ὑπομονὴ κι' ἐπιμονή, μὲ μελέτη, εὐψυχία, αἰσιοδοξία κι' ἐλπίδα θὰ κερδίσω τὴν ἀπόσταση ὥς ὅτου βρεθῶ στὴν πρώτη σειρά, τὴν πρωτοπορεία.

Σήμερα ἔχεις δικό σου θεατρικὸ συγγραφικὸ ὄνομα, δικό σου κύκλο καὶ θίασο, ποὺ τελευταῖα στελεχώθηκε καὶ μ' ἐρασιτέχνες ποὺ στὸ παρελθὸν καὶ τώρα, σημείωσαν καὶ σημειώνουν ἐπιτυχίες στὴν ἀπόδοση ἀντιπροσωπευτικῶν Ποντιακῶν ρόλων καὶ ἔχουν τὸν ἀέρα τῆς σκηνῆς.

Ὅλα καλά, κι' ὅλοι πρέπει νὰ βοηθοῦν τὴν προσπάθειά σου... Μὰ δὲν εἶσαι ἀκόμη ὡριμασμένος νὰ μιλᾶς στ' Ὄνομα τῆς Ποντιακῆς Λαογραφίας, παρ' ὅλα τὰ ἐρασιτεχνικὰ πτυχία τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης π' ἀπέκτησες τελευταῖα, κι' ἀκόμη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μιλᾶς σοβαρὰ γιὰ προσφορά, καὶ συμβολὴ στὴ περισυλλογὴ τοῦ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ, τὴν ἀξιοποίηση καὶ τὴν προβολή του. Γιατὶ, δὲν θέλησες ν' ἀκολουθήσης τὰ χνάρια ἄλλων πασίγνωστων κι' ἀναγνωρισμένων ἐρευνητῶν γιατὶ οἱ πηγὲς σου δὲν εἶναι αὐθεντικὲς καὶ δὲν εἶναι διόλου ἀντιπροσωπευτικὲς... Οἱ ἄλλοι βλέπεις μοιάζουν σὰν τὶς ἐργατικὲς καὶ τὶς πολύπειρες ἐκεῖνες μέλισσες ποὺ ξαίρουν σὲ ποιὰ λουλούδια θὰ κονέψουν, ἀπὸ ποιὰ ἄνθια νὰ ρουφήξουν τὸν χυμό, τ' ἄρωμα, ἀπὸ ποιὰ νὰ πάρουν τὸ χρῶμα...

Δὲν εἶμαι διόλου σκληρός... Ἁπλούστατα δὲν στρουθοκαμηλίζω... Καὶ προσπαθῶ, καὶ πασχίζω κι' ἀγωνίζομαι νὰ προσεγγίζω τὴ περιοχὴ τῆς ἀλήθειας καὶ τοῦ δίκηου... Καὶ μολονότι ξαίρω πόση πικρὴ γεύση ἔχει ἡ ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας καὶ πόσο ὀδυνηρὸ κι' ἄσχημο κι' ἐξευτελιστικὸ εἶναι νὰ κατεβάζης τὸν ἄλλο ἀπὸ τὰ σύννεφα, νὰ γκρεμίζης τὰ εἴδωλά του, νὰ τὸν βγάλης ἀπ' τὴ ψευδαίσθηση, τὴν πλασματικὴ φαντασίωση καὶ τὴν εὐδαιμονιστικὴ ἔπαρση τῆς αὐταπάτης, ὡστόσο πρέπει νὰ τὸ μάθης..

Πὼς ὁ ὑποφαινόμενος καὶ περισσότερο ἄλλα ὀνόματα γνωστά, ποὺ προβάλλουν στὶς στῆλες τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν περιοδικῶν μας, κι ἄλλα πρόσωπα ποὺ μετέχουν στὶς διοικήσεις τῶν Ποντιακῶν μας Ὀργανώσεων, γινόμαστε στόχοι καὶ δέκτες ἐκρηκτικοῦ θυμοῦ, ἐπίκρισης, σφοδρῆς διαμαρτυρίας καὶ σχόλιου αὐστηροῦ, ἀπὸ τοὺς ἀκροατὲς τῶν Ραδιοφωνικῶν σου ἐκπομπῶν, ἐδῶ στὴ Θεσσαλονίκη, τὰ προάστια, τὶς ἐπαρχιακὲς πόλεις καὶ τὴν ὑπαιθρο γιὰ τὴ πλημμελὴ σύνθεση τῶν κειμένων, τὴ συστηματικὴ παρολλαγή, τὴν ἀσύνεδη κι' ἄθελη ἔστω ἀλλοίωση καὶ παραποίηση, καὶ ρίχνουν ὅλο τὸ βάρος ἐπάνω μας...

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀκροατὲς αὐτοὺς ποὺ ἔχουν στὴ πλάτη τους 6 καὶ 7 δεκαετίες καὶ γνωρίζουν τὴν ἐθιμικὴ ἀξία καλύτερα ἀπὸ μᾶς, γιατὶ κρατᾶνε ἀκόμη στὰ χέρια τους, ἄλλοι λυχνάρια κι' ἄλλοι ξυμιατά, καὶ φωτίζουν καὶ λιβανίζουν μὲ ἱερὴ συγκίνηση τὰ περασμένα, τὰ νειάτα, τὴν ἱστορία καὶ τὸ μοτίβο τῆς ζωῆς τους, εἶναι φοβερὰ ἐξοργιστικοί. Μὲ ὕφος εἰσαγγελέα μᾶς ἀπευθύνουν δριμύτατες κατηγορίες, — κι' ὥς ἕνα βαθμὸ ἔχουν δίκηο — μᾶς καλοῦν σὲ ἀπολογία, μᾶς κατηγορίζουν εὐθύνες καὶ ἀκηδία, κι' ἄλλοι κλείνουν μ' ἔκδηλη δυσφορία τὸ ραδιόφωνό τους μόλις κι' ἀντιληφτοῦν τὴν προέλευση τῆς ἐκπομπῆς γιὰ νὰ δώσουν κάποια διέξοδο στὴν ἀντίδρασή τους.

Αὐτὰ μέχρι τὰ τώρα κανένας δὲν σοῦ τὰ μετάδωσε, καὶ μᾶς λυπεῖ κατάβαθα, καὶ μᾶς στενοχωρεῖ ἀφάντασταὶ ἡ ἀσύδωτη καὶ χαῦδη αὐτὴ κατάσταση, γιατὶ ὁ Ποντιακός ἐγωϊσμός μας, ἡ περηφάνεια, ὁ πατριωτισμὸς μας θίγονται καὶ πληγώνουνται, καὶ γιατὶ στὴν οὐσία ἀποχρωματίζεται, καὶ κακοποιεῖται ἡ Λαογραφία μας, νοθεύεται ἡ γνήσια ἔκφρασή της.

Ἐσὺ τώρα βρίσκεσαι μέσα στὴ Λαογραφία μας· Ζῆς καὶ κινεῖσαι στὸ χῶρο της, ὁδηγούμενος σ' αὐτὸν ἀρχικὰ ἀπὸ τὴν καλικέλαδη λύρα σου ποὺ ἀληθινὰ μιλάει στὴ ψυχή σου. Ἀρέφεσαι πνευματικά, ἐπαγγελματικά, οἰκονομικὰ ἀπ' αὐτή... Σοῦ δίνει, αὐτὴ πιὰ τὸ μέτρο, αὐτὴ ρυθμίζει τὶς ὅλες κοινωνικὲς σχέσεις κι' ἐκδηλώσεις σου, τὸν κύκλο τῶν γνωσιμιῶν, τὸ μέσο τῆς προσωπικῆς προβολῆς, τῆς μελλοντικῆς συγγραφικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς σταδιοδρομίας σου, σοῦ δίνει τέλος ὅλα στοιχεῖα, ὑλικό, πηγὲς καὶ ἐφόδια γιὰ νὰ πλαστουργήσης, γιὰ νὰ δημιουργήσης γιὰ νὰ διαπρέψης. Γι' αὐτὸ καὶ ἔχεις μεγαλύτερο χρέος καὶ εὐθύνη νὰ τὴ διαφυλάξης, νὰ τὴν εὐλαβεῖσαι, νὰ τὴ σέβεσαι... Γιατὶ ὑπάρχουν κι ἄλλοι λοίπες της ποὺ δὲν σηκώνουν χωρατά, δὲν ἀνέχονται καμμιὰ βεβήλωση, καμμιὰ σπίλωση κανένα ἀνίερο ἄγγιγμά της.

Καὶ ὑπάρχουν κι' ἄλλοι πρωτόποροι, ἄτομα, ὁμάδες κι' ὀργανώσεις στοὺς ὁποίους ὅλοι μας χρωστᾶμε βαθειὰ ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη γιατὶ μὲ τὸ ἔργο τους, ἀνάστησαν, στεφάνωσαν καὶ φτέρωσαν ἰδέες μεγάλες, τὶς ἁπλώσαν, στοὺς Ἑλληνικοὺς αἰθέρας, ἔσμιξαν συγκόλλησαν καὶ μετασάρκωσαν αὐτὲς στὴ μιά, τὴν ἐνιαία, τὴν ἀδιαίρετη κι' ἀκατάλυτη Ἰδέα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδας, διάνθισαν μοσχοπότισαν, δρόσισαν, χρωμάτισαν πολυπλούτισαν καὶ πολυπλούμισαν τὴν ὅλη Ἑλληνικὴ Λαογραφία, ἀνέβασαν τὴ στάθμη τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ μας...

Μὰ ἐσὺ καὶ μ' αὐτοὺς ἔχεις ἀντιδικία.... Καὶ εἴτε μεμονωμένα πνευματικὰ πρόσωπα εἶναι, κι' εἴτε Ὀργανώσεις μ' ἀκτινόβολη προϊστορία καὶ δράση, ἀδίστοκτα, ἀσυλλόγιστα μὲ διαλυτικὴ πρόθεση καὶ Ἡροστρατικό μένος, φανερὰ καὶ συγκαλυμένα στρέφεσαι ἐναντίον τους στοὺς προλογισμοὺς σου, σὲ κάθε θεατρική σου παράσταση, μ' ἀποτέλεσμα νὰ ἐκθέτης τὸν ἑαυτό σου καὶ τὰ ἔργα σου, τὴν Ποντιακὴ ἰδέα καὶ τὸ σύνολο τοῦ κόσμου μας στὰ μάτια τοῦ εὐρύτερου Ἑλληνικοῦ Κοινοῦ...

Μὰ τὸ γράμμα μου πῆγε σὲ μάκρος κι' ἀκόμη πολλὰ σημεῖα τοῦ δικοῦ σου δὲν τὰ ἔθιξα... Μπορεῖ, πρέπον εἶναι νὰ μὴ τὰ θίξω γιατὶ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὸ κύριο θέμα μας..

Καὶ γιὰ νὰ τελειώνουμε, σοῦ κάνω θερμὴ ἔκκληση νὰ ἱεραρχηθῆς, καὶ συνενώσης τὴ προσπάθειά σου μὲ λελογισμένη πειθαρχία, μὲ πνεῦμα μετριοφροσύνης λογικῆς καὶ διαλλακτικότητας, μὲ ζεστὴ καρδιὰ καὶ ὄρεξη στὴ κοινὴ προσπάθεια.

Εἶσαι νέος, τὸ μέλλον εἶναι δικό σου καὶ πιστεύω πὼς μὲ προσεκτικὴ ὑπολογισμένη πορεία, μὲ σταθερὴ ἀνοδικὴ μεταστάθμευση, θὰ φτάσης στὴ κορυφή..

Μὰ ὥς τότε εἶσαι ὑποχρεωμένος πρῶτα γιὰ τὸ δικό σου τὸ συμφέρο, νὰ ἐναρμονίσης καὶ συγχρονίσης τὸ βῆμα σου. Μέσα σ' ἕνα γενικὸ μελετημένο πλάνο θὰ βρῆς τὸν ὑπεύθυνο τομέα σου γιὰ νὰ βροντήξης καὶ νὰ λάμψης. Καὶ οἱ ἐπιδοκιμασίες καὶ τὰ χειροκροτήματα τοῦ κοινοῦ δὲν θὰ εἶναι πιὰ ἄτονα, τυπικὰ κατὰ συνθήκη καὶ συγκαιτάβαση, θὰ εἶναι ψυχόβγαλτα ἀληθινὰ, οὐσιαστικά.

Γιὰ νὰ κεντηθῆ ἡ Λαογραφία μας πάνω στὸν γνήσιο καμβᾶ της καὶ διατηρηθῆ τελετουργικὰ ἡ ἱερὴ παράδοσή της.

Σὲ χαιρετῶ, κι' εἶμαι στὴ διάθεσή σου.

Ἐκεῖνοι ποὺ ἔφυγαν

ΙΑΣΟΝΙΔΗΣ - ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ

«Τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐπιφανῶν ἀνδρῶν χρὴ ἀεὶ μνημονεύειν τὰ ὀνόματα καὶ τὰς πράξεις».

Τριετία συμπληρώνεται, ἀπὸ τοῦ θανάτου του, γιὰ τὸν πρῶτον καὶ ἕνας χρόνος γιὰ τὸν δεύτερον.

Ἄνδρες πράγματι ἀγαθοὶ καὶ ἐπιφανεῖς, κατὰ τὸ σοφὸ γνωμικὸ καὶ οἱ δύο καὶ τὴν μνήμην των - ἀεὶ μνημονεύειν - εἴμεθα ὑποχρεωμένοι. Ἡ ὑποχρέωσις αὐτὴ ἀκριβῶς μὲ ἔφερε νὰ γράψω τὶς λίγες αὐτὲς γραμμές, οἱ ὁποῖες ἂς ἀποτελέσουν ἕνα εὐλαβικὸ μνημόσυνο στὴν ἱερὴ μνήμη των.

Ὑποχρέωσις ποὺ εἶναι ἐπιβεβλημένη γιατὶ ἀλλοιῶς, θὰ εἶναι μεγάλη ἡ εὐθύνη μας ὅσοι ἐπιζοῦμε, ἂν ἀφήσουμε νὰ καλυφθοῦν ἀπὸ τὴν λήθη τόσα ζωντανὰ μνημεῖα, θρύλοι καὶ παραδόσεις καὶ νὰ λησμονηθοῦν τὰ ὀνόματα καὶ οἱ πράξεις τῶν ἡγετῶν μας. Θρύλους γιὰ μᾶς τοὺς Ποντίους ἀποτελοῦν τὰ ὀνόματα: Ἰασονίδης καὶ Θεοφύλακτος καὶ πρὶν ἀπ' αὐτοὺς τὰ ὀνόματα: Χρύσανθος — Βασ. Ἰωαννίδης — Νίκος Λεοντίδης καὶ ἄλλοι πολλοὶ — χιλιάδες — ποὺ θυσιάσθηκαν ἢ πέθαναν γιὰ τὰ Ἐθνικὰ Ἰδανικά.

Οἱ ἄνδρες αὐτοὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν των ἔπαυσαν ν' ἀνήκουν πλέον ὁλότελα στὴν οἰκογένειά τους οὔτε καὶ στὸν ἑαυτόν τους, ἀλλὰ ἀκολούθησαν ἀμέσως τὸν δρόμον ποὺ τοὺς ἔταξεν ἡ μοῖρα καὶ μπῆκαν στὴν ὑπηρεσία τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Πατρίδος.

Ὅταν ὁ Θεοφύλακτος πήγαινε στὸ χωριό του καὶ ἐπισκέπτονταν ἕνα καλοφτιαγμένο μνῆμα πίσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τῆς Παναγίας Γοιμερᾶ μὲ πλάκα καὶ ἐπιτύμβιο καὶ ποὺ ἀνῆκε σὲ συγγενῆ του Μητροπολίτη Χαλδείας μνημένον στὴν Φιλικὴ Ἑταιρεία, τοῦ φαινόταν σὰν σὰ ἄκουε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸ μνῆμα ποὺ τοῦ ἔλεγε: Πρόσεχε Θεοφύλακτε ὁ ὅρκος τοῦ Φιλικοῦ ποὺ ἔδωσεν ὁ συγγενής σου Μητροπολίτης ἐπεκτείνεται καὶ σὲ σένα τὸν ἴδιο καὶ σὲ ὅσους ἔταξεν ἡ μοῖρα νὰ γίνουν ἡγέται τοῦ λαοῦ μας.

Τὸ σημερινό μας σημείωμα ἀφιερώνεται στὴν μνήμη τῶν δύο πρώων τοῦ Ἰασονίδου καὶ Θεοφυλάκτου. Ἴσως ἀργότερα δοθῆ εὐκαιρία ν' ἀφιερώσουμε καὶ λίγες γραμμὲς γιὰ τοὺς ὑπολοίπους.

Τέκνα καὶ οἱ δύο τοῦ ὑποδούλου τμήματος τοῦ Γένους, γαλουχηθέντες μὲ τὴν ἱερὰν προσδοκίαν καὶ τὰ νάματα τῆς ἰδέας τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Πόντου —τῆς Δημοκρατίας τοῦ Πόντου — ἐτέθησαν ἀμέσως ἀπὸ τοὺς πρώτους, μετὰ τὴν ὀπισθοχώρησιν τῶν Ρωσικῶν στρατευμάτων ἀπὸ τὸν Νομὸν Τραπεζοῦντος καὶ τὴν ἵδρυσιν στὸ Βατοὺμ τῆς προσωρινῆς ἕδρας τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς Δημοκρατίας τοῦ Πόντου ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλείου Ἰωαννίδου, ἐτέθησαν λέγω εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Γενικοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου καὶ συνεργάσθηθσαν μὲ αὐτὸ μὲ ὅλην τὴν δύναμιν καὶ θέρμην τῆς ψυχῆς των.

Καὶ ὅταν ἐθρυμματίσθησαν τὰ φτερὰ τοῦ μονοκεφάλου ἀετοῦ καὶ συνετρίβη τὸ ὄνειρο τῶν Ποντίων, κατῆλθαν τότε καὶ αὐτοὶ μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς Ποντίους ἐδῶ στὴν ἐλεύθερη Πατρίδα καὶ ἀνέστησαν τὸν Νέον Πόντον στὴν Ἑλληνικωτάτην Μακεδονία καὶ ἔδωσεν ὁ κόσμος αὐτὸς καινούργια δύναμη στὴν Ἑλλάδα καὶ δείγματα φιλαλληλίας, φιλανθρωπίας καὶ φιλοξενίας ὥστε νὰ ἐγγίση αὕτη τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς κατὰ τὸ 1940. Στὴν πολιτικὴ των ζωὴ βρῆκαν καὶ οἱ δυὸ, τὸ ἰδεολογικὸν των ὁμοούσιον μέσα στὸ κόμμα τοῦ Μεγάλου Κρητὸς τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ὁ ὁποῖος καὶ τοὺς ἐπεστράτευσε καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἔγινεν ὁ μόνιμος ἐκπρόσωπος, ὁ μόνιμος βουλευτὴς καὶ Ὑπουργὸς τοῦ Ποντιακοῦ λαοῦ, ὁ δὲ δεύτερος ἐχρησιμοποιήθη ὡς Γεν. Διοικητὴς Θράκης σὲ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ μῖσος τῶν Τούρκων τῶν μερῶν ἐκείνων ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, ἰδίως ὅμως ἐναντίον τῶν Προσφύγων ἦτο καταφανὲς καὶ μόνον ἕνας Θεοφύλακτος μὲ τὴν σώφρονα πολιτείαν του τὸ μειλίχιον τοῦ χαρακτῆρος του καὶ τὴν εὐθύτητα τοῦ λόγου κατώρθωσε νὰ ἀπαλύνη καὶ νὰ συμφιλιώση τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα.

Ἀνιδιοτελεῖς καὶ οἱ δύο εἰς τὸ ἀκέραιον.

Ὅταν ὁ ἀείμνηστος Ἰασονίδης ἀπεφοίτησεν ἀπὸ τὴ

ΤΑ ΠΕΝΤΑΧΡΟΝΑ ΤΗΣ "ΣΤΕΓΗΣ ΑΠΟΡΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ,, ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μὲ τὸν περασμένο Ἰούλιο ἔκλεισε θριαμβευτικὰ ἡ «Στέγη Ἀπόρου Σπουδαστοῦ» τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης τὰ πέντε της χρόνια. Πέντε χρόνια στοργῆς στὸν ἄτορο ἐπαρχιώτη φοιτητή, πέντε χρόνια ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς συμπαράστασης στὸν ἀδύνατο ἀγρότη νὰ σπουδάση τὸ παιδί του, πέντε χρόνια ἐκδήλωσης τῆς πατροπαράδοτης ποντιακῆς ἀλληλεγγύης καὶ χριστιανικῆς ἀγάπης μέσα στὸν 20ὸν αἰώνα, στὸν αἰώνα τῆς ταχύτητας καὶ τοῦ συναγωνισμοῦ.

Πρωτοστάτης, σ' ὅλα αὐτὰ ἡ Εὔξεινος Λέσχη Θεσσαλονίκης, ἔχοντας ἐπίκουρους τὴν Πολιτεία καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ τόσα Ποντιακὰ Σωματεῖα, ἔκλεισε θριαμβευτικὰ γιὰ πέμπτη κατὰ σειρὰ φορὰ τὴ «Στέγη Ἀπόρου Σπουδαστοῦ» καὶ ἑτοιμάζεται τώρα μὲ ἐντονώτερο ρυθμὸ γιὰ τὴ νέα Ἀκαδημαϊκὴ περίοδο 1962-1963, μὲ μοναδικὴ πάντοτε φιλοδοξία της νὰ προσφέρη στοὺς νέους της Φοιτητὲς πιὸ ἄνετες προϋποθέσεις διαβίωσης καὶ προόδου.

Ἀναλογίστηκε ὅμως ποτὲ κανεὶς ἀπὸ ὅσους δὲν ἐγνώρισαν τὴν Εὔξεινο Λέσχη Θεσσαλονίκης, τί εἶναι αὐτή, ποιοὶ τὴν διοικοῦν καὶ ποιοὶ τὴν ἀπαρτίζουν; Ὅσοι δὲν τὴν ξέρουν τοὺς πληροφορῶ, ὅτι ἡ Εὔξεινος Λέσχη Θεσσαλονίκης εἶναι ἕνα Σωματεῖο ποὺ στηρίζεται πάνω στὴ πατροπαράδοτη ἀγάπη καὶ σιδερένια θέληση τῆς μεγάλης Ποντιακῆς Ράτσας. Σκοποὶ της πολλοί. Κυριώτερος ὅμως ἡ βοήθεια καὶ ἡ συμπαράστασις στοὺς ἀδυνάτους. Δωδεκαμελὲς τὸ Διοικητικὸ της συμβούλιο. Ἄνθρωποι μὲ οἰκογενειακὲς ὑποχρεώσεις καὶ ἐπαγγελματικὲς ἐνασχολήσεις, πιστοὶ ὑπηρέτες τῆς Ποντιακῆς Ἰδέας μὲ τὰ νάματα τῆς ὁποίας εἶναι γαλουχημένοι, στοργικοὶ συμπαραστάτες τῆς σπουδάζουσας νεότητας, πῆραν στὶς στιβαρὲς τους πλάτες τὸ βαρὺ αὐτὸ φορτίο ποὺ λέγεται Ποντιακὴ παρακαταθήκη καὶ παραμερίζοντας ἐπιδέξια τὶς διάφορες ἐσκεμμένες καὶ μὴ ἀντιδράσεις, προσπαθοῦν σὰν σύγχρονοι Ἀργοναῦτες νὰ ὁδηγήσουν τὸ Ποντιακὸ σκάφος σὲ ἀσφαλῆ λιμένα. Θὰ τὸ ἐπιτύχουν; ΝΑΙ, ἐφ' ὅσον συντρέξουν καὶ τὰ λοιπὰ ἀδελφὰ Σωματεῖα.

Ἀπαρτίζεται δὲ ἀπὸ τὰ πιὸ ἐπίλεκτα μέλη τῆς Θεσσαλονικιώτικης Ποντιακῆς κοινωνίας. Ἐπιστήμονες, διανοούμενοι, ἔμποροι, βιομήχανοι, ἐργάτες τοῦ πνεύματος κα τῆς βιοπάλης, τὸ ἔμψυχο δυναμικό της,

Ἐξ αἰτίας ὅμως τῆς πολυπλευρης δράσης της, δράση ποὺ ξεπερνᾶ τὰ τοπικιστικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ παίρνει μορφὴ Ἐθνικοῦ χαρακτῆρα, μέλη της καὶ μάλιστα ἐνεργὰ πρέπει νὰ γίνουν ὅλα τὰ Ποντιακὰ Σωματεῖα τῆς Γαλανοματάς πατρίδας μας.

Μεγάλο τὸ ἔργο της καὶ βαρὺ τὸ φορτίο της. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει ἡ «Εὔξεινος Λέσχη» νὰ περιορισθῆ μέσα στὰ στενὰ πλαίσια τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλὰ νὰ ἐξαπλωθῆ καὶ στὴν τελευταία γωνιὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικράτειας, ὅπου ζῆ καὶ ἀναπνέει Πόντιος.

Τὸ προβάδισμα ἢ μᾶλλον, τὸ Ἐθνικὸ σάλπισμα τὸ ἔδωσε μιὰ ὁμάδα ἀπὸ διακεκριμένους Ποντίους τῆς Ἀθήνας, ποὺ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν τέως Ὑπουργὸν καὶ διακεκριμένο Πόντιο κ. Σταῦρο Νικολαΐδη συνέστησε ἐπιτροπὴ ἀγῶνος μὲ τὴν ἐπωνυμία «Φίλοι τῆς Στέγης Ἀπόρου Σπουδαστοῦ τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης». Οἱ φοιτητὲς τῆς «Στέγης Ἀπόρου Σπουδαστοῦ» τοὺς εὐχαριστοῦμε θερμὰ καὶ τοὺς ἐκφράζουμε τὴν εὐγνωμοσύνη μας διὰ τὸ στοργικό τους ἐνδιαφέρον. Τοὺς ὑποσχόμαστε δέ, ὅτι τὸ φωτεινό τους παράδειγμα θὰ μείνη ὁ μοναδικὸς ὁδηγός μας, σ' ὅλα μας τὰ χρόνια, ὅταν θὰ ἔρθη ἡμέρα γιὰ νὰ ἀποδείξουμε ὅτι εἴμαστε γνήσιοι ἀπόγονοί τους στὸν τομέα τῆς ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης.

Τώρα δὲν ἀπομένει παρὰ τὸ παράδειγμα τῆς Ἀθήνας νὰ τὸ μιμηθοῦν ὅλα τὰ Ποντιακὰ Σωματεῖα, οὕτως ὥστε μὲ πυρῆνα τὴν Εὔξεινο Λέσχη Θεσσαλονίκης νὰ προχωρήσουν στὴ συνέχιση καὶ στὴν ἐπέκταση, ὅπως μελετᾶται ἀπὸ τὴν Εὔξεινο Λέσχη, τῆς Στέγης Ἀπόρου Σπουδαστοῦ.

Τελειώνοντας θέλω, τόσον ἐξ ὀνόματός μου ὅσο καὶ ἀπὸ μέρους τῶν φοιτητῶν, νὰ ἐκφράσω τὶς θερμὲς εὐχαριστίες καὶ τὴν ἐφ' ὅρου ζωῆς εὐγνωμοσύνη μας εἰς τὴν «Εὔξεινο Λέσχη» Θεσσαλονίκης καὶ τὸ ἀκούραστο Διοικητικό της Συμβούλιο ἀφ' ἑνός, ὡς καὶ πάντα τρίτον, ὁ ὁποῖος ἀφανῶς ἢ ἐμφανῶς μᾶς συμπαραστάθηκε κατὰ τὸ παρελθὸν Ἀκαδημαϊκὸν Ἔτος 1961-1962 ἀφ' ἑτέρου.

ΧΑΡΑΛ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ
Φοιτητὴς
ἐξ Ἁγίου Ἀθανασίου - Δράμας.

Ο ΨΥΧΙΚΟΣ ΚΟΛΟΣΣΟΣ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ 1ης ΣΕΛΙΔΟΣ

στάσεως καὶ ἀνέλυσεν ὅλους τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι ἐπέβαλον τὴν γενικὴν ἐκείνην ἐξόρμησιν.

Τί νὰ φανταστῆ κανεὶς ἀπὸ μιὰν τοιαύτην ἀμήγυριν εὐλαβῶν ἀκροατῶν καὶ πιστῶν τηρητῶν τῶν Πατρίων, ὅταν ἀπευθύνεται πρὸς αὐτοὺς ὁ ἄριστος τῶν ρητόρων ποὺ συγκινεῖ καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα ὄντα;

Ἐπόμενον ἦτο, αἱ καρδίαι τῶν ἀκροατῶν νὰ σκιρτοῦν ἀπὸ συγκίνησιν καὶ τὰ δάκρυά των νὰ κυλοῦν ὡς εἶδος βαλσάμου μυροβόλου, ζωγραφίζοντος εἰς τὸ πρόσωπον τὴν ἀνωτερότητα τῶν αἰσθημάτων ἑνὸς λαοῦ ἀνταξίου τῆς λαμπρᾶς ἱστορίας του.

Ἡ Ἐπιτροπὴ κινουμένη μεταξὺ τῶν Ποντίων καὶ ὡρισμένων Φιλοποντίων ἐπεσκέφθη καὶ τὸν κ. Χέλμην, Διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, τὸν ὁποῖον καὶ ἐνημέρωσεν καταλλήλως περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπισκέψεως.

Ὁ κ. Χέλμης προσέφερε τὸ ποτὸν τῶν 10.000 δραχμῶν, τὸν ὁποῖον καὶ εὐχαριστήσαμε ἀπὸ καθῆκον, ὅπως καὶ ἄλλους Φιλοποντίους, δι' ἰδιαιτέρων ἐγγράφων μας.

Τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον περισυνέλεξεν ἡ ἐπιτροπὴ ἀνῆλθεν εἰς ἑκατὸν ἓξ χιλιάδας τριακόσιας δραχμὰς (106.300) ὅπερ καὶ μᾶς παρεδόθη καταλλήλως.

Τὸ ἔργον τῆς διατηρήσεως «Τῆς Στέγης Ἀπόρου Φοιτητοῦ» θὰ συνεχισθῆ ὅπως καὶ μέχρι σήμερον ἀπὸ πενταετίας.

Τὸ Σωματεῖον μας ὅμως στερεῖται πάγιων πόρων καὶ συνέπεια τοῦ γεγονότος τούτου εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὡς γνωστόν, νὰ ζητήσωμεν καὶ τὴν συμπαράστασιν τῶν συμπατριωτῶν Ποντίων καὶ Φιλοποντίων διὰ τὴν διατήρησιν ὄχι μόνον τοῦ οἰκοτροφείου, ἀλλὰ καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τροφίμων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸ παρελθὸν Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἀνῆλθον εἰς 42.

Ἤδη τὸ Οἰκοτροφεῖον μας παρέδωσε εἰς τὴν κοινωνίαν ἀρκετοὺς ἀποφοίτους τῶν διαφόρων Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ θὰ συνεχίση κατ' ἔτος νὰ παραδίδη ἀρίστους τόσον εἰς ἀπόδοσιν ὅσον καὶ εἰς ἦθος ἐπιστήμονας, πολὺ χρησίμους διὰ τὸ κοινωνικόν μας σύνολον καὶ τὸ Ἔθνος.

Ἦτο ἀδύνατον τὰ παιδιὰ αὐτὰ νὰ σπουδάσουν ἄνευ τῆς προστασίας τοῦ Σωματείου μας, τὴν ὁποίαν προστασίαν θὰ συνεχίση καὶ μὲ τὴν φιλάνθρωπον συμπαράστασιν ὅλων τῶν συμπατριωτῶν μας.

Τὰ πέντε χρόνια ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως καὶ λειτουργίας τῆς Στέγης Φοιτητοῦ ἀπέδειξαν κατὰ τρόπον σαφῆ καὶ ἀναμφισβήτητον, ὅτι, πλεῖστοι νεαροὶ τῶν Ποντίων βλαστοί, κατὰ τὸ διαρρεῦσαν τεσσαρακονταετὲς περίπου διάστημα, ἀπὸ τῆς καταργήσεως ἐκείνης ἐποχῆς τοῦ γενικοῦ ξεριζώματος, κατεδικάσθησαν εἰς τὴν ἀφάνειαν στὰς ἐπαρχίας των, παραμελῶντες ἁπλοῖ γεωργοὶ ἢ ἐργάται, ἐνῶ ὑπῆρξαν ἄριστοι εἰς τὰ σχολεῖα τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως καὶ ἡ ἔλλειψις μέσων τοὺς νέους αὐτούς, τοὺς κατέστησεν ἀνηκάνους διὰ νὰ ἀφελήσουν ἑαυτοὺς καὶ τὸ Ἔθνος.

Ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀναγκαίαν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπιβεβλημένην κάπως ἀναλυτικὴν παρένθεσιν, πολὺ εὐκόλως θὰ καταλάβη καὶ ὁ τελευταῖος ἀκόμη ἀδαής, περὶ τοῦ ἱεροῦ ἐθνικοκοινωνικοῦ σκοποῦ τῆς Λέσχης μας διὰ τὴν ἵδρυσιν καὶ λειτουργίαν τῆς «Στέγης Ἀπόρου Φοιτητοῦ» ἀπὸ πενταετίας καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς μεγάλης πράγματι προσφορᾶς τῶν συμπατριωτῶν Ποντίων τῆς πρωτευούσης, ἀπὸ τὸ μέγεθος τῆς ὁποίας καταδεικνύεται πλήρως καὶ πάλιν, ὅτι οἱ Πόντιοι, πιστοὶ ἀνέκαθεν τηρηταὶ τῶν λαμπρῶν προγονικῶν παραδόσεων περὶ κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, εἶναι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν πρόθυμοι καὶ ἐνθουσιώδεις νὰ δώσουν τὸ «παρὼν» εἰς πᾶσαν κοινωνικὴν ἐκδήλωσιν, δώσαντες ἤδη πλεῖστα ὅσα δείγματα ἀνθρωπίνης ὑπεροχῆς ἐμπράκτως ἀποδεδειγμένης.

Ἐκφράζομεν καὶ πάλιν τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας μας, τόσον πρὸς τὰ Ἀξιότιμα Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ὅσων καὶ πρὸς ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι προσεφέρθησαν νὰ ἐνισχύσουν τὸ ἱερὸν ἐθνικοκοινωνικὸν ἔργον τοῦ Σωματείου μας.

Φωτεινώτατον παράδειγμα θὰ παραμείνη εἰς τὸ Πανελλήνιον ἡ συγκινητικὴ καὶ ἔμπρακτος ἐκδήλωσις τῶν αἰσθημάτων κοινωνικῆς συμπαραστάσεως τῶν συμπατριωτῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς καὶ Προαστείων, ἐκδήλωσις ποὺ ἀποτελεῖ σαφεστάτην βεβαίωσιν, ὅτι, ὅσα χρόνια καὶ ἂν πέρασαν καὶ ἄλλα νὰ περάσουν, ἀρκεῖ μία καὶ μόνον ἱκετευτικὴ φωνὴ καὶ πρῶτοι οἱ Πόντιοι θὰ φθάσουν, διὰ νὰ προσφέρουν εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης, πᾶν ὅ,τι ὁ πατροπαράδοτος πολιτισμὸς των καὶ ἡ ἱερὰ προγονικὴ παρακαταθήκη τοὺς ἐδίδαξαν ἐπὶ χιλιετηρίδας.

Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται, δόξαν Θεοῦ, βροντοφωνεῖ ὁ ψαλμῳδὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ διαρρεύσασα περίοδος χιλιετηρίδων πολλῶν, μαρτυρεῖ δόξαν Ποντίων εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος.

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΕΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ 2ας ΣΕΛΙΔΟΣ

ρικὰ ἀπὸ τὰ πολλὰ παραδείγματα φιλοξενείας καὶ πατριωτισμοῦ τῶν Ποντίων, ποὺ ὅσες φορὲς τὰ διαβάζω σηγκινοῦμαι μολονότι πέρασαν τόσα χρόνια. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Λουκάτου θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναδημοσιευθῆ, διότι ἐλάχιστοι μόνο ἀπὸ τοὺς ἀναγνῶστες τοῦ Βήματος τὴν ἔχουν διαβάσει, καὶ ὅπως εἶπα παραπάνω εἶναι ἕνας ὕμνος πρὸς τὴν Ποντιακὴ φιλοξενεία.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Ἂν κανένας ἀπὸ τοὺς φίλους ἀναγνῶστες ἢ ἔχει καμιὰ ἀπορία, ἢ σημειώνει καμιὰ ἀνακρίβεια, ἢ θέλει νὰ φέρει κάποια συμπλήρωση στὰ γραφόμενα τοῦ Γεροστάθη, παρακαλῶ νὰ γράψει στὸν Στάθη Ἀθανασιάδη Κατανιά - Βεροίας.

(Σ.Σ. Παρακαλεῖται ὁ σεβαστός μας Γεροστάθης, ὁ Ποντιακὸς αὐτὸς ἀνοικτόκλαδος καὶ πολύφυλλος ΓΕΡΟΠΛΑΤΑΝΟΣ, νὰ μᾶς ἀποστείλη τὴν ἐπιστολὴ Λουκάτου πρὸς δημοσίευσιν).

ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΒΗΜΑ».

Κύριε Διευθυντὰ

Παρακαλῶ ὅπως καταχωρήσετε στὴν ἔγκριτον ἐφημερίδα σας μίαν ἀπάντησιν εἰς σχόλιον τοῦ φίλου Λαζαρίδου ἐκ Ν. Σάντας δημοσιευθὲν εἰς τὸ 25 φύλλον τῆς ἐφημερίδος μηνὸς Ἰουνίου.

Κατάπληξιν μᾶς ἐποιήσεν τὸ σχόλιον τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβούλου Λαζαρίδη, ἔνθα ἀποκαλεῖ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου Ποντίων Ν. Σάντας ἀντίχριστον καὶ ἀντίθρησκον προφανῶς πρὸς δυσφήμησιν αὐτοῦ. Θὰ ἀπαξιοῦσα νὰ τοῦ ἀπαντοῦσα ἐὰν τὸ σχόλιόν του ἐδημοσιεύετο εἰς ἄλλην ἡμερησίαν ἐφημερίδα τῆς Θεσσαλονίκης· ἐφ' ὅσον ὅμως ἐδιάλεξε τὸ «Βῆμα» τῆς Εὐξείνου Λέσχης τὸ ὁποῖον ἀναγιγνώσκεται ἀποκλειστικῶς παρὰ τῶν Ποντίων ἀδελφῶν μας θὰ πληροφορήσω τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ τῆς ἐφημερίδος, ὅτι ὄχι μόνον τὴν Μεγάλην Πέμπτην, ἀλλὰ καὶ τὴν Μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην ὑπεχρεώθη τὸ χορευτικὸν συγκρότημα τοῦ Συλλόγου, ὅπως προβῆ εἰς δοκιμὰς Ποντιακῶν χορῶν ἀπὸ τῆς 7ης ὥρας μ.μ. μέχρι τῆς 7.30' λόγῳ τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν τῆς ἡμέρας καὶ ἐν συνεχείᾳ διελύοντο μεταβαίνοντες ἄλλοι μὲν στὴν ἐκκλησίαν, ἵνα παρακολουθήσουν τὰ Νύμφια, ἄλλοι δὲ στὰ σπίτια τους. Ἡ αἰτία τῆς ἐξασκήσεως τῶν χορῶν ὑπῆρξε ἡ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Σωματείου τῶν ἐκ Ρωσσίας Ποντίων προσφύγων πρόσκλησις, ἥτις ἐγένετο τὴν ἡμέραν τῶν Βαΐων καὶ δὲν μᾶς ἀπόμεινε καιρὸς πρὸς προετοιμασίαν. Λαβόντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐπιτελοῦμεν ἕνα Ἐθνικὸν, Πατριωτικὸν καὶ Θρησκευτικὸν καθῆκον, διότι θὰ ὑπεδεχόμεθα τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ συνοικισμοῦ Ἐλευθέρια (Χαρμὰν κιοϊ) Θεσσαλονίκης διὰ νὰ συμμετάσχωμεν στὸ τριήμερο πανηγύρι τοῦ Πάσχα μετὰ τῶν χιλιάδων Ποντίων ἀδελφῶν μας, οἱ ὁποῖοι συνεκεντρώθησαν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἵνα συνεορτάσωσι τὸ ἔθιμο τῆς Πατρίδος.

Τὸ ἁμαρτάνειν βεβαίως εἶναι ἀνθρώπινον. Δὲν ἐπιτρέπομεν ὅμως νὰ ἐπικρίνη τὰς πράξεις τοῦ Συλλόγου ἕνας ποὺ εἶναι ἀναρμόδιος ἐφ' ὅσον δὲν ἀνήκει στὸ σῶμα τοῦ Συλλόγου. Ἦταν ἀνάγκη νὰ ἀναφέρη τὸ γεγονὸς καὶ νὰ τὸ δημοσιεύση εἰς τὸ «Βῆμα» τῆς Εὐξείνου Λέσχης, νὰ ἀποτείνεται εἰς τὴν Μητρόπολιν Κιλκίς, εἰς τὴν Ἀστυνομίαν Λαγκαδᾶ, ἴσως δὲ καί εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καθὼς καὶ στὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας; Ἐμεῖς δὲν δίνομε δικαίωμα στὸν φίλο μας αὐτὸν νὰ ἀναμιχθῆ στὰ τοῦ Οἴκου μας καὶ διότι ἡ δυσφήμησις ἀνταναχλᾶ εἰς τὸ πρόσωπόν μου ποὺ ἔταξα ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς μου παρ' ὅλα τὰ γειρατειά μου τὴν ἵδρυσιν Ποντιακοῦ Σωματείου διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς Ποντιακῆς Ἰδέας. Ἄλλωστε ἐμεῖς ἐδώσαμεν ἐξετάσεις εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπὶ μίαν τεσσαρακονταετίαν διεπαιδαγωγήσαμεν ἀπὸ τῆς ἕδρας τοῦ σχολείου τὴν σχολικὴν ἡλικίαν, καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησίν μου ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἔταξα σκοπὸν τῆς ζωῆς μου τὴν καθοδήγησιν καὶ διαπαιδαγώγησιν τῆς ἐξωσχολικῆς νεολαίας τὴν ὁποίαν σκοτειναὶ καὶ ὕπουλαι δυνάμεις προσπαθοῦν νὰ στρέψουν ἐναντίον τοῦ Συλλόγου καὶ τὴν κρατοῦν μακρὰν αὐτοῦ. Ἐμεῖς ὅμως ἐμμένοντες εἰς τὰ Πάτρια ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ἡ ἐξωσχολικὴ νεολαία θὰ ἀκολουθήση τὸν Σύλλογό μας διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς Ποντιακῆς Ἰδέας ἤτοι:

1) Τὴν διατήρησιν καὶ διαιώνισιν τῶν ποντιακῶν παραδόσεων, ἠθῶν, ἐθίμων κ.λ.π.

2) Τὴν ἀνάπτυξιν δεσμῶν ἀλληλεγγύης καὶ ἀλληλοενισχύσεως πρὸς βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τοῦ βίου καὶ τῆς ἐργασίας ἐν γένει.

3) Τὴν ὀργάνωσιν διαλέξεων καὶ θεατρικῶν ποντιακῶν παραστάσεων.

4) Τὴν ὀργάνωσιν χορευτικοῦ συγκροτήματος ποντιακῶν χορῶν.

5) Τὴν ὀργάνωσιν χορωδίας ἀκριτικῶν τραγουδιῶν.

Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1961 καὶ πρὶν ἀκόμα ἐγκριθῆ τὸ Καταστατικὸν ὑπὸ τοῦ Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης ὁ Θεατρικὸς Ὅμιλος τοῦ Συλλόγου ἔδωσε μίαν θεατρικὴν παράστασιν τὴν 15 Αὐγούστου τοῦ 1961 εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Σπιτιοῦ τῆς Σάντας εἰς τὴν Παναγίαν Σουμελᾶ μὲ τὸ ἔργον τοῦ κ. Κτενίδη «Ὁ Κλήδονας» διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ταμείου τοῦ Σπιτιοῦ τῆς Σάντας καὶ διὰ τὴν ψυχαγωγίαν τῶν προσκυνητῶν. Δυστυχῶς τὸ ἔργον τῆς παραστάσεως κατεπολεμήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ ἰδίου Λαζαρίδη ρίχνοντες τὰ βέλη αὐτὸς καὶ τὸ περιβάλλον του διὰ τὴν ματαίωσιν κάθε Ἐθνικῆς καὶ Πατριωτικῆς ἐκδηλώσεως τοῦ Συλλόγου.

Συμπτωματικῶς ἀναφέρομεν καὶ τοῦτο. Ὅταν ὁ Σύλλογός μας ὡς Ποντιακὸν Σωματεῖον ἔλαβεν μίαν Ἐγκύκλιον τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς ἑορτασμοῦ τῆς πεντακοσιετηρίδος τῆς ἁλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος καὶ ἐνῶ προετοιμαζόμεθα ὅπως δώσωμεν αὐγὴν εἰς τὸ Ἐθνικὸν καὶ Θρησκευτικὸν Μνημόσυνον τῆς 15 Ὀκτωβρίου 1961, ὁ τότε Πρόεδρος κ. Ἀσλανίδης ἐν συννενοήσει μετὰ τοῦ Λαζαρίδη καὶ τοῦ περιβάλλοντός του προσεπάθησαν νὰ τὸ ματαιώσουν ὀργανώσαντες θρησκευτικὸν μνημόσυνον διὰ τοὺς προγόνους μας Σανταίους, στὸ ὁποῖον καὶ πάλιν ἐπρωτοστάτησαν τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου καὶ ἂς εἶναι ἀντίχριστοι καὶ ἄθεοι.

Καὶ ὅταν ἐμεῖς ἐκ τῶν πραγμάτων ἠναγκάσθημεν νὰ ἐπιτελέσωμεν μόνον τὸ Ἐθνικὸν Μνημόσυνον τῆς Πεντακοσιετηρίδος τῆς ἁλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος ἐνώπιον ὅλων τῶν διανοουμένων, πλήθους κόσμου καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν τοῦ ἑδρεύοντος ἐνταῦθα 21ου Συντάγματος Πεζικοῦ μὲ ἀπαγγελίας ποντιακῶν ποιημάτων σχετικῶν τῆς ἁλώσεως, ἑνὸς σκέτς «οἱ κρυφοχριστιανοὶ» καὶ ὁμιλίας τοῦ ὑποφαινομένου ἱστορικοῦ περιεχομένου περὶ τῆς ἁλώσεως, οἱ ἀνωτέρω ἔλαμψαν διὰ τῆς ἀπουσίας των περιφρονήσαντες ἕνα ἱστορικὸν παρελθὸν καίτοι προσεκλήθησαν καὶ παρηκολούθησαν τὰς Ἀνακοινώσεις στὰ κεντρικώτερα σημεῖα τοῦ χωρίου. Σεβόμενοι τὸν χῶρον τῆς ἐγκρίτου ἐφημερίδος θὰ συνεχίσωμεν δι' ὀλίγων ἀκόμη τὴν δρᾶσιν τοῦ Συλλόγου ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ὁ Σύλλογός μας πρὸς ψυχαγωγίαν τῶν στρατιωτῶν τοῦ 21 Συν)τος Π. καὶ μὲ εἰσιτήριον προσιτὸν στὰ στρατιωτικὰ βαλάντια διωργάνωσε μίαν θεατρικὴν παράστασιν τὴν 26ην Δεκεμβρίου 1961 μὲ τὸ ἔργον «Στὴ Μεγάλη Μάνα» πατριωτικοῦ περιεχομένου ἔνθα καὶ διὰ καταλλήλου ὁμιλίας θρησκευτικοῦ καὶ πατριωτικοῦ, ὁ Σύλλογός μας ἀπέσπασε τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς εὐχαριστίας τῆς Διοικήσεως τοῦ Συντάγματος.

Μὲ τὸ προϊὸν τῶν εἰσπράξεων ἠγοράσθησαν δῶρα καὶ μαθητικὰ ἐφόδια πρὸς διανομὴν τὴν παραμονὴν τῆς Πρωτοχρονιᾶς εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου ἐφοδιάσαντες συνάμα δι' εἰδῶν ἱματισμοῦ δύο ὀρφανὰ τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος πατρός των. Στὴ συγκέντρωση τῶν γονέων διὰ τὴν διανομὴν τῶν δώρων ὁ ὑποφαινόμενος διὰ καταλλήλου ὁμιλίας θρησκευτικοῦ καὶ πατριωτικοῦ περιεχομένου ἐξῆρε τὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἀρωγὴν τοῦ στρατοῦ εἰς ἔργα φιλανθρωπικά. Περαιτέρω ἐκτελοῦντες τὸ πατριωτικὸ ἔθιμο τῆς παλαιᾶς μας Πατρίδος, ἡ χορωδία τοῦ Συλλόγου περιῆλθε ὅλα γενικῶς τὰ σπίτια καὶ ψάλλουσα τὰ κάλλαντα εἰσέπραξε ποσόν τι μὲ τὸ ὁποῖον ἐφωδίασε μὲ εἴδη ἱματισμοῦ 16 ἀπροστάτευτες καὶ ἄρρωστες γριές.

Ὁ θεατρικὸς Ὅμιλος τοῦ Συλλόγου διωργάνωσε περαιτέρω μίαν θεατρικὴν παράστασιν τὴν 8ην Ἀπριλίου ἐ.ἔ. πρὸς τόνωσιν καὶ ἐξύψωσιν τοῦ Ἐθνικοπατριωτικοῦ αἰσθήματος τῶν κατοίκων εἰς τὸ Κ. Ψ.Μ. τοῦ 618 Τ.Πεζικοῦ μὲ τὸ ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Ἄκογλου «Ὁ Ἀκρίτας»

Τὴν παράστασιν ἐτίμησεν διὰ τῆς παρουσίας του ὁ νῦν Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος Συν)χης κ. Κανέλλος ὅστις ἀνέπτυξε καὶ ἐξύμνησε ἐπ' ἀρκετὸν τὸν Ἀκρίταν τοῦ Πόντου, ὁ δὲ ὑποφαινόμενος ἐξύμνησε τὸν Ἀκρίταν τῆς ἐλευθέρας μας Πατρίδος.

Εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλοξενίαν.

Μὲ ἐκτίμησιν
Χ. Πανταζίδης
Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Ποντίων
Ν. Σάντας

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΝ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ἀθόρυβα καὶ νοικοκυρεμένα συντελεῖται μία ἐργασία ἄνευ προηγουμένου στὸ Δῆμο Κερατσινίου τῆς περιφερείας Πειραιῶς, τοῦ ὁποίου ὁ Δήμαρχος γιὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἐνδιαφέρεται παρὰ μόνον γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ Δήμου του καὶ τὴν εὐημερίαν τῶν συνδημοτῶν του.

Κινεῖ πράγματι τὸν θαυμασμὸν σὲ πάντα ἐπισκεπτόμενον τὸν Δῆμον αὐτόν. Καὶ εἰς πληθυσμὸν καὶ εἰς ἔκτασιν εἶναι ἴσως ὁ μεγαλύτερος συνοικιακὸς δῆμος τῆς χώρας καὶ ἄμως τόσον ὁ Δήμαρχος ὅσον καὶ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον δὲν φείδονται κόπων καὶ μόχθων, ἐργάζονται κατὰ τέτοιαν τρόπον ὥστε σὲ κάθε φορὰ ὁ ἐπισκέπτης θὰ ἀντικρύση καινούργια ἔργα, νέα ἐπιτεύγματα.

Τὸ μεγαλύτερο ὅμως ἐπίτευγμα εἶναι ἡ ἀνέγερσις ἰδιοκτήτου Δημοτικοῦ Μεγάρου.

Ἦταν τὸ ὄνειρο τοῦ προοδευτικοῦ καὶ δραστηρίου Δημάρχου κ. Μίμη Μισαηλίδου, πῶς νὰ ἀποκτήση ὁ Δῆμος του ἰδιόκτητη στέγη καὶ τὸ ἐπέτυχε. Εἰς μίαν συνάντησίν μας τοῦ ἐθέσαμεν τὸ ἐρώτημα:

— Ἐκτεταμένη ἡ περιοχὴ τοῦ Δήμου σας θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχετε αὐτοκίνητο. Ἡ ἀπάντησις ἦταν:

— Πρῶτα νὰ κάνωμε τὸ σπίτι μας καὶ ὕστερα τὸ αὐτοκίνητο.

Καὶ πράγματι ὁ κ. Μισαελίδης, συμ